WILHELM TELL

DRAMĂ

In romlneşte de VERONICA PORUMBACO

PERSOANELE

HERMANN GESSLER, ***pîrcălabul cantoanelor***
Schfvytz şi Uri
[illegible]
WERNER, ***baron de Attinghausen, căpitan An ceată***
ULRICH DE RUDENZ, ***nepotul său*** **WERNER STAUFFACHER ITEL REDING KONRAD HUNN HANS DE LA MAUER JORG DE LA FERMĂ ULRICH FIERARUL JOST DIN WEILER WALTHER FCRST WILHELM TELL ROSSELMANN, preot PETERMANN, paracliser KUONI, cioban WERNI, vînător RUODi, pescar ARNOLD DIN MELCHTHAL KONRAD BAUMGARTEN MEIER DIN SARNEN STRUTH DIN WINKELRIEB KLAUS DE LA FLCE BURKHARDT DIN BtJHEL ARNOLD DIN SEWA**

PFEIFER DIN LtJCER A

KUNZ DIN GERSAU

JENNI, ***tînâr pescar***

SEPPI, ***tinăr cioban***

GERTRUD, ***solia lui Stauffacher***

HEDWIG, ***soţia lui Tell, fiica lui First***

BERTHA DE BRUNECK, ***o moştenitoare bogat/i***

ARMGARD

MECHTHILD .

ELSBETH

HILDEOARD

WALTHER } *băieţii lui Tell*

WILHELM

LEUTHOLD) ***mercenar***

RUDOLF HARRAS, ***comisarul lui Gessler***

JOHANNES PARICIDUL, ***duce de Suabia***

STtîSSi, ***jitar***

STIER DIN URI

UN MESAGER ÎMPĂRĂTESC

VĂTAFUL

MEŞTERUL PIETRAR, ***calfe si salahori*** **CRAINICI**

CĂLUGĂRI ***din Ordinul Mizericordiei***

Călăreţi de-ai lui Gessler şi de-ai lui Landenberg, mulţi ţărani, bărbaţi şi femei, din cele patru cantoan

ACTUL INTU

SCENA i

Un mal înalt, stîneos, al Lacului celor patru cantoane; dincolo de lac se vede cantonul Schwytz. Lacul face un golf; nu departe de ţărm se află o colibă; un tînăr pescar porneşte cu luntrea. De cealaltă parte a lacului se Întind covoarele verzi ale păşunilor, Bâtele şi fermele din Schwytz, puternic luminate de soare. La stînga spectatorului se văd piscurile muntelui Haken, încununate de nori; la dreapta, departe în fund, se zăresc Munţii Gheţarilor. încă înainte de ridicarea cortinei se aude cîntec de corn ciobănesc şi dangăt armonios de tălăngi, care continuă o vreme şi la scenă deschisă.

TINĂRUL PESCAR ***(cîntă în luntre,***

pe melodia „Cornului ciobănesc")

îmbie la scaldă al lacului val... Băiatul ce doarme pe verdele-i mal
Aude un viers
Ca flautul, blînd,
Ca voci îngereşti
Din rai răsunînd,

Ce-1 scoală din somnu-i cu vraja lor caldă.
Iar apa-nspumată ce pieptul i-1 scaldă
îl cheamă din fundu-i:
„Copile, mi-eşti drag!
Pe cel ce adoarme-n
Adîncuri îl tragi"

CIOBANUL

(sus pe munte; variaţie pe melodia „Cornului ciobănesc")

Bun rămas, voi, păşuni
Mîngîiate de soare!
E toamnă. Păstorii
încep să coboare. La vale plecăm şi ne-ntoarcem în mai, Cînd glia-şi îmbracă-nfloratul ei strai, Cînd cîntec de cuc răsună-n pădure Şi limpezi izvoare susur'uşure.
Bun rămas, voi, păşuni
Mîngîiate de soare 1
E toamnă. Păstorii
încep să coboare.

VINĂTORTJ L

(apare pe culmea stîncii dimpotrivă)

Tăriile tună, se clatină punţi; Zîmbind vînătorul, prin rîpi şi pe munţi, Păşeşte voios
7 7
Peste cîmpuri de gheaţă, Ce n-au primăvară Nici flori, nici verdeaţă. Se uită prin marea de ceaţă arcaşul, Dar nu recunoaşte în vale oraşul. Doar printr-o fereastră De nori, se străvede Sub pînza de neguri Cîmpia cea verde.

(Peisajul îşi schimbă înfăţişarea: se aud munţii trosnind înăbuşit: umbrele norilor alunecă in goană pe pămint. Ruodi, pescarul, iese din coliid: Werni, vinălorul, coboară de pe siînră. Kitoni, ciobanul, intră în scenă cu şişlarul pe umăr. Stppi, ajutorul lui, îl urmează.)

RUODI

Mai iute, leagă luntrea, Jenni! Vine
Stnpînul sur şi bubuie lavina;

Sus, Piscul Basmelor îşi pune scufa;
Din văgăună suflă rece vîntul;
Nu prinzi de veste, şi aci-i furtuna.

KUONI

Luntraşe, vine ploaia. Mieii mei Pasc lacom şi dulăul scurmă ţărna.

WERNI

Sar peştii-n sus din apă ; lişiţa
Se dă la fund. Ce vifor se porneşte!

KUONI ***(către ajutorul lui)*** Ia seama,
Seppi, n-a fugit vreo vită?

SEPPI

Pe Roşea o cunosc eu după dangăt. **KUONI**

Atunci sînt toate; numai ea-i hoinară. **RUODI**

Măi, baciule, ai straşnice tălăngi! **WERNI**

Şi vite mîndre! Sînt a' dumitale?

KU0N1

Nu-s bogătan. îs a' Iui Attinghausen, Stăpînu-meu. El mi le-a dat pe seamă.

RUODI

Ce bine-o prinde clopotul pe Roşea! **KUONI**

Ea ştie că-n cireadă-i fruntea frunţii! De-i iau talanga, nu mai vrea să pască.

RUODI

Doar nu-ţi închipuieşti c-o vită proastă...

WERNI

Nu spune-aşa! Şi-o vită are minte. O ştim *noi,* vînători de căprioare: Cînd pasc, una din ele stă de pază. Ciulind urechea, ea le dă de veste C-un ţipăt, cînd zăreşte-un vînător.

RUODI

(către cioban)

Cobori în sat?

KUONI Gătirăm păşunatul.

WERNI

Drum bun, ciobănel

KOUNI

Bun şi dumitale! Că drumu-n sus nu-i fără de primejdii 1

RUODI .

Ia uite, cineva soseşte-n goană.

WERNI

Da, îl cunosc. Baumgarten, din AlzeLlen.

(Konrad Baumgarten dă buzna, abia trăgîndu-gi sufletul.)

BAUMGARTEN Luntraşe, pentru

dumnezeu, dă-mi luntreai

RUODI

Da' ce-i atîta grabă?

BAUMGARTEN

Hai, dezleag-o! Mă scapi de moarte! Du-mă dincolo!

KUONI

Ce-ai omule?

WERNI

Cine te fugăreşte?

BAUMGARTEN ***(către pescar) Acuşi*** sosesc. Mai iute! Pîrcălabul Trimis-a călăreţii lui pe urma-mi, Şi sînt pierdut, dacă le cad în mmă,

RUODI

Eşti urmărit de călăreţi? De ce?

BAUMGARTEN întîi scăpaţi-mă ş-apoi vă spun,

WERNÎ

Văd că eşti plin de sînge. Ce-ai făcut?

BAUMGARTEN La Rossberg,

pîrcălabul de cetate...

KUONI

A, Wolfenschiessenl El te-urrnăreşte?

BAUMGARTEN Nu, nu de el m i e teamă. L-am

ucis. **TOŢI**

(dindu-se înapoi, cu spaimă) Te ierte cel-de-sus! Cum ai putut...?

BAUMGARTEN

La fel ar fi făcut .orice om slobod. Eram în dreptul meu. El a-ncercat S-o necinstească pe nevastă-mea.

KUONI

Cum, cinstea ţi-a pătat-o pîrcălabul?

BAUMGARTEN

Ba numai dumnezeu şi barda mea Zădărnicit-au ticăloasa-i poftă.

WERNI

I-ai despicat cu barda scăfîrlia?

KUONI

Hai spune-ne din fir în păr, ai vreme Pînâ dezleagă luntrea de la ţărm.

BAUMGARTEN

Eram la lemne, în pădure, cînd Veni soţia-n goană, spăimîntată: în casa mea intrase

pîrcălabul; îi porunci să-i pregătească-o baie Şi îi ceru apoi ce nu se cade. Ea a scăpat, dînd fuga după mine.

M-am repezit aşa cum mă aflam, Şi-n baie l-am blagoslovit cu barda.

WERNI

Bine-ai făcut. Nu-i om să-ţi bage vimSE

KUONI

Tîlharull După faptă, şi răsplată! Ce-a mai răbdat norodu-n Unterwalden!

BAUMGARTEN

Dar s-a aflat. Acum sînt urmărit, Şi doamne! pierdem vremea stînd de vorbă. ***(începe să tune.)***

KUONI

Luntraşe, hai şi scapă-un om de treabă!

RUODI

Nu pot, că se porneşte vijelia. S-aştepte, poate trece.

BAUMGARTEN

Doamne sfinte! Nu pot s-aştept. Orice zăbavă-i moarte.

KUONI ***(către pescar)*** Te du cu dumnezeu şi scapă-un frate! Năpasta ar putea lovi pe-oricine.

(Vuiete şi tunete.)

RUODI

Se umflă apa; vîntul s-a pornit. Nu pot vîsli cu vijelia-n faţă.

BAUMGARTEN ***(ti cuprinde genunchii cu braţele)*** îndură-te şi domnul să-ţi ajute!

WERNI

E-o viaţă-n joc. Luntraşe, fie-ţi milă! **KUONI**

Nevastă are, şi copii, acasă.

KUODI

Da' ce? Eu n-am o viaţă de pierdut? Şi eu am ca şi el, copii, nevastă. Uitaţi-vă cum se izbesc vîrtejuri Şi apa se răscoală din adine. Aş vrea din toată inima să-1 scap, Dar cum vedeţi voi înşivă, nu pot!

BAUMGARTEN ***(în genunchi)*** Deci trebuie să cad în mîini vrăjmaşe. Deşi văd ţărmul mîntuirii-n faţă. Acolo e l îl văd, îl văd cu ochii Şi glasul meu răsună pîn'la el. Şi-aici e luntrea ce m-ar trece apa. Iar eu, fără-ajutor, să pierd nădejdea!

KUONI Ia

uite, cine vine?

WERNI Tell din Burglen. ***(Tell intră, cu arbaleta pe umăr.)***

TELL

Aud că cere ajutor — da' cine-i?

KUONI

Un om de prin Alzellen. L-a ucis Pe pîrcălabul regelui, din Rossberg, Pe Wolfenschiessen, apărîndu-şi cinstea. Călări vin zbirii stăpînirii-n urmă-i; Se roagă de luntraş să-1 treacă apa; Luntraşului i-e teamă de furtună.

Apoi şi Tell e meşter la vîslit;
Să spună el: se poate trece-ori ba?

TELL

Orice cutează omul la nevoie 1

(Tunete puternice; apa se umflă.)

RUODI

Eu singur să m-arunc în iadul ăsta? N-ar face-o nici un om cu mintea-ntreagă.

TELL

Viteazul nu gîndeşte-ntîi la ell
Zi: doamne-ajută 1 Sai, şi scapă omul!

RUODI

La adăpost în port, uşor dai sfaturi! Ici, luntrea, colo apa; ia.şi-ncearcă!

TELL

Talazul s-ar putea milostivi Dar pîrcălabul, niciodată.

CIOBANII ŞI VÎNĂTORUL Scapă-1!

Scapă-11

RUODI

Nici pentr-un fiu sau frate, şi n-aş face-o; Căci azi e zi de Simeon şi Iuda, Şi apele turbate cer o jertfă!

TELL

Cu vorbe goale n-am făcut nimica! Nu-i vreme de pierdut. Să-1 ajutăm. Zi: vrei sau nu să-1 treci, luntraşe?

Hi

Nu.

TELL

Atuncea, doamne-ajută! Lasă-mi luntrea, Să-ncere ce pot, cu slaba mea putere.

KUONI

Tell, vrednic om eşti!

WERNI

Ei, aşa-s ciobanii.

BAUMGARTEN îmi eşti izbăvitor şi înger, Tell!

TELL

Din gheara pîrcălabului te scap; Din vijelie să ne scape domnul, Că tot mai bine-n mîna lui să cazi, Decît a omului.

(Către cioban.)

De nu mă-ntorc, Să mîngîi pe soţia mea cu vorba. Ce fac, vezi bine, *trebuie* făcut.

KUONI

(pescarului)

Eşti vechi şi bun luntraş. Zi: nu puteai Să faci tu însuţi ce cutează Tell?

RUODI

Şi alţii şi mai buni ar spune *nu.*
în munţii noştri, nu sînt doi ca Tell!

WERNI ***(s-a suit pe sttncă)***

A şi pornit. Cu dumnezeu, voinice!
Cum saltă luntrea-n sus şi-n jos, pe valuri!

:iSO

KUONI

(pe ţărm)

Trec valuri pestre luntre — n-o mai văd. Ba stail Din nou se-arată! Şi ce straşnic îşi taie drum viteazul prin viitorii

SEPPI

Sosesc în goana mare călăreţii.

KUONI

Ei sîntl La timp venit-a mîntuirea!

(O ceată de călăreţi de-ai lui Landenberg.)

PRIMUL CĂLĂREŢ Hei, nnde-i ucigaşul ce-1 ascundeţi?

AL DOILEA CĂLĂREŢ Pe-aici a luat-o, geaba-1 tăinuiţi.

KUONI şi **RUODI** De

cme-i vorba?

PRIMUL CĂLĂREŢ
(vede luntrea)

Ha, ce văd? La dracul

WERNI
(de sus)

Pe cel din luntre-1 căutaţi? Daţi pinteni, îl mai ajungeţi de-o luaţi la trap.

AL DOILEA CĂLĂREŢ A ştersc-o,

fir-ar...

PRIMUL CĂLĂREŢ

Voi l-aţi ajutat! ***(Către cioban şi pescar.)*** O s-o plătiţi! Daţi iama-n turma lor! Coliba dărîmaţi-o, daţi-i foc!

(Ies.)

SEPPI ***(se repede tn urma lor)*** Vai mieii meii

KUONI ***(11 urmează)*** Vai mie,

turma meal **WERNI**

Ce fiarei

RUODI ***(îşi jrlnge mtinile)*** Ceruri, faceţi voi dreptate 1 Cînd va veni izbăvitorul ţării?

(îl urmează.)

S C E N A 2

La Steinen, In cantonul Schwytz. Un tei In faţa casei lui Stauffacher, pe uliţă, aproape de pod. ***Werner Slaufjachcr*** **şi** ***Pjeifer*** **din Lucerna intrS vorbind intre ei.**

FFEIFER

Deci, frate Stauffacher, să nu cumva Să vă-nchinaţi Austriei: mai bine, Ca şi-n trecut, rămîneţi cu-mpăratul. Vă ţină domnul mai departe slobozi! ***(li slrtnge mina cu căldură; dă să plece.)***

STAUFFACEER

Mai stai un pic, că vine gospodina.
Mi-eşti oaspe-n Schwytz, cum eu ţi-s în
Lucerna.

PFEIFER

Iţi mulţumesc. Vreau *azi* s-ajung la Gersau…
Şi-oricît v-ar asupri ei, pîrcălabii.

Cît îs de hrăpăreţi şi de obraznici, Răbdaţi! Se poate-ntoarce iute toata, Şi-alt împărat se poate-urca pe tren. De austrieci, în schimb, n-aţi mal scăpa.

(Pleacă. Stauffacher se aşază amărît pe. o banca, sub tei. Aşa îl găseşte soţia lui, Gertrud, cete se aşază Ungă el pe bancă şi îl priveşte o vrenis în. tăcere.)

GERTRUD

Ce-ai, dragul meu? Zău, nu te mai cunosc. De multe zile-ţi văd brăzdată fruntea De gînduri mohorîte… Văd şi tac. Povara mută inima-ţi apasă. Dar ca soţie credincioasă-ţi cer Să-mparţi cu mine grija pe din două.

(Stauffacher îi slrînge mina în tăcere.)

Ce-ţi strînge inima, bărbate? Spune-mi! Norocul darnic răsplăteşte truda-ţi. Hambaru-i plin. Cirezile de vite Şi •„•aii ce-au păscut pe munte vara Ţi s-au întors cu bine la iernat în grajdurile mari şi primitoare. Priveşte casa. Pare-un cuib de nobili Zidită de curînd, din tari buşteni, Ciopliţi şi încheiaţi precum se cere; Prin geamuri mari e luminată cald ; Pe ziduri steme colorate şi zicale, De-alcăror tîlc adînc, se minunează Drumeţii ce s-opresc să le citească.

STAUFFACHER

Da, casa mi se-nalţă arătoasă, Dar dedesubt se clatină pămîntul.

GERTRUD

Ce vrei să spui cu-aceste vorbe, Werner?

STAUFFACHER

Aici sub tei stam, nu demult, ca astăzi, Gîjidind voios la treaba săvîrşită, Cînd, dinspre Kussnacht, din cetate, vin Călare pîrcălabul ca ai lui. Se-opreşte, căutînd cu jind la casă. Eu mă ridic în grabă şi supus îi ies'nainte — aşa cum se cuvine In faţa celui care ţine locu-'Mpăratului: „A cui e casa?" zice Cu gînd viclean, căci o ştia prea bine. Eu mă gîndesc o clipă şi-i răspund: „E-a împăratului, stăpînul meu Şi-ai vostru. El mi-a dat-o ca feud". „Aicea *eu* sînt împărat, răspunde, Şi nu vreau ca ţăranul să clădească Oriunde vrea şi nici să duc-o viaţă De parc-ar fi chiar el stăpînul ţării. Dar las'că pun eu capăt şi la asta!" Grăi şi mînios porni în goană. Şi de atunci, cuprins de-ngrijorare, Mă tot gîndesc la vorba lui haină.

GERTRUD

îmi eşti stăpîn şi soţ. Dar vrei s-asculţi O vorbă dreaptă a femeii tale? Doar nu-s degeaba fiica unui Iberg, Om nobil şi-nţelept... Pe cînd şedeam Noi, fetele, la tors în nopţi de iarnă, Se adunau la tata căpetenii De-ale norodului. Citeau hrisoave Străvechi, împărăteşti; puneau la cale, înţelepţeşte, binele obştesc, în minte mi-au rămas adînci cuvinte: Ce vrea cel bun; ce cugetă-nţeleptul... Şi taina lor în inimă-am păstrat-o. Ascultă şi ia seama la ce-ţi spun;

Tot ce te-apasă, eu ştiam des mult. Vrăjmaş ţi-e pîrcălabul. El ar \i«a Să te lovească, fiindcă-i stai îa cale, Căci tu-1 faci pe şviţer

să nu se plece în faţa noii case domnitoare, Şi-1 faci, ca şi străbimii-i, să rămînă Supus numai puterii-mpărăteşti. Aşa e, Werner? Spune, dacă mint!

STAUFFACHER

Da, da. De asta mă urăşte Gessler.

GERTRUD

îţi pizmuieşte soarta, fiindcă eşti Om slobod şi stăpîn pe bunul tău. El n-are casă, ţie ţi-a-ntărit Chiar împăratul dreptu-asupra ei. Şi poţi fi mîndru ca un prinţ cu ţara-i, Căci peste tine n-ai nici un stăpîn Decît pe domnul lumii creştineşti. Gessler, în schimb, e doar un fiu mezin. N-are nimic al lui decît mantaua De cavaler; de-aceea se şi uită Cu pizmă la norocul orişicui. Şi ţie, ţi-a jurat de mult pieirea. Eşti încă teafăr, poate vrei s-aştepţi Pînă-şi descarcă-asupra ta mînia? Cel înţelept o ia-nainte.

STAUFFACHER

Cum?

GERTRUD ***(se apropie mai mult de el)***

Ascultă-mi sfatul. Ştii că toţi se plîng în Schwytz, de Gessler, pîrcălabul ţării, De lăcomia şi cruzimea lui. Fii sigur că şi cei de dincolo,

Din Unterwalden, ca şi cei din Uri, S-au săturat de silă şi-mpilare. La noi e Gessler. Şi nici Landenberg, De peste lac, nu-i mai puţin sălbatic. Nu vine-o luntre de pescari la noi Să mi ne povestească noi urgii Dezlănţuite tot de pîrcălabi. De-aceea n-ar fi rău să ţineţi sfat Cîţiva fruntaşi cinstiţi; şi voi, în taină, Să chibzuiţi cum să scăpăm de jug. Eu cred că cel-de-sus va fi cu voi Şi-o să v-ajute, că e pe dreptate. Tu n-ai în Uri vreun prieten bun, Să-i poţi încredinţa ce ai pe suflet?

STAUFFACHER

Ba eu cunosc mulţi oameni de ispravă Şi chiar destui bărbaţi de mare vază, Prieteni vrednici să cunoască-o taină.

(Se ridică.)

Femeie, ce vîrtej primejdios
De gînduri îmi stîrneşti, şi la lumină
Scoţi tot ce-am vrut s-ascund mai în afund 1
Tot ce eu însumi nu vream să gîndesc,
Rosteşti tu azi uşor şi cu-ndrăzneală.
Ai chibzuit de-ajuns la ce mă-ndemni?
Tu chemi războiul, clinchetul de arme
în valea noastră-atît de liniştită.
Cum, noi, sărmanii, neamul de ciobani
Să-ncepem lupta cu stăpînii lumii?
Cînd ei pîndesc mereu doar clipa-n care
S-arunce hoarda lor asupra ţării,
Şi-abia aşteaptă, ca, învingători,
Să rupă, chipurile drept pedeapsă,
Hrisoavele străvechii libertăţi.

GERTRUD

Sînteţi bărbaţi şi voi, şi-aveli securi, Şi pe-ndrăzneţ l-ajută Juiniieaea!

STAUFFACHER

Femeie! Ce sălbatic e războiul.
Ce groaznic! Turmă şi cioban, ucide.

GERTRUD

Da, să-ndurăm ce ne trimite ce iul, Dar nedreptatea nu o rabdă drepţii.

STAUFFACHER

Te bucurai de casa nou zidită. Războiul blestemat ţi-o-neacă-n flăcări.

GERTRUD

Eu inima mi-aş azvîrli-o-n foc, De-ar fi de bunuri pămînteşti legată.

STAUFFACHER

Tu crezi în omenie? Păi războiul
Nu cruţă nici măcar un prunc în leagăn.

GERTRUD

Dar celui drept îi e prieten cerul! Priveşte-n faţă Werner, nu-ndărăt!

STAUFFACHER

Noi, ca bărbaţi, putem muri luptînd. Pe voi ce soartă vă aşteaptă, Gertrud?

GERTRUD

Şi cel mai slab la urmă poate-alege: Sar de pe punte-n rîpă şi-am scăpat!

STAUFFACHER ***(i se aruncă în braţe)*** Cînd strîngi la piept o inimă ca asta, Lupţi cu avînt să-ţi aperi cinstea, casa, Şi nu te temi de ostile crăieşti. Eu chiar acuma plec în Uri, unde Am un prieten bun, pe Walther Fiirst; La fel gîndim noi despre vremea noastră. Acolo-**1** aflu şi pe seniorul De Attinghausen; este nobil, dar Cinsteşte datinile şi poporul. Vreau să mă sfătuiesc cu amîndoi Cum să-nfruntăm mai dîrz duşmanii ţării. Rămîi cu bine, şi, cît sînt plecat, Cu-nţelepciune vezi de rostul casei. Să ospătezi un pelerin cucernic Şi darnică să fii tu cu monahul Ce strînge pentru-o sfîntă mănăstire. Stauffacher nu-şi închide casa lui: E-un adăpost pe calea-mpărătească Pentru drumeţii osteniţi de mers.

(în timp ce-o pornesc amîndoi spre fundul scenei, Wilhelm Tell şi Baumgarten apar în primul plan.)

TELL

(lui Baumgarten)

De mine nu mai ai nevoie. Intră în casa ceea. E-a lui Stauffacher, Părinte pentru toţi cei asupriţi. Dar iată-1, e chiar el. Hai, vin cu

mine! ***(Pornesc spre Slauffacher; decorul se schimbă.)***

S C E N A 3

Piaţă publică în Altorf. Pe o colină, în fund, se văd oameni care lucrează la ridicarea unei cetăţui* Lucrarea e destul de înaintată ca să-ţi poţi da seama cum va arăta clădirea cînd va fi gata. Pai1«a di» ***Câni*** **a terminată. La cea din faţă toc-nani se lv«i«a.sS. Pe schelele ce mai sînt tacă ridicate, si larii uic5 şi coboară. Pe coama acoparisului, un meştel pune olanele. Pretutindeni e caiţcare şimiiaei,** ***Un vătaf, meşterul pietrar, Iutii inii şi sala.kori.***

VĂTAFUL ***(îi zoreşte pe muncitori*** **cit** ***bitul)*** E timpul scurt de muncă! Yoi îl pierdeţi. Nu trîndăviţi! Aduceţi **vai** şi pietre Şi puneţi tencuiala mai degrabă. Cînd vine pîrcălabul pe aci, Să aibă ce vedea! Umblaţi ca melcii! ***(Către doi salahori care vin cu povara.)*** Atîta doar? De două ori pe-atît!

ÎNTÎIUL LUCRĂTOR

Of! tare grea e piatra ce o cari
Ca să-ţi clădeşti tu însuţi închisoarea.

VĂTAFUL

Ce bombăniţi? Of, neamul ăsta prost,
Ce nu e bun decît să mulgă vaci
Şi fără rost prin munţi să hoinărească I

UN BĂTRÎN

(se aşază)

Eu nu mai potl

VĂTAFUL

(sculurîndu

-l)

Hai moşule, Ia treabă!

PRIMUL ZIDAR

N-ai inimă în piept, de mîi moşneagul Ce-abia-şi tîrăşte trupul pe picioare, La-aşa corvoadă?

MEŞIERUL PIETRAR şi **LUCRĂTORII**

Strigător la ceri **VĂTAFUL**

Ia cată-ţi treaba! Fac ce-mi cere slujba.

AL DOILEA

LUCRĂTOR Vătafe, cum i-

o spune cetăţuii?

VĂTAFUL

Zwing Uri[1]: Temniţi pentru Uri — da: Sub jugul lor vi s-o-ndoi grumazul!

ZIDARII

Zwing Uri!...

VĂTAFUL Ei şi ce găseşti de rîs?

ÎNTÎIUL LUCRĂTOR Să-ntemniţaţi voi

Uri-ntr-o căscioară? **AL DOILEA**

LUCRĂTOR

Gîndit-ai numai cîte muşuroaie Din astea la un loc ar face-abia Cît cea mai mică măgură din Uri? ***(Vătaful se duce spre fundul scenei.)***

MEŞTERUL PIETRAR

în lac azvîrl ciocanul ce-a slujit Clădirii ăstor ziduri blestemate !

(Tell şi Stauffacher intră în scenă.)

STAUFFACHER

De nu m-aş fi născut s-o văd cu ochii!

' Joc de cuvinte intraductibil; în limba germană *Zwing* înseamnă cetăţuie, dar cuvîntul vine de la *zwing* — a sili, a constrînge (n.r.).

TELL

Hai mai încolo, nu-i d* stat aci.

STAUEFACHEE în

Uri sînt, în ţara libertăţii?

MEŞTERUL PIETEAR

Hei, dac-aţi mai vedea ce beciuri **sînt** Sub turnuri! Cui i-e dat să stea în ele, N-o să mai vadă soarele vreodată.

STAUFFACHER

0, doamnei

MEŞTERUL PIETRAR

Ce mai turnuri, ce mai stîlp i !
Parcă-s făcuţi pentru o veşnicie!

TELL

Ce face-un om, poate desface-un altul!

(Arătînd spre munţi,)

Dar casa libertăţii-i de la domnul!

(Se aud bătăi de tobă: nişte oameni vin, ducînd o pălărie in vîrful unei prăjini; un crainic păşeşte în urma lor; femei şi copii se îmbulzesc în jurul lor.)

ÎNTÎIUL LUCRĂTOR Ce

bate toba? Staţii

MEŞTERUL PIETRAR

Ce carnaval Mai e şi ăsta?
Ce-i cu pălăria?

CRAINICUL în

numele-mpăratului!

ZIDARII

Tăcere!

i **RAINICUL**

Să ştiţi, voi toţi din Uri: pălăria O s-o urcăm în vîrful unui stîlp, Pe locul cel mai ridicat din Altorf. Şi-aşa vă porunceşte pîrcălabul, Ca pălăriei voi să-i daţi aceeaşi Cinstire ca şi lui. Să-ngenuncheaţi Descoperiţi în faţa-i. în ăst fel îşi va cunoaşte regele supuşii. Cine-o călca porunca va cădea, Cu-averea lui cu tot, ca şerb la rege.

(Mulţimea izbucneşte în rîs; toba bate din nou şi convoiul trece mai departe.)

ÎNTÎIUL LUCRĂTOR

I-auzi ce născoceşte pîrcălabul! Cum, să cinstim o pălărie, noi? ' Dar cine-a pomenit una ca asta?

MEŞTERUL PIETRAR

Noi, în genunchi în faţa pălăriei? ! Să-şi bată joc de gospodari ca noi?

ÎNTÎIUL LUCBlTOE

De-ar fi coroană-mpărălească. baieiti, Da-i pălărie austriacă; arn văzut-o Deasupra tronului, unde se Iau feude.

MEŞTERUL PIETRAR

Ia seama! Pălăria-i-o capcană,
Cu ea vrea să ne. prindă austriacul!

LUCRĂTORII Ce om de treabă

ar răbda ocara?

MEŞTERUL PIETRAR Să stăm de vorbă şi cu

ceilalţi! Haideţi! ***(Ies prin fund.)***

TELL

(către Stauffacher)

Acuma ştii cum stăm.
Rămîi cu bine.

STAUFFACHER Da'un'te duci?

Mai stai, nu te grăbi!

TELL

M-aşteaptă toţi ai mei. Rămîi cu bine!

STAUFFACHER Ce bine mi-i cînd

stăm noi doi de vorbă!

TELL

Cu vorba nu-ţi iei piatra de pe suflet.

STAUFFACHER Dar vorbele ne

pot mina la fapte.

TELL

Să taci, să rabzi. Atît poţi face-acum.

STAUFFACHER Să rabzi ce nu se poate îndura?

TELL

Stăpînii iuţi cad iute de pe tron.
Cînd se porneşte vîntul din coclauri,
Stingi focul şi corabia o tragi ,
La adăpost. Iar vijelia trece Făr-a lăsa vreo pagubă sau urmă. Deci, fiecare, liniştit, la casa-i. Cel paşnic e lăsat în pace.

STAUFFACHER

Crezi?

TELL

Ne-ntărîtat nici şarpele nu muşcă. Vor osteni ei singuri pîn'la urmă, Cînd vor vedea că nu se mişcă nimeni.

STAUFFACHER De ne-am uni cu toţi, am face treabă!

TELL

B a singur mai uşor scapi As îaecl

STAUFFACHER Nu-ţi pasă oare de durerea obşt ii?

TELL

Un om e sigur numai de e l însuşi.

STAUFFACHER Şi cei mai slabi, uniţi, ajung puternici.

TELL

Cel tare-i şi mai tare cînd e singur.

STAUFFACHER

Nici dacă se răscoală ţara-ntreagă N-o să se poată bizui pe tine?

TELL

(îi dă mina)

Cînd cade-un miel în rîpă,
Tell îl scapă, Şi o să-şi uite fraţii în nevoie? Dar orice-aţi face, nu-mi mai cereţi sfatul. Eu nu sînt om să chibzuiesc prea mult; Dar dacă vreţi pe unul bun la fapte, Chemaţi-mă, şi-atunci am să răspund.

(Pleacă. Iese unul prin dreapta, celălalt prin stingă. Deodată se iscă o învălmăşeală în jurul schelelor.)

MEŞTERUL PIETRAR ***(vine în [ugă)***

Ce este?

ÎNTÎIUL LUCRĂTOR ***(vine în faţă, sirigînd)*** De pe olane a căzut un meşter!

(Intră Berlha cu suita ei.)

BERTHA

A fost zdrobit? Săriţi şi ajutaţi-i, Scăpaţi-1 de puteţi, vă dau şi auri ***(Aruncă mulţimii giuvaerurile ei.)***

MEŞTERUL PIETRAR

Cu aur! Oare totu-i de vînzare? Cînd i-aţi răpit copilului un tată, Ferneia-aţi văduvit-o de bărbat, Cînd numa' jale-n lume-aţi semănat, Să ne-ndulcească aurul? Plecaţi! Trăiam senini cît nu veniseţi încă; Voi ne-aţi adus în ţară deznădejdea.

BI.KTHA ***(către vătaf, care se înapoiază)***

E viu?

(Vătaful face semn că nu.) Castel cu blesteme zidit, Doar blesteme te-or locui de-a pururi!

S C E N A 4

Locuinţa lui Walther Fiirst. *Walther Fiirst* şi *Arnold din Melchlhal* intră în acelaşi timp, pe uşi deosebite.

MELCHTHAL

Domnule Fiirst!

WALTHER FURST

Sst! Dacă-i cineva?
Rămîi pe loc. Iscoade-s pretutindeni.

MELCHTHAL

N-ai veşti din Unterwalden? Nici o vorbă. Din partea tatei? Nu mai pot răbda Să zac aci trîndav, ca-n puşcărie. Răspunde-mi, ce păcat am făptuit Ca să m-ascund ca orice ucigaş? Am dat cu băţul şi i-am rupt un deget Obraznicului care-a vrut să-mi ia Chiar de sub nas pe cei mai straşnici toi, Fiindcă-i poruncise pîrcălabul!

WALTHER FURST

Ai fost prea iute. El era trimis De pîrcălab, deci de dregătorie, Şi trebuia să-ţi ispăşeşti pedeapsa, Şi cît era de grea, să nu crîcneşti.

MELCHTHAL

Să fi răbdat eu, ca neruşinatul
Să-mi spună-n faţă: „Vrea ţăranul pîine?
Să tragă singur-singur el la plug".
Şi m-a străpuns un junghi, cînd băietanul
S-a apucat să-mi şi dejuge boii.
Mugeau înăbuşit, parcă simţeau
Năpasta, şi-mpungeau cu coarnele.
Atuncea m-a cuprins de drept mînia
Şi, scos din fire, l-am lovit cu băţul.

WALTHER FURST

Chiar noi ne ţinem greu inima-n frîu; Dar tinereţea, cum s-o domolească?

MELCHTHAL

îţi spun: mi-e milă doar de taică-meu: Cine să-i poarte grija? Sînt departe. Iar pîrcălabul îl urăşte, căci îl ştie luptător pentru dreptate. Şi ce-au să-1 prigonească pe bătrîn, Cînd nu-1 mai poate nimeni apăra! Fie ce-o fi, plec înapoi acasă.

WALTER FURST

Aşteaptă cu răbdare, pînă vin
De peste apă veşti din Unterwalden.
Aud bătăi în uşă. Du-te! Poate-i
Un om al pîrcălabului. Şi-aici
Te poate prinde Landenberg. Tiranii
De pretutindeni îşi dau mîna.

MELCHTHAL

Ei
Ne-nvaţă ce să facem *noi.*

WALTHER FURST

Hai du-te,
Şi-am să te chem cînd n-o mai fi primejdie.

(Melchlhal trece în altă încăpere.)

Nefericitul, nici nu pot să-i spun
Tot ce presimt... Hei, cine-i? Cum e zgomot
La uşă, cum m-aştept la vreo năpastă.
Orice ungher ascunde o iscoadă
Şi pînă-n fundul casei se strecoară
Trimişii stăpînirii. în curînd
Ne-or trebui lăcate şi zăvoare.

(Deschide uşa şi se dă-napoi mirat, văzînd că intră Werner Stauffacher.)

Ce văd? E Werner? Slavă ţie, doamne!
Ce oaspete de seamă! Nici un om
Mai bun nu mi-a călcat vreodată piagul.
Fii dar, binevenit în casa mea!
Ce vînt te-aduce-n Uri? Şi ce cauţi?

STAUFFACHER ***(dîndu-i mîna)*** Eu caut vremea veche, ţara veche.

WALTHER FURST O porţi cu dumneata. Mi s-a umplut De bucurie inima, cînd te-am văzut. Ia loc şi spune-mi cum de ţi-ai lăsat Pe Gertrud, gospodina cea cuminte, Odraslă a lui Iberg înţeleptul? Cei ce călătoresc din ţări germane Către Italia, prin Meinrads Zeii, Vorbesc de primitoarea ^oastră casă. Dar spune-mi, vii din Fliielen de-a dreptul, Şi alt nimica n-ai văzut pe drum, Pîn-a nu trece pragul casei mele?

STAUFFACHER ***(se aşază)***

Ba am văzut clădindu-se la voi
Ceva ce nu m-a bucurat de loc.

WALTHER FtlRST Ai înţeles atunci dintr-o privire!

STAUFFACHER

Una ca asta n-a mai fost în Uri!
Din veci de veci noi temniţi n-am avut;
Numai mormîntul se-ntărea cu piatră.

WALTHER FURST

Mormîntul libertăţii, bine zisl

STAUFFACHER

Dar frate Walther, nu vreau să-ţi ascund

Că nu viu doar să aflu ce e nou.
Ce griji m-apasă! Jale am lăsat
La noi acasă, jale aflu-aici.
Nu, nu e de-ndurat tot ce răbdăm,
Şi nu vedem sfîrşitul suferinţei.
Din moşi strămoşi eram cu toţii slobozi;
Trăiam cu toată lume-n bună pace.
De cînd cutreieră ciobanii munţii,
Ei n-au trecut prin ce ni-i dat să trecem.

WALTHER FURST

Ce se petrece azi nici n-are seamăn. Bătrînul seniot de Attinghausen, Ce-a apucat şi vremea veche, spune Şi el că prea ni s-a umplut paharul.

STAUFFACHER

Şi-n Walden se petrec cumplite lucruri, Ce fac să curgă sînge. Wolfenschiessen — Ştii, pîrcălabu-mpărătesc la Rossberg — A vrut să muşte dintr-un fruct oprit, Mişelul! A-ncercat s-atingă cinstea Femeii lui Baumgarten din Alzellen. Şi-atunci, bărbatul 1-a ucis cu barda.

WALTHER FURST

0, judecata domnului e dreaptă! Baumgarten spui? Un om atît de paşnic! Dar a scăpat şi e la adăpost?

Da, ginerele dumitale, Tell, Cu luntrea 1-a trecut la noi, Ia Steinen, Şi-1 ţin ascuns la mine. Şi mai groaznic E ce mi-a povestit c-a fost]a Same»: Să ţi se rupă inima, nu alta.

WALTHER FCRST ***(cu mult interes)*** Ia spune-mi ce-a fost?

STAUFFACHER

La intrarea-n Kerns
Din Melchthal, stă un om fără prihană,
îi spune lumea Heinrich de la Halden
Şi vorba lui e ascultată-n obşte.

WALTHER FURST Cine nu-**1** ştie? Ce i s-a întîinplat?

STAUFFACHER

Pentru-o nimica toată, Landenberg I-a pedepsit feciorul şi-a trimis 0 slugă să-i ia boii de la plug. Băiatul a lovit-o şi-a fugit.

WALTER FURST

(in culmea încordării)

Dar tatăl, spune, s-au atins de el?

STAUFFACHER

îl cheamă Landenberg şi-i porunceşte:
„Să vii cu fiul tău, de unde-oi şti!"

24*

Şi cînd pe drept bătrînul tată jură Că n-are ştire unde-o fi fugarul, Călăii sînt chemaţi şi-1 pun la cazne...

WALTHER FURST

(sare de pe scaun şi vrea să-l tragă în celălalt colţ al odăii)

Taci 1

STAUFFACHER ***(din ce***

în ce mai tare)

„Dacă fiul mi-a scăpat, în schimb Te am pe tine!" II trîntesc pe jos Şi îi împlîntă un pumnal în ochi.

WALTHER FURST 0

doamne, doamnei

MELCHTHAL ***(dă buzna din odaia de***

alături)

Cum pumnalu-n ochi?

STAUFFACHER ***(mirat, către***

Walther Fiirst)

Dar cine-i tînărul?

MELCHTHAL

(îl apucă cu violenţă)

în ochi? Răspunde 1

WALTHER FURST

Sărmanul, **e** de plîns.

Dar cine e? ***(Cînd Walther***

FiXrst îi face un semn.) Chiar fiul? Doamne sfinte!

MELCHTHAL

Eu să fiu Departe! Spune: ochii amîndoi?

WALTHER FURST Hai, stăpîneşte-

te şi fii bărbat!

MELCHTHAL

Din vina *mea!* Pentru păcatul *meu!* E orb! Adevărat? E orb? E orb?

STAUFFACHER

Lumina zilei n-are s-o mai vadă, Căci i-a secat izvorul văzului.

WALTHER FURST Mai

cruţă-1!

MELCHTHAL

Niciodată, niciodată!

(îşi acoperă ochii cu miinile şi tace citeva clipe. Pe urmă se întoarce cînd către unul, cînd către celălalt, şi spune cu o voce scăzută, înăbuşită de lacrimi.)

0, e un dar cu-adevărat ceresc Lumina ochilor. Orice fiinţă Trăieşte, se adapă din lumină. Chiar floarea se întoarce după soare. Şi el să stea mereu, mereu în noapte Şi întuneric veşnic; să nu vadă Păşunea verde, cîmpul smălţuit, Nici piscurile roşii în amurg. De mori, eşti mort! Dar viu să fii şi orb E-ngrozitor! De ce mă tot priviţi Cu-atîta milă? Am doi ochi şi nu pot Să dau nici unul tatălui meu orb, Nici o sclipire-a mării de lumină Ce intră orbitoare-n ochiul meu!

STAUFFACHER

Pot numai să-ţi sporesc mai mult durerea, Nu s-o alin. Sărmanul! Pîrcălabul I-a scos şi ochii, i-a răpit şi-averea Şi i-a lăsat doar un toiag, să meargă Din poartă-n poartă, despuiat şi orb.

MELCHTHAL

Doar un toiag lăsat-a unui orb!

Tot i-a luat, chiar şi lumina zilei,
Averea celui mai sărac! Nu, nimeni
Să nu-mi mai spună-acum să mă ascund!
Ce laş, ce ticălos am fost! întîi
La mine m-am gîndit şi nu la tine,
La capul tău iubit, ce l-am lăsat
Zălog în mîinile călăului!
în lături, chibzuinţă laşă,-n lături!
De azi *un* gînd am: să-i plătesc cu sînge!
Vreau să mă-ntorc, să nu m-oprească nimeni!
Şi pîrcălabului să-i spun: „Dă-mi ochii,
Dă-mi ochii tatei!" Printre călăreţi
Am să-1 găsesc. Nu-mi pasă de viaţă,
De nu-mi pot răcori durerea care
îmi arde uriaşă-n sînge!

(Vrea să plece.)

WALTHER FURST

Ce poţi tu-n contra lui? el stă-n cetate La Sarnen, sus, şi rîde de mînia Neputincioasă-a noastră.

MELCHTHAL

Ba chiar dacă Ar sta pe Piscul Spaimei, în palatul De gheaţă, şi-ncă şi mai sus, pe Jungfrau, Pe culmea de vecii înnegurată, Mi-aş face drum; cu douăzeci de tineri, De-acelaşi gînd pătrunşi, îi sparg cetatea. Chiar de nu vine nimeni, de vi-i teamă, Pentru bordeiul, pentru turma voastră, Şi vreţi să duceţi jugul, o să chem Din munţi ciobanii toţi să se adune; Şi sus, sub cerul libertăţii, unde Voinică-i inima şi gîndul proaspăt, 0 să le spui cumplita făr'delege.

STAUFFACHER

(lui Walther Furst)

Da, s-a umplut paharul. S-aşteptăm Să se reverse.

MELCHTHAL

S-aşteptăm? Ce alta Mai vreţi să se întîmple, dacă omul Nu mai e sigur nici de ochii lui? Ce s-aşteptăm? Ori nu putem noi singuri Să ne-apărăm? La ce-am mai învăţat Să-ntindem arcul, să rotim baltagul?

Orice vieţuitoare are-o armă
De apărare, cînd e încolţită.
Şi cerbul vlăguit înfruntă haita
C|i eoarnele-i, temute de vrăjmaşi,
Şi căprioara trage în genune
Pe vînător. Chiar boul, blînd prieten
Cu cmu-n munca lui la plug, chiar boul
Ce-şi pleacă răbdător grumazu-n jug,
De-i aţîţat, ia pe duşman în coarne
Şi-1 zvîrle-n nori.

WALTHER FURST

Trei oameni sîntem azi;
Dar dacă trei cantoane ar gîndi ca noi Am fi şi noi de altceva în stare.

STAUFFACHER

Cînd Uri cheamă şi-Unterwalden vine, Nici Schwytz nu-şi uită vechiul legămînt.

MELCHTHAL

Eu am prieteni mulţi în Unterwalden, Ce-şi pun şi viaţa-n joc, cînd simt Pe alţi tovarăşi cot la cot cu ei. Voi, credincioşi părinţi ai ţării noastre, Eu sînt doar un copil pe lîngă voi, Mult încercaţii! Dacă-n sfatul obştii Se cade să v-ascult, tăcînd sfios, Să nu-mi dispreţuiţi cuvîntul, fiindcă Sînt tînăr şi-ncă n-am trăit prea mult. Căci nu mă-mpinge

sîngele năvalnic, Ci focul celei mai adînci dureri, Ce-ar înmuia şi stîncile de piatră. Şi voi sînteţi părinţi, şi-aveţi copii. Şi vă doriţi un fiu plin de virtuţi,

Să va. cinstească neaua «le pe tîmjple, Şl eu credinţă să vă ociotească Lumina ochilor. 0, dacă |*oi* N-aţi fost încă voi înşivă loviţi în trup ş i tn aveie, dacă oehii Vi se mai pot roti tn jar senini, Crîndiţi-vă la crunta-ne năpastă; Şi-asupra voastră spada stă să «adă; N-aţi vrut să vă-nchinaţi Austriei; Nici tatăl meu n-avea vreo altă vină. Vă paşte şi pe voi aceeaşi soartă.

STAUFFACHER *(lui Walther Fiirst)*

Ia hotărîrea. Eu te voi urma.

WALTHER FURST

Stai să vedem ce spun şi seniorii De Silinen, de Attinghausen. Ştiţi, Sînt nume care-atrag prieteni mulţi.

MELCHTHAL

în Waldgebirg ce nume-s mai cinstite Ca Stauffacher şi Fiirst? Poporul pune Pe vrednicele *voastre* nume preţ Şi-n toată ţara faima lor răsună. Comoara de virtute, moştenită De la străbuni, voi aţi sporit-o încă. La ce ne trebuiesc şi seniorii? Chiar dac-am fi în ţară numai noi, Şi tot am şti să ne-apărăm şi singuri!

STAUFFACHER

Pe seniori nu-i doare ca pe noi: Şuvoiul spumegînd pe plaiul nostru

Nu s-a umflat destul ca să-i ajungă... Dat vor veni şi ei într-ajutor, Cînd vor vedea răscoala-n toată ţara.

WALTHER FURST

De-ar fi un jude, pricina-ntre noi
Şi-Austria s-ar hotărî cu legea.
Dar ne-asupreşte cel mai mare jude:
Chiar împăratul... Numai cel-de-sus,
Prin braţul nostru, poate să ne-ajute.
în Uri-mi fac prieteni — tu, în Schwytz.
Da-n Unterwalden cine să se ducă?

MELCHTHAL Merg eu. Şi cine-i

mai grăbit ca mine?

WALTHER FURST

Nu dumneata! Mi-eşti oaspe.
Sînt chezaş
Pentru viaţa dumitalel

MELCHTHAL

Lasă!
Cunosc poteci ascunse printre stînci Ca
nimeni altul; am destui prieteni Să-mi dea un
adăpost şi să m-ascundă.

STAUFFACHER

Să meargă. Aibă-1 domnu-n paza lui!
Nu-s trădători pe-acolo. Ei urăsc
Atît de straşnic tirania-ncît
Nu s-or găsi unelte printre dînşii.
Şi-n Walden, Baumgarten va strînge oameni
Cu care să ridice-ntreg ţinutul.
.MELCHTHAL.

Dar bănuiala ptrcălabilor,
Cum am putea s-o adormim mai sigur?

STAUFFACHER

Să ne-ntîlnim la Brunnen sau la Treil, Unde-i
edecul vaselor de mărfuri.

WALTHER FfJRST

Aşa pe faţă nu putem lucra.
Eu altfel zic: pe malul sting, spre Brunnen,
Chiar peste drum de Piscul Basmelor,
E în pădure-o tainică poiană,
De unde-au curăţat de mult copacii.
In graiul ciobănesc îi zice Riitli[371]
[1].
Cantonul meu se-nvecinează-acolo

(căIre Melchthal)

Cu-al dumitale; iar din Schwytz la Riitli

(către Stauffacher)

Ai cale scurtă, peste lac, cu luntrea.
Acolo, noaptea, pe poteci pustii
Să ne-ndreptăm, şi-om ţine sfat de taină.
S-aducă fiecare dintre noi
Vreo zece inşi, dar oameni de nădejde,
Ca să ne spunem toţi, tot ce ne doare,
Şi-ndată să luăm o hotărîre.

STAUFFACHER

Aşa să fie. Daţi-mi mîna dreaptă

[1] **Riitli, în limba germană, de la** *ausreutcn (ausrotten):* **a extirpa, stîrpi, a smulge din rădăcini (n. r.).**

S-o strîng, şi-aşa cum noi aci, *trei* oameni

Cuiaţi la cuget, fără gînd ascuns, Azi ne legăm prin strîngere de mînă, Ase să fie cele *trei* cantoane Unite-n veci, pe viaţă şi pe moartei

(R&fnin, cîtăva vreme mînă-n mînă, tăcuţi.)

MELCHTHAL

Tată oib,

Tu ziua libertăţii n-ai s-o *vezi;*
Dar cînd din creastă-n creastă s-or aprinde
Yăpăi de foc, vei *auzi* căzînd
Castelele tiranilor, pe rînd.
în casa ta şviţerii or să vie,
Ca să-ţi aducă veşti de bucurie
Şi-n bezna ta lumină iar să fie I

(Stauffacher şi Melchthal ies în direcţii deosebite.)

A C T U L AL D O I L E A

S C E N A . 1

Curtea seniorală a baronului de Attinghausen. O sală gotică împodobită cu blazoane şi coifuri. *Baronul,* un bătrîn de vreo optzeci şi cinci de ani, înalt de stat şi zvelt, umblă sprijinit într-un baston cu minerul din corn de căprioară. Poartă un pieptar îmblănit. *Kuoni* şi alţi *şase şerbi* stau roată în jurul lui, ţinînd în mîini greble şi coase. *Ulrich de Rudenz* intră, îmbrăcat în armură de cavaler.

RUDENZ

Aici sînt, unchiule. Care-i porunca?

ATTINGHAUSEN

îngăduie-mi să beau cu slujitorii Cupa de dimineaţă, după datini.

(Bea dintr-o cupă care trece apoi pe rînd la fiecare.)

Pe vremuri stam cu ei la cîmp şi-n codru, Şi cu privirea-i cîrmuiam la muncă, Iar steagul meu îi conducea la luptă. Azi pot să fac doar trebi de econom,

Şi de n-ajunge soarele la mine
Eu nu mai pot urca pe munţi, să-1 văd.
Şi-astfel, în cercuri tot mai mici, mai strimte,
Mă-ndrept încet spre cercul cel mai strîmt
Şi cel din urmă-al liniştii depline.
Sînt umbra mea, curînd cel mult un nume I

KUONI

(li întinde cupa lui Rudenz.)

Vă rog!

(Şi fiindcă Rudenz ezită s-o ia.)

Tinere domn, e rîndul vostru! 0 cupă-avem şi-o inimă cu toţi!

ATTINGHAUSEN

Plecaţi, copii. Duminică pe seară 0 să vorbim de treburile obştii.

(Şerbii ies.)

Atlinghausen şi Rudenz.

ATTINGHAUSEN

Te văd în zale şi încins cu spada. Vrei să te duci la Altorf la castel?

RUDENZ Da, unchiule, şi nu pot

zăbovi.

ATTINGHAUSEN ***(se***

aşază)

Aşa grăbit? La vîrsta ta, nepoate, Atît de măsurată ţi-este vremea? Cu unchiul tău bătrîn nu stai o clipă?

RUDENZ

De mine văd că nu mai ai nevoie, Sînt un străin acum în casa ta.

ATTINGHAUSEN ***(care l-a măsurat cu ochii iot timpul)***

Aşa e, din păcate! Uli, Uli,
Tu ai ajuns să fii străin de ţară.
Eu nu te mai cunosc. Umbli-n mătăsuri
Mi te găteşti cu pene de păun,
Cu mantie de purpură pe umeri.
Te uiţi de sus la vrednicii săteni,
Te ruşinezi de-ţi spun un „bună ziua!"

RUDENZ

Le dau cu drag cinstirea cuvenită,
Dar nu şi-un drept ce singuri ei şi-1 iau.

ATTINGHAUSEN

Ne geme ţara sub călcîi regesc Şi geme orice inimă cinstită Sub jugul tiraniei ce ne-apasă. Străin eşti numai tu de jalea noastră, Şi numai tu îi părăseşti pe-ai tăi, Pentru duşmanii ţării, şi-ţi baţi joc De ce ne doare... Tu vînezi plăceri Uşoare şi favoruri princiare, în timp ce ţara sîngeră sub bici.

RUDENZ

Da, suferă... Dar unchiule, de ce? Şi cine-aduse peste ea năpasta? Doar un cuvînt: atîta ni se cere, Şi am scăpa de orice silnicie,
Şi-am cîştiga si-un domn ocrotitor.
Vai celor care ţin poporu-n beznă
Şi îl abat din calea mîntuirii.
Ei trag foloase, şi de asta vor
Să nu ne închinăm Austriei,
Ca toate ţările de primprejur.
Ei vor să stea pe banca nobililor.
De ce îl vor stăpîn pe împărat?
Ca să n-avem *nici un* stăpîn, ştii bine.

ATTINGHAUSEN Din gura

ta s-aud cuvîntul *ăsta?*

RUDENZ

Da, m-ai stîrnit. Ascultă pîn' la capăt.
Zi, unchiule, chiar dumneata, ce eşti
Aici la noi? N-ai vrea să fii mai mult
Decît un jude, căpitan de ceată,
Dregătorind în munţi peste ciobani?
Cum? N-ai face-o alegere mai bună,
Dac-ai jura credinţă regelui
Şi-ai trece-n tabăra cea strălucită,
Decît să fii cu şerbii deopotrivă
Şi cu ţăranii-n rînd să-mparţi dreptatea?

ATTINGHAUSEN

Ah, Uli, Uli, nu te recunosc! Ale
ispitei glasuri ţi-au umplut Urechea
de venin, şi inima!

RUDENZ

Da, nu ţi-ascund de fel, mă doare-n suflet
Porecla ce ne-au dat-o, cu dispreţ: „Boieri de
ţară". Nu, nu pot să rabd Cînd văd în jur atîţia
tineri nobili,

.Ce-ajung la loc de cinste sub Haasbwrgî
Şi eu să zac aicea la moşie,
Cu munci de rînd să-mi cheltui tinereţea ?
Cînd se petrec atîtea fapte mari
în alte părţi, cînd dincolo de munţi
E-a gloriei strălucitoare lume,
Să-mi ruginească mie scutul, coilul?
Nici trîmbiţe războinice, nici crainici
Ce cheamă la întreceri cavalerii,
Nu pot străbate pîn' la noi în vale;
Se-aude numai cornul ciobănesc
Ori dangăt de tălăngi, şi alt nimica.

ATTINGHAUSEN

Da, te-a orbit deşartă strălucire!
Dispreţuieşte-ţi ţara! Şi roşeşte
De datina cea dreaptă, strămoşească!
Odată ai să plîngi cu lacrimi grele,
Că-ţi va fi dor de munţii părinteşti,
Şi»dor de cornul ciobănesc pe care
în îngîmfarea ta-1 dispreţuieşti.
Ce dor şi ce durere-au să te ardă
Cînd ţi-1 vei aminti printre străini!
Tu nu ştii ce înseamnă dor de ţară!
Nu, nu-i de tine-o lume prefăcută,
Străină. Tu, cu sufletul tău drept,
La curte-o să te simţi înstrăinat.
în lume alte însuşiri se cer,
Ce tu nu le-ai deprins aici la ţară.
Hai, du-te, vinde-ţi sufletul tău liber,
Ia-ţi un feud şi fă-te serv la prinţi,
De nu poţi fi stăpînul tău tu însuţi,
Şi liber prinţ în ţarina străbună.
Ah, Uli, Uli, nu pleca la Altorf!
Rămîi cu toţi ai tăi! Nu părăsi
A ţării tale sfîntă cauză, Uli!
Sînt ultimul din neamul meu. Cu mine

Şi numele îmi piere. Coif şi scut, Cu mine în mormînt au să le-ngroape. Să mă gîndesc pe patul meu de moarte Că tu abia aştepţi să-nchid eu ochii, Ca să te duci la noul suzeran, Şi el să-ţi dea feud moşia mîndră Ce liberă mi-a dăruit-o cerul?

RUDENZ

Ne-mpotrivim zadarnic regelui.
A sa e lumea... Vrei ca numai noi
Să-1 înfruntăm cu îndărătnicie,
Şi numai noi să-i întrerupem lanţul
De ţări ce 1-a încins în jurul nostru?
Ai lui sînt juzii; ale lui sînt tîrguri

Şi drumuri; orice caravană,
Trecînd prin Gotthard, îi plăteşte vamă.
Stăm prinşi în plasa ţărilor vasale
Austriei ce creşte — iar chezarul
Ce nu se poate apăra pe sine,
Cum să ne apere pe noi de ea?
De nu ajută cerul, împăratul
Nu poate ajuta. Ce preţ să punem
Pe vorba împăraţilor, cînd la nevoie
De bani, ori în război, nu stau la gînduri
Şi vînd ori zălogesc oraşe care
S-au pus sub scutul lor imperial?
Nu, unchiule, e bine, e cuminte,
In grele vremi de vrajbă, ca acestea,
Să fii alături de un prinţ puternic.
Nu vezi? Coroana-mpărătească trece
Din neam în neam, uitînd cine-a slujit-o.
Dar de cîştigi favoarea celui tare,
Ce semeni azi, mîine culegi...

ATTINGHAUSEN

Aşa zici?

Te crezi mai înţelept decît strămoşii

Cari pentru piatra scumpă-a libertăţii Şi-au dat averea şi şi-au dat viaţa? Mergi la *Lucerna* şi întreabă-acoZo Ce greu apasă jugul austriac! Or să ne numere şi oi şi vite, Şi Alpii noştri or să ni-i măsoare; Opri-vor vînătoarea-n munţi şi-n codri. La porţile cetăţii şi la poduri Vor pune vămi şi vămi. Şi vor plăti Cu sărăcia noastră noi pămînturi, Războiul lor cu propriul nostru sînge. Şi dacă trebuie să ni-1 vărsăm, Măcar să ni-1 vărsăm tot pentru noi; Mai ieftin cumpăra-vom libertatea Decît robia.

RUDENZ

Neamul de ciobani Să-nfrunte poate ostile lui Albrecht?

ATTIGHAUSEN

Cunoaşte-ţi neamul de ciobani, băiete!

Eu mi-**1** cunosc, l-am dus în bătălii,
Şi i-am văzut curajul la Favenza!
Să-ncerce numai să ne pună jugul
Pe care nimeni dintre noi nu-1 rabdă.
E timp să-nveţi din ce popor te tragi!
Să nu schimbi pentru-un luciu mincinos
Mărgăritarul tău adevărat!
Să fii în fruntea neamului tău *liber,*
Ce numai din iubire ţi sc-nchină
Şi din credinţă-şi dă chiar şi viaţa —
Âceasta-ţi fie fala ta şi rangul.
Şi strînge legătura înnăscută
Cu ţara ta, şi inima-ţi întreagă
Tu dăruieşte-i-o, căci în pămîntu-i
Sînt rădăcinile puterii tale;
Pruitre străini vei fi un singuratic,
O trestie ce-o-ndoaie orice vînt.
Hu ne-arn văzut dc mult — rămîi cu noi
0 si, numai o zi —-şi nu te duce
La Altorf, nu te duce! Te conjur
Această zi s-o dărui alor tăi!

(li ia mina tntr-a sa.)

RUDENZ

Mi-am dat cuvîntul. M-am legat să merg.

ATTINGHAUSEN

(cu gravitate, lăsînd să cadă mina lui Rudenz)

Nefericitule, da, te-ai legat

Nu prin cuvînt, şi nici prin jurămînt,

Ci prins eşti în cătuşele iubirii!

(Rudenz îşi întoarce privirile.)

Aseunde-te cum vrei! Bertha de Bruneck,
Domniţa, te atrage la castel.
Ea-i lanţul ce te leagă de-mpărat.
Vrei s-o cîştigi, şi preţul e trădarea
De ţară. Uli, Uli, te momesc

Şireţii c-o mireasă; dar ea nu ţi-e
Sortită ţie, biet neştiutori

RUDENZ

Te-am ascultat destul. Rămîi cu bine. ***(Iese.)***

ATTINGHAUSEN

Tînăr nebun! Rămîi!... A şi plecat. Nu-1 pot opri şi nici nu-1 pot scăpa. La fel s-a lepădat şi Wolfenschiessen De ţara lui, şi vor mai fi şi alţii. Străinătatea-! vrăji penii n tineii, NL-i smulge **ŞL** ni-i duce peste munţi. O, ceas nefericit, cînd au pătruns In tihna văii noastre austiiacii. Ca sâ ne strice datina curată! Ce-i nou pătrunde eu de-a sila; moaie Trecutul demn şi alte Tremuri vin. Cresc oameni noi ce cugeta într-altfel! Ce rost mai am pe lume? S-au dus toţi, E moartă vremea ***mea.*** Ce bine e De cei ce n-au a duce *noua* viaţă! ***(Iese.)***

S C E N A 2

O poiană înconjurată de stînci înalte şi de păduri. Pe stînci sînt poteci cu parmaclîcuri şi trepte pe care vor coborî ţăranii. în fund se zăreşte lacul, deasupra căruia se vede la început un curcubeu lunar. Perspectiva e închisă de munţi înalţi, îndărătul cărora se ridică şi mai înaltele culmi cu gheţari. Scena e cu totul scufundată în noapte şi numai lacul şi albul gheţarilor strălucesc în bătaia lunii. *Melchlhal, Baumgarten, Winkelried, Meier din Sarnen, Burkhardt din Biihel, Arnold din Sewa, Klaus de la Fliie* şi încă *patru ţărani,* toţi înarmaţi.

MELCHTHAL ***(incă in culise)***

Da, văd poteca-n faţă. După mine! Şi iată stînca. Sus pe ea e crucea. Aici e Riitli. Am ajuns.

(Intră în scenă cu felinare în mînă.)

WINKELRIED

Ascultă!

SEWA

Pustiu.

MEIER

Nu-i nimeni. Noi din Walden Sîntem la adunare cei dintîi.

MELCHTHAL Cît o fi

ceasul?

BAUMGARTEN

Adineauri straja Din Selisberg vestit-a ora două.

(Se-aude sunînd în depărtare.)

MEIER

Stai. Ce s-aude?

BURKHARDT DIN BUHEL

Un clopot sună-n Schwytz Utrenia, la schitul din pădure.

KLAUS DE LA FLOE Pe timp senin s-aude

de departe.

MELCHTHAL

Aprindeţi careva un braţ de vreascuri, Să ardă bine-atunci cînd vin şi ceilalţ

(Doi ţărani sc duc după lemne.) SEWA

E lună; ce frumoasă noapte! Lacul E liniştit, cu apa ca oglinda.

BURKHARDT DIN BUHEL Au de făcut un

drum uşor.

WINKELRIED

(arată spre lac)

Priveşte!

Nu vezi nimic pe-acolo?

MEIER

A , ba da!

0, doamne — un curcubeu în miez de noaj

MELC|ITHAL Din razele

de lună izvorăşte.

KLAUS DE LA FLUE

Ce rar e semnul ăsta, ce minune, Şi mulţi nu l-au văzut măcar!

SEWA

Ia uite,

Deasupra e un altul, dar mai şters.

BAUMGARTEN Şi trece-o luntre

tocmai pe sub el.

MELCHTHAL

în luntre-i Stauffacher. Om de nădejde, El nu se lasă aşteptat prea mult.

(Porneşte cu Baumgarten înspre ţărmul lacului.)

MEIER

Ce] mai tîrztu vin oamenii din Uri.

BURKHARDT DIN BUHEL

Ei au de ocolit mai mult prin munţi, Să nu prindă de veste pîrcălabul.

(în acest timp cei doi ţărani au aprins un foc în mijlocul poienii.)

MELCHTHAL

(de pe ţărm)

Parola daţi!

STAUFFACHER ***(de jos)***

Apărătorii ţării!

(Toţi se îndreaptă spre fund, în întîmpinarea noilor veniţi. Din luntre coboară Stauffacher, Hei Reding, Hans de la Mauer, Jorg de la Fermă, Konrad Ilunn. Ulrich Fierarul, Jost din Weiler şi alţi trei ţărani, şi ei înarmaţi.)

TOŢI

Bine-aţi venit!

(în timp ce ceilalţi mai rămîn jos, salutîndu-se intre ei, Melchtal şi cu Stauffacher vin în fată.)

MELCHTHAL

O, ştii că l-am văzut Pe-acel ce nu mai poate să mă vadă. Am pipăit cu mîna ochii tatei, Şi-am supt un dor aprins de răzbunare Din stinsul soare al privirii lui.

STAOrFACkEIR

Nn-L timp acum să lâzbunâni trecuta!,
Ci răuL viitor si-1 prevenim.
Mai bine spune: Ce-ai făeut în Walden?
Şi oamenii «e spun? Şi dumneata
Cum ai scăpat de lanţuri trădătoare?

MELCHTHAL

Am străbătut Sarenii cei cumpliţi,

Pustiile întinderi de gheţari,
Unde auzi doar croncănit de vulturi,
Şi-am dat de locul unde, chiuind,
Din Engelberg şi Uri vin păstorii,
Să-şi pască turmele cu toţi de-a valma.
Şi mi-am stins setea-n. spumă de şuvoaie
Ce din gheţari se prăvălesc în rîpi,
Şi singur mi-am fost oaspete şi gazdă-n
Pustiile bordeie ciobăneşti,
Pînă s-ajung din nou în vreun cătun.
Unde băteam la poartă, bucuros
Şi plini de milă-mi deschideau sătenii,
Căci toţi ştiau de-acum de cea mai nouă
Nelegiuire-a pîrcălabului.
Fierbea mînia-ntr-înşii de atîta
Sălbăticie-a noii cîrmuiri.
Aşa cum cresc pe Alpi din veac în veac
Aceleaşi ierburi, şi cum curg aceleaşi
Izvoare, şi cum vîntul, ploaia, norii
Urmează-aceeaşi neschimbată cale,
Tot astfel s-a păstrat din tată-n fiu,
De-atîtea veacuri, datina străveche.
Ei nu vor înnoiri nesăbuite
în viaţa lor deprinsă din strămoşi.
Şi mi-au întins mîini mari, bătătorite,
Şi săbii ruginite-au scos din cui.
Din ochi   le scăpăra-ndrăzneala caldă,

Cînd pomenii de voi, căci numele lui Stauffacher şi al lui Walther Fiirst Sînt sfinte pentru orişice muntean. Hi au jurat să facă tot ce spuneţi, Supuşi să vă urmeze pîn'la moarte. Am mas aşa, mereu în altă casă, Primit ca oaspe şi-ocrotit ca oaspe, Pin-am ajuns în valea mea natală, TJnde am multe neamuri, pînă cînd Am dat de tata, orb şi jefuit, Zicînd pe-un braţ de paie şi trăind Din mila altora.

STAUFFACHER O, doamne!

doamne!

MELCHTHAL

N-am plîns; nu-n lacrimi de nevolnic Mi-am revărsat durerea mea fierbinte, Ci-n fundul inimii, ca pe-o comoară, Am zăvorît-o, cugetînd la *fapte.* Şi m-am tîrît pe drumuri şerpuite, Trecînd prin cele mai ferite văi, Şi-oriunde mă ducea piciorul, pînă La poalele gheţarilor ca sticla, Orice bordei fierbea de-aceeaşi ură Ca şi a mea, în contra tiraniei, Căci hrăpăreţul pîrcălab ajunge Chiar pînă la acest hotar al vieţii, De unde-ncepe ţara pietrei sterpe. Şi inimile-acestui brav norod Le-am răscolit cu-al vorbei mele ghim Cu noi sînt toţi ţăranii, trup şi suflet.

STAUFFACHER Mult ai făcut în

scurtă vreme, frate.

MELCHîHAL

Ba chiar mai mult. ***Ăi*** noştri toţi se "tem De două cetâţui: Rossbeijr şi Sarncn. Căci după zidurile lor de piatra Se-aseund uşor duşmanii. Ascultaţi: Am fost la Sainei şi-am văzut cetatea.

STAUFFACHER Cum ai ajuns în.

vizuina fiarei?

MELCHTHAL

M-am dus acolo-n strai de pelerin, Şi l-am văzut pe pîrcălab la praznic, înfuleeînd. Dc-ai şti ce greu mi-a fost Să-1 văd cu ochii şi să nu-1 ucid!

STAUFFACHER

Şi îndrăzneţ, şi norocos ai fost! ***(între timp şi ceilalţi ţărani au ajuns in faţă şi se apropie de cei doi.)***

Da'spune, cine sînt aceşti prieteni Şi oameni vrednici, care te-nsoţesc? Să ne cunoaştem între noi cu toţi, Să ne deschidem inima ca fraţii.

MEIER

Pe dumneata te ştie-o ţară-ntreagă.
Iar eu sînt Meier, şi-s din Sarnen; el —
E Struth din Winkelried, nepot de soră.

STAUFFACHER

Nu-mi spui un nume nou. Un Winkelried
A doborît balaurul din Weiler
Şi-n mlaştini şi-a pierdut în luptă viaţa.

WINKELRIED Da, da, era un

străbunic al meu.

MELCHTHAL

(arălînd spre alţi doi ţărani)

Şi ăştia sînt din Walden. Sînt iobagi Ai mănăstirii de pe Engelberg. Nu-s liberi, nici stăpîni pe vreun pămînt De moştenire din părinţi; dar toţi Au nume bun şi dragoste de ţară.

STAUFFACHER

(către cei doi)

Ci daţi-mi mîna. Fericit acela
Ce nu-i iobag, dar cinste poţi găsi
La oameni, orişicare le-ar fi treapta.

KONRAD HUNN ***(făcînd prezentările)*** Acesta-i

Reding, vechiul nostru jude.

MEIER

Îl ştiu. Ne judecăm pentru-o bucată De moştenire-n faţa judecăţii. Sîntem potrivnici, dar aici, uniţi. Aşa e, frate Reding?

(îi strînge călduros mîna.) STAUFFACHER

Bine-ai zis.

WINKELRIK»

Stai. Auzi cornul? Vin şi c«i «Lin. Uri,

(Din dreapta şi slinga* -se *văd coborîni f>e sl'tnci oameni înarmaţi, purt'nd* în *miini afiiâiorx de vint.)

HANS DE LA MATJEX

Ia spuneţi, oare nu-i sfinţia sa Părintele, cu cei ce vin încoace? Ca bun păstor, el poartă grijă turmei Şi nu-i pasă de trudă, de-ntuneric.

BAUMGARTEN

După paracliser, e Walter Fiirst.
Dar printre ei, nu-1 văd pe Willielm Tell.

(Walther Fiirst, preotul Rosselmann, Petermann paracliserul, ciobanul Kuoni, vînătorul Werni, pescarul Ruodi şi alţi cinci ţărani. Laolaltă, treizeci şi trei de inşi vin în faţa scenei, aşezîndu-se în jurul focului.)

WALTHER FURST

Aşa ni-e dat să ne-adunăm acuma
în ţara noastră, pe pămînt străbun,
Să ne-ntîlnim ca ucigaşii,-n taină
Şi-n noaptea ce-mprumută neagra-i haină
Nelegiuirii, ca şi uneltirii
De soare temătoare — cînd avem
Un drept atît de limpede şi sfînt
Ca sînul dezvelit al zilei însăşi!

MELCHTHAL

Fii fără grijă. Tot ce ţese noaptea Ca mîine iese liber la lumină.

R6SSELMANN

Dragi fraţi, un gînd de sus mă luminează Ne-ain adunat aici ca sfat al ţării, Şi-astfel înfăţişăm poporu-ntreg. Să ţinem deci şi sfatul după

datini, Aşa cum se făcea în timp de pace. Şi dacă n-o fi totul după lege, Ni s-o ierta, căci vremurile-s grele. Doar cel-de-sus e oriunde domneşte Dreptatea, şi sub ceru-i stăm şi noi.

STAUFFACHER

Să-ncepem sfatul după rînduială.
De-i noapte, luminează dreptul nostru.

MELCHTHAL

De nu-s chiar toţi aici, sînt cei mai buni, E inima întregului popor.

KONRAD HUNN

Şi dacă n-avem pravila în mînă, Săpată e în inimile noastre.

ROSSELMANN

Atunci să ne-aşezăm degrabă-n cerc Şi să-mplîntăm ale puterii spade.

HANS DE LA MAUER

Să vie judele şi să-şi ia locul
Şi-n jurul lui să steie toţi aprozii.

PARACLISERUL

Din trei ţinuturi sîntem; dar din care Se cade să ne-alegem capul obştii?

MEIER

Puteţi alege între Schwytz şi Uri;
Noi, cei din Unterwald, ne dăm decparte.

MELCHTHAL

Iar noi, din Walden, cerem ajutor, Şi ne-nchinăm acelor mai puternici.

STAUFFACHER.

Deci Uri poarte spada, căci sub steagu-i Am mers noi în războaie pîn' la Roma.

WALTER FURST

Ba cinstea se cuvine, cred, lui Schwytz.
Şviţeri ne spunem toţi.

ROSSELMANN

înălţătoare
Întrecerea! Dar fie pace: fruntea
La sfat să fie Schwytz, şi-n luptă Uri.

WALTER FURST ***(înminează spadele lui Stauffacher.)*** Ia-le!

STAUFFACHER Cinstirea-i pentru cel mai vîrstnic.

JORG DE LA FERMĂ Cel mai bătrîn e Ulrich Făurarul.

'RBmerz&ge: războaiele purtate de împăraţii germani şi vasalii lor pe tru coroana Romei (n. r.j.

HAN"S DE LA MAUER

E vrednic omul, dar iobag; în Schwytz
Judecători pot fi doar oameni liberi.

S1AUFFACHER

L-avern pe Reding, primul nostru jude; Ce căutăm un altul şi mai vrednic?

WALTHER FURST

Atunci ne fie Ileding jude-n obşte. Cine e pentru, să ridice mîna!

(Toţi ridică mina dreaptă.)

REDING

(vine în mijlocul lor)

N-am pravila aci, să jur pe ca, De-aceea jur pe veşnicele stele Că n-am să mă abat de la dreptate.

(în faţa lui Reding se înfig în pămînl două săbii: oamenii fac cerc în jurul lui. Cei din Schwytz stau în mijloc, cei din Uri In dreapta, cei din Unterwalden în stingă. Reding se sprijină în spada sa de luptă.)

Ce-a adunat noroadele din munţi, Pe ţărmul neprietenos al apei, La ceasu-n care umblă doar strigoii? Ce este federaţia cea nouă Ce-o-ntemeiem sub cerul înstelat?

STAUFFACHER

(intră în cerc)

Nu-ntemeiem o federaţie,

Ci re'nnoim un legămîut străbun!

Tovarăşi federali., sa ţineţi minte: Deşi un lac şi mumţi ne clespărţesc, Şi cîrrnuiri avem deosebite, Noi *un* popor stritem, u»v singur sînge, Şi patiia ce ne-a crescut e *tnin.*

WINKEL.B1ED

Aşa e deci cum zice cîrtecul, Că am venit cu toţii de departe? Spuneţi-ne ce ştiţi despre trecut. Ca să-ntărim cu el frăţia nouă.

STAUFFACHER

Aşa grăiesc ciobanii cei bătrîni: C-a fost odată sus, spre miazănoapte, Un neam care ducea o viaţa grea. Şi ca să facă faţă la nevoi, Obştescul sfat a hotărît să plece, Din zece oameni, unul, tras la sorţi. Cu bocete porniră-atunci convoaie: Bărbaţi, femei, la drum, spre miazăzi. Cu paloşul ei îşi croiră drumul Prin ţări germane, pîn-aici în munţi. Şi merse-aşa convoiul, fără preget, Şi se

opri doar cînd ajunse-n valea Sălbatică-a Muottei, dintre lunci, în care parcă nu călcase omul. O singură colibă jos pe ţărm, Şi-n ea un om ce aştepta o luntre. Degeaba, căci în lac fierbeau viitori De netrecut. Ei începură-atunci Să cerceteze ţara mai deaproape, Belşugul ei de codri, de izvoare, Asemenea cu ţara părăsită. Acolo hotărîră să s-aşeze, Şi-ntemeiară astfel vechiul Schwytz.

Cit s-au trudit ca să desţelenească în **codiuJ** des poiana asta largă! Apoi, **cînd** locul nu le mai ajunse, Trecură lacul, mulţi, spre Munţii Negri, Ba chiar pînă la plaiurile albe, Cu ziduri de gheţari, în dosul căror Trăia un alt popor, de altă limbă. Ei ridicaiă satul *Stanz,* la Kernwald, Şi tîrgul *Altorf,* colo-n valea Reuss. Dar obîrşia lor ei n-au uitat-o Şi dintre-atîtea neamuri felurite Ce «ie atunci s-au aşezat în ţară, Şviţerii, după inimă şi sînge, Se recunosc, oriunde s-ar afla.

HANS DE LA MAUER ***(slringe mina celor din dreapta şi stingă) O*** inimă avem şi-wn singur sînge!

TOŢI

(întinzindu-şi unul altuia mîna) Da. *Un* popor! Deci să lucrăm uniţi!

STAUFFACHER

Sînt alte neamuri care s-au supus învingătorilor şi rabdă jugul. Ba chiar la noi în ţară, înspre graniţi, Se-ntîmplă să se plece unii oameni Şi-şi trec atunci din tatăn fiu serbia. Dar *noi,* poporul vechilor

şviţeri, N-am închinat străbuna libertate Nici prinţilor, şi singuri ne-am ales, Tot liberi, ocrotirea-mpărătească.

POSSElMANK"

Ea, slobozi noi nfc-4.ni pus sub scutii! ei Şi Fricdrich ne-a si seris-o îa hrisov.

STAUFFACHER

Şi cei mai slobozi oameni au pe-un a lini
Mai mare peste ei, un jude care
Sâ curme pricini, împărţind dreptatea;
De-aceca-au închinat străbunii noştri
Pămîntul cc l-au smuls pustietăţii,
Puternicului împărat, stăpîn
Peste ţinut germanic şi latin.
Şi ca şi ceilalţi slobozi fii ai săi,
Ei s-au legat să lupte în război.
Atît sîntem datori ca oameni liberi:
Să apărăm pe-apărătorul nostru.

MECUTHAL Ce trece

peslc-aceasta, e serbie.

STAUFFACHER

Strămoşii în războaie au luptat Sub steagul împăratului; s-au dus Şi în Italia şi ei au pus Pe fruntea lui coroana cea romană. Dar ei se cîrmuiau în ţară singuri, Dup-obicei şi după legea lor. Osînda morţii o rostea-mpăratul, Ce-i drept, însă prin gura unui conte Ce nu şedea nici el în munţii noştri. Omor de se-ntîmpla, noi îl chemam Să judece sub cetină

ca-n vremuri, Să spună drept şi fără frică legea, înseamnă oare asta c-am fost şerbi? De crede altfel careva, s-o spună.

26* 403

J&RG DE LA FERMĂ

JNU, toate sîat aşa precum ai spus: INicisSnd aoi împilarea n-am răbdat-o.

STAUFFACHER

IN ici împăratului nu ne-am supus Cînd şi-a-nclinat balanţa înspre popi. Şi-atunci cînd mănăstirea Einsiedel A vrut să pună mîna pe-un imaş, Pe care din strămoşi umblam cu turma, Şi stareţul şi-a scos chiar un hrisov De danie, ca pentr-un loc pustiu — Căci despre noi o vorbă nu spunea — Am spus: „Hrisovu-i smuls cu viclenie, I\u poate dărui ce estc-al nostru! Dacă-mpăratul nu face dreptate, în munţi trăim şi fără de-mpăraţi". Părinţii-oja grăiau. Noi să-ndurăm Ruşinea jugului cel nou, răbdînd Ca un vasal străin să poruncească Ce nici un împărat n-a îndrăznit? Noi înşine ne-am făurit pămîntul Cu truda mîinilor, şi-am prefăcut Bîrlogul urşilor, străvechiul codru, în loc de aşezare omenească Şi-am nimicit sămînţa de balaur Ce otrăvită se-nălţa din mlaştini. Am rupt perdeaua cenuşie-a cetii Ce-acoperea din veac pustietatea Şi stîncile le-am spart; peste prăpăstii Noi am întins drumeţilor punţi bune; Pămîntu-1 stăpînim de mii de ani — Şi tocmai astăzi un vasal străin Să vie-aci, ca să ne puie-n lanţuri Şi să ne umilească-n ţara noastră? Nu-i mijloc să scăpăm de asuprire? ***(Vie agitaţie printre oameni.)***

Nu, orice tiranie are margini.
Cînd nu-şi mai. află nicăieri dreptatea,
Şi cînd povara n-o mai poate duce,

Cel asuprit îşi îa atunci din ceruri,
Cu îndrăzneală şi-mpâcat la cuget,
Ne'nstrăinate, veşnice le-i drepturi,
Ce nu se sting, cum na se sting nici aştrii.
Şi cînd se-ntoarce iar sălbăticia
Şi om eu om se-nfruntâ faţă-n lată,
Şi nu mai este nici un alt mijloc,
Ia sabia... Şi iată-aşa putem
Să ne-ap arăm cel_ mai de seaină bun
De silnicia lor. în faţa ţării,
Femeilor, copiilor, stăm zid !

TOŢI

(loviiidu-şi săbiile)

Ne apărăm femeile, copiii!

ROSSELMANN

(vine în mijloc)

Mai chibzuiţi, cît n-aţi tras încă spada! Cu împăratul v-aţi putea-mpăca. O vorbă doar, şi despoţii de astăzi V-or linguşi chiar mîine. Deci luaţi Ce vi se dă. Lăsaţi împărăţia Şi închinaţi-vă Austriei.

JORG DE LA FERMĂ Austriei? Ce

spune popa? Cum?

BURKHARDT DIN BUHEL Nu-1

ascultaţi!

WINKELRIED

E-un sfat de trădător. E un duşman!

REDING

Tăcere, fraţilor! **SEWA**

Austriei, ce ne-a batjocorit?

KLAUS DE LA FLIJE

Să-ngăduim ca să ne ia cu sila
Ce nu am vrut să-i dăm de bună voie

MEIER

Am fi şi-am merita să fim doar robi.

HANS DE LA MAUER

Acela care-ar vrea să ne supunem Să-şi piardă drepturile de şviţer! Judecătorule, aceasta vreau Să fie-ntîia lege dată-aici.

MELCHTHAL

Da. Cel care ar vrea să ne supunem Austriei, să piardă cinste, drepturi, Să nu-**1** primească nimenea în casă.

TOŢI

(ridică mina dreaptă) Să fie lege I

REDING ***(după o pauză)***

Fie!

ROSSELMANN

Dacă sînteţi Azi liberi, sînteţi prin această lege; Austria să nu ne poată smulge Ce nu i-am dat nicicînd de bună voie.

JOST DIN YVEILER

Ajunge, mai departe!

REDING

Fraţilor,
Nu mai e nici un mijloc paşnic? Poate
Că regele nu ştie. Şi se poate
Că nu din voia *lui* se-ntîmplă toate.
Să facem cea din urmă încercare,
Cît n-am scos încă sabia; sălbatic
E şi războiul drept, iar dumnezeu
Ajută doar cînd nu mai poate omull

STAUFFACHER ***(lui Konrad Hunn)*** E rîndul dumitale. Ce-ai .făcut?

KONRAD HUNN

Eu fost-am la castelu-mpărătesc
i La Rheinfeld era un castel al regelui Austriei, Friedrich cel Fru-os, care, în timpul cînd se petrece acţiunea piesei **(1314—1315)**, fusese

Din Rheinfeld,[1] să le cer să ne-ntărească

Hrisovul vechii noastre libertăţi,
Aşa cum face orişice stăpîn.
Am dat de soli veniţi din multe locuri,
De la suali, din valea Rinului,
Toţi îşi primeau hrisoavele în mînă.
Toţi se-nt«rceau cu bucurie-acasă.
Doar solul vostru, eu, am fost trimis
La sfetnici, să mă mîngîie cu vorbe:
„Azi n-are împăratul timp. Dar lasă,
Că s-o gîndi alt'dată şi la voi".
Şi cum mergeam mîhnit, prin sălile
Palatului regal, deodată-1 văd
Pe Johann, ducele cel tînăr[1], ce stătea
Plîngînd într-un ungher; şi lîngă el,
Nobilii domni de Wart şi Tegerfeld.
Cei doi mă văd şi-mi spun: „Să v-ajutaţi
Voi înşivă, să n-aşteptaţi

1el ales împărat al Germaniei, în timp ce alţi prinţi electori aleseseră **a** împărat pe Ludwig de Bavaria. Erau deci doi împăraţi In acelaşi mp (n.r.).

1Probabil aluzie la Johannes, duce de Suabia (Paricidul) (n.r.).

Dreptate de la rege[2]. Nu vedeţi
Că-i fură şi nepotului de frate
0 moştenire dreaptă? Ducele
Se roagă să-i dea partea despre mamă,
Că vîrsta legitimă îi dă dreptul
Să cîrmuiască ţara şi supuşii.
Şi ce-i dădu-mpăratul? O cunună:
„Aceasta e podoaba tinereţii!"

HANS DE LA MAUER

Aţi auzit, să n-aşteptaţi dreptate
De la-mpărat. Să v-ajutaţi voi singuri.

REDING

Da. Asta ne rămîne. Cum putem Să izbîndim
în cele ce voim?

(vir-e \ it nu j/ « «J

Să sfârîmăm un jug urft cie taţi
Şi să păstrăm a noastre drepturi vechi.
Aşa cum le-am primit de la părinţi.
Noi nu vrem înnoiri nesăbuite.
Ce-i a-mpărâtului al lui rămmă.
Şi cine are-tin domn, *lui* să-i slujească.

ME1ER

Am ca feud pămînt austriac.

WALTHER FURST Austriei vei fi

vasal şi-acum.

JOST DIN WELLER Dau dări

seniorilor din Rapersweil.

2") Regele Austriei. Pare a fi o contuzie între Frledrich cel Frumos **şi** Albrecht, unchiul lui Johannes Paricidul (n.r.).

WALTER FURST Tot lor să le

plăteşti şi mai departe.

ROSSELMANN Eu sînt vasalul

stareţei din Ziirich!

WALTHER FURST Dai mănăstirii ce

i se cuvine.

STAUFFACHER Eu nu-s legat

decît de-mpărăţie.

WALTHER FURST

Dăm ce se cade, dar nimic mai mult. Gonim pe pârcălabi, cu slugi cu tot, Şi dărîmăm cetăţile-ntărite! Dacă se poate, fără sînge. Vrem Să vadă împăratul că *nevoia* Ne-a-mpins să trecem peste legăminte. De-om şti păstra măsura, poate că Şi-o domoli mînia-nţelepţeşte! Că tuturor li-e teamă de-un popor Ce şi-narmat îşi stăpîneşte firea.

REDING

Dar cum s-o ducem noi la bun sfîrşit? Căci nu uitaţi: duşmanul are arme. Din ţară n-o să plece fără luptă.

STAUFFACHER

Ba da, dacă ne vede înarmaţi. Să-1 atacăm, cît timp nu-i pregătit.

MEIER

Uşor de zis, greu de făcut. Duşmanul
Se-adăposteşte-n două cetăţui.
Şi dacă vine regele în ţară,
Cumplite-**9** amîndouă. Deci, *înlîi*
Să fim stăpîni pe Sarnen şi pe Rossberg,

Şi-apoi să răsculăm cele trei ţări.

STAUFFACHER '

Dacă mai trece timp, duşmanul prinde
De veste, căci prea mulţi ne ştiu azi taina.

MEIER

în Waldstätten nu-i nici un trădător.

aOSSELWAKCr Dar cel zelos

trezeşte bănuiala!

WALTHER FURST

Dac-amînăm, îşi face pîrcălabul Din temniţa
din Altcrf o cetate.

MEIER Da, vă

gîndiţi la voi.

PARACLISERUL

Sînteţi nedrepţi.

MEIER ***(ridieîndu-se indignat)*** Nedrepţi!
Cum, asta crede Uri?

REDING Pe jurămîntul vostru,

linişte!

MEIER

Aşa-i: cînd Uri s-a-nţeles cu Schwytz, Noi
ce mai facem? Ni se-nchide gura.

REDING

Cu cearta voastră, tulburaţi poporul!
'Naintea sfatului obştesc ne plîngem Că voi,
plini de arţag, stricaţi frăţia,

WINKELRIED

Eu zic să aşteptăm pîn'la Crăciun, Cînd datina-i să meargă toţi ţăranii

Cu daruri la castel, la pîrcălab. Vreo zece-do isprezece dintr-ai noştri Uşor pot să se-adune în cetate. Să poarte sub mintean cîte-o secure Şi-n mînă bîta, ca să-i puie coadă, Căci înarmaţi nu pot intra-n castel. Iar grosul să se-ascundă în pădure. Cei zece, cînd or fi stăpîni pe poartă, Din corn să sune, şi din adăpost Mulţimea cu avînt să dea năvală. Astfel o să luăm uşor cetatea.

MELCHTHAL

Cetatea Rossberg, las-o-n seama mea 1 Mă placc-o slujnică de la castel, Şi lesne-o-nduplec eu să lase scara, Pe care să mă pot urca la ea. Şi-odată sus, îi trag eu şi pe ceilalţi.

REDING

Aşadar: vă-nvoiţi să amînăm?

(Majoritatea ridică miinile)

STAUFFACHER ***(numărind voturile)*** Douăzeci

pentru, doisprezece contra!

WALTHER FURST

Şi-n ziua cînd cetăţile-or cădea,
Noi vom aprinde focuri sus pe piscuri,
Să afle toţi; mulţimea înarmată
La scaunul judeţului să vină.
Cînd or să vadă pîrcălabii oastea,
Le-o trece orice poftă să se bată.
Si c-un alai de paşnici s-lujitoii,
S-or duce — ducă-se!—din ţara noastră.

STAUFFAC ttER

Mă tem numai de GessLer. Sprijinit
Pe garda-i straşnică de călăreţi,
Nu pleacă fără luptă. Şi mai poate
Şi alungat să facă rău, E greu
Şi chiar primejdios să-**1** cruţi pe Gessler,

BAUMGARTEN

Merg eu unde-i primejdia mai marc. Viaţa mea i-o datorez lui Tell. Azi o dau ţării. Eu mi-am apărat Onoarea şi mi-e inima-mpăcată.

REDING

Să chibzuim mai mult şi cu răbdare;
Şi-apoi mai ştii ce ne aduce ceasul?
Dar de cînd stăm la sfat, de-o noapte-ntreagă,
Şi-au aşezat în jur pe creste zorii
Străjerii lor de foc. Hai să plecăm,
Să nu ne prindă-aci lumina zilei.

WALTHER FURST în vale mai e

noapte, nici o grijă.

(Toţi şi-au scos fără să vrea pălăriile, privind în tăcută reculegere aurora.)

ROSSELMANN

în zorii ce ne-aduc salutul nouă, 'Naintea altor oameni, care-n văi Se-năbuşeîn fumul gros din tîrguri,

Noi iegârmiitul nou sa-1 consfinţim Jurînd să fim de astăzi *un* popor Toţi laolaltă-n ceasuri de nevoie.

(Toii repetă jurăminiul, ridicînd trei degete.)

Vrem să fim liberi cum ne-au fost părinţii. Mai bine morţi decît s-ajungem robi. S-avem încredere în cel-de-sus, De mîna omului să nu ne temem.

(Ca** mai **sus. Toţi se îmbrăţişează.)

STAUFFACHER

Şi-acum, tăcut, pornească fiecare La prieteni, la tovarăşii de breaslă. Ciobanii-şi mîie turma la iernat, Şi-n taină să cîştige noi prieteni. Şi deocamdată, orice-ar fi — răbdare. Lăsaţi numai să crească socoteala Tiranilor. Şi le-om plăti deodată Ce vini au toţi, ce vină fiecare. Deci, domoliţi-vă mînia dreaptă, Păstraţi-o pentru marea răzbunare. Un om ce-şi face numai lui dreptate, Acela fură dintr-un bun obştesc.

(în timp ce ies prin trei părţi în cea mai mare tăcere, orchestra porneşte cu mare avînt. Cortina rămîne încă un timp ridicată, lăsînd să se vadă, pe scena goală, priveliştea răsăritului de soare deasupra gheţarilor.)

ACTUL AL TREILEA

SCENA 1

Curtea din faţa casei lui Tell. *Tell,* cu tesla de dulgher în mînă; *Iledivig* e ocupată cu treburi gospodăreşti. în fund, *Walther* şi *Wilhelm se* joacă cu o mică arbaletă.

WALTHER

(cîntă)

Cu arc şi săgeată,
Prin rnunţi, prin coclauri,
Un arcaş se-arată
în zorii de aur.
Sus, peste văzduhuri,
Vulturul domneşte;
Iar arcaşul liber
Munţii-i stăpîneşte.
Cît e zarea roată,
Pe ce umblă-ori zboară,
E stăpîn, căci arcu-i
Toate le doboară.

(Vine săllînd.) S-a rupt în două sfoara. Leag-o, tată!

TELL

Eu, nu. Un vînător se-ajută singur!

(Copiii se depărtează.)

HEDWIG

Băieţii-nccp de timpuriu să tragă.

TELL

Vrei să fii meşter? Să înveţi de mic!

HEDWIG

De n-ar mai şti ei meşteşugul ăsta!

TELL

Ba, dacă vor să-şi facă drum în viaţă,
Să-nveţe tot, să ştie şi s-atace, Şi să
se apere.

HEDWIG

Nici unul n-o să stea Pe-
acasă liniştit.

TELL

Nici eu nu stau. Eu
nu-s neam de cioban, ci sînt făcut S-
alerg mereu după un ţel fugar. Simt
că trăiesc, numai cînd cuceresc In
fiecare zi din nou viaţa.

HEDWIG

Nu te gîndeşti şi la soţia ta,

Ce tremură mereu în aşteptarea-ţi?

Mă prinde groaza cînd i-aud pe oameni
Vorbind de îndrăzneala ta nebună.
De cîte ori te duci, eu tremur toată
Că n-ai să mi te mai întorci acasă.
Te văd, pierdut printre gheţari sălbatici,
Că sai din stîncă-n stîncă şi aluneci;
Ba că te-atrage într-o ripă ciuta,
Ba că te-acoperă vreo avalanşă,
Ba că viclene pojghiţi de zăpadă
Se sparg sub talpa ta şi te scufunzi:
Un îngropat de viu într-un morniînt
Spăimîntător şi rece. O, doamne, moartea
Sub mii şi mii de-nfăţişâri pîndeşte
Pe vînătorul îndrăzneţ din Alpi.
Nefericită meserie, pururi
Spre margini de prăpăstii te atrage!

TELL

Cînd eşti vioi şi-ai simţurile treze, Şi crezi în tine şi în cel-de-sus, Scapi lesne şi din cumpenele grele. Născut în munţi, cum să te temi de munţi?

(A isprăvit ce-a avut de făcut si pune sculele deoparte.)

Avem o poartă trainică acuma.
Am teslă, nu-mi mai trebuie dulgher.

(îşi ia pălăria.)

HEDWIG

Unde te duci?

TELL

Mă duc la tata-n Altorf.

HEDWIG

Tu nu simţi că-i primejdie? Hai spune 1

TELL

Dar ce-ţi veni?

HEDWIG

Nu ştiu ce se urzeşte 'Mpotriva pîrcălabilor. Pe Rtitli A fost un sfat — şi tu eşti printre eil

TELL

N-am fost cu ei, dar n-o să stau deoparte, Cînd şi pe mine-o să mă cheme ţara.

HEDWIG

Da, te-or trimite unde-s mari primejdii. Ţi-or da şi-acuma locul cel mai greu.

TELL

Ei, fiecare dă după cum poate!

HEDWIG

Pe cel din Walden l-ai trecut tu lacul Pe vreme de furtună; e-o minune C-aţi mai scăpat! Nu te-ai gîndit de loc La fii tăi, la mine?

TELL

Am scăpat Unor
copii pe tatăl lor, nevastă!

HEDWIG

Pe-aşa furtună-n larg? Dar asta-nseamnă Ispită, nu credinţă-n dumnezeul

TELL

Cînd cumpăneşti prea mult, faci prea puţi

HEDYVTG

Eşti Iun şi sălilor, ajuţi p« toţi. Dar la nevoie, cine-o să-ţi ajute?

TELL

Dea domnul să nu-mi trebuie-ajutor!

(îţi ia arbaleta fi săgeţile.)

HEDW1G

De ce iei arcul? Lasă**-1** azi acasă. **TELL**

Cînd nu am arcu-n mînă, parcă-s

ciung. *(Copiii se întorc.)*

WALTHER

Tătucă, un'te duci?

TELL

Mă duc la Altorf,
Să-1 văd pe tata. Vii cu mine?

WALTHER

Viu.

HEDWIG

E pîrcălabu-n Altorf. Nu te duce. **419**

Ba pleacă azi.

HEDWIG

Să plece el întîi. Nu te-
arăta, ştii doar că-ţi poartă pică.

TELL

Eu nu mă tem, căci nu fac nimănuia
Vreun rău, şi nu mi-e frică de
duşman.

HEDWIG

Pe cel de treabă mai rău îl urăşte.

TELL

Că n-are cum l-atinge... Dar pe mine
0 să mă lase-n pace dumnealui!

HEDWIG

De unde ştii?

TELL

Acuma cîtva timp Vînam
în valea Schăchen cea pustie,
Sălbatică. Şi-aşa, de unul singur,
Urmam o potecuţă printre stînci, Căci
nu era alt drum pe nicăirea. Deasupra
mea, era un zid de stîncă, Şi-n vale,
Schâchenul vuia cumplit.

(Băieţii se strîng in dreapta şi în stînga lui şi-l privesc cu încordare şi curiozitate.)

Deodată-mi iese pîrcălabu-n faţă.
El singur, şi eu singur. Om cu om,

Şi lîngă noi prăpastia căscată. Mă pedepsise aspru de curînd Pentru-o nimica toată. Mă văzu Venind cu arbaleta grea pe umeri Şi mă recunoscu. Păli ca varul, Genunchii-i tremurară, gata-gata Să cadă în prăpastie. Şi mie Aproape că mi se făcuse milă. „Domnule pîrcălab, sînt eu", spusei. El nu putu să scoată nici o vorbă, Ci îmi făcu numai un semn cu mîna, Să-mi văd de drum. Şi eu plecai de-acolo Şi-i trimisei pe-nsoţitorii lui.

HEDWIG

E rău. A tremurat în faţa tal Nu-ţi iartă el că l-ai văzut astfel.

TELL

De asta chiar îl ocolesc; iar dînsul N-o să mă caute.

HEDWIG

Ba nu te duce
Acolo azi; mai bine la vînatl

TELL

Dar ce-ţi veni?

HEDWIG Mi-e teamă,

nu te duce.

TELL

De ce te tot frămînţi făr'de pricină?

HEDWIG

Ba tocmai iiindcă nu ştiu ce-i, rămîil

TELL

Dar am făgăduit să vini

HEDWIG

Atunci

Du-te doar tu, şi lasă-aici băiatul.

WALTHER Mămucă, vreau

şi eu să merg cu tata.

HEDWIG

Cum, Wâlthi, vrei să părăseşti pe

mama?

WALTHER

Ţi-aduc ceva frumos de la bunicul.

(Pleacă împreună cu tatăl lui.)

WILHELM

Eu stau cu tine, mamăl

HEDWIG

(lmbrăţişîndu-l)

Da, tu eşti
Copilul meu iubit, doar tu-mi rămiil

(Iese la poartă si-i urmăreşte mult timp cu privirea pe cei doi care pleacă.)

S **C E N** JL 2

Un ţinut păduros, închis din -toate părţile, cu **cascade cc** cad **In pulbere de** şeii onă Îs **p o** ştirici. ***Berlha în*** **coatum le** vînâ1**«a.re.** Indstă **dupi«a** mtrâ ***JtudtJi****.1.*

***BE*RTHA**

Da. Vine. O să-i pot vorbi acuma.

RUDENZ *(intra repede)* Domniţă, în sfîrşit te pot vedea Şi singură; în jur slnt doar prăpăstii; Aci-n pustietate nu mă tem De nici un martor. Rup tăcerea care...

BERTHA

Eşti sigur? nu vin vînătorii-n urmă?

RUDENZ

Nu, sînt departe. Acum ori niciodată I Nepreţuită clipă! Trebuie Să mi se hotărască-odată soarta, Chiar de ne-ar despărţi pentru vecie. O, nu-ţi întuneca privirea blîndă, Şi nu te încrunta. Ştiu: *cine-s* eu, Ca să-mi înalţ spre dumneata privirea? N-am încă lauri glorioşi pe frunte Şi nu pot sta în rînd cu cavalerii Ce te-mpresoară-acoperiţi de slavă. Am doar iubirea credincioasă-n suflet.

BERTHA *(serios şi sever)* De dragoste, credinţă îmi vorbeşti Atunci cînd uiţi întîia-ţi datorie? *(Rudenz se dă un pas înapoi.)*
Te-nchini, la chiar te vinzi Austriei,
Aceea care--ji asupreşte neamul!

RUDENZ

Din gura dumnitale s-aud asta, Cînd *dincolo* pe *dumneata* te caut?

BERTHA

Cum între trădători să mă găseşti?
Nu, mai curînd i-aş da lui Gessler mîna,
Tiranului, decît acelui care
Şviţer fiind, îşi uită ţara lui,
Şi poate fi unealta unui Gessler 1

RUDENZ

0, doamne, ce-aud?

BERTHA

Zi: de cine-i omul Mai strîns legat ca de poporul său? Ce datorii mai sfinte sînt pe lume, Decît să aperi pe nevinovat, Să faci dreptate celui asuprit? Eu plîng ades cînd văd ce-ndură-ai tăi, Sufăr cu ei, mi-e drag poporul tău, Modest cum altul nu-i, dar şi puternic. Spre el mă trage inima şi-ţi spun: Pe zi ce trece, mai mult îl cinstesc. Dar dumneata, de două ori dator Să**-1** aperi, ca şviţer şi cavaler, II *părăseşti,* trecînd la inamic Şi-ajuţi astfel să fie pus în lanţuri. De cîte ori te văd, mă doare-n suflet, Şi tare-mi vine greu să nu-ţi port ură.

Dar mi-i vieaa Linele? Să-şi aiie pasca
Sub aL Austriei puternic seeptra?

BERrHA

Ba te înşeli, îi pregăteşti robia.
Şi libertatea vrei s-o izgoneşti
Din ultima cetate ce-o mai are.
Poporul simte cine-i e prieten;
Lui amăgirea nu-i suceşte capul.
Dar dumneata eşti prins ca într-o mreajă.

RUDENZ Ai

pentru mine ură şi dispreţ

1

BERTHA

0, de-aş putea să am! Dar vai, să-1 vezi Dispreţuit şi vrednic de dispreţ
Pe cel ce-ai vrea să-ţi fie drag!

RUDENZ

O, Bertha,
Mi-ai arătat suprema fericire Şi în aceeaşi clipă m-ai zdrobit!

BERTHA

Nu, nu s-a stins în pieptu-ţi vrednicia.
Ea doarme doar; vreau s-o trezesc din no
Căci doar cu sila ai putea s-alungi
Virtutea-ţi înnăscută. Ai noroc:
Mai tare e şi decît dumneata.
Eşti bun şi nobil, chiar dacă nu vrei.

RUDENZ

Da, crezi în mine, Bertha? Orişice Pot fi şi deveni, de mă iubeşti.

BERTHA

Să fii ce-a vrut şi firea să te facă!
Rărnîi la locul hărăzit, rămîi
Cu ţara şi poporu-ţi laolaltă
Şi luptă pentru sfintele lor drepturi!

RUDENZ

Cum aş putea să te cîştig eu, dacă L-aş înfrunta pe împărat?[3] N-atîrnâ Şi peste mîna dumitale voia Tiranică a rudelor[2], răspunde!

BERTHA

Moşiile-mi sînt toate în Waldstätten;
Cînd liberi sînt şviţerii, sînt şi eu!

RUDENZ

Acum de-abia-nţeleg eu totul, Bertha!

BERTHA

N-o să-mi cîştigi favoarea cu-ajutorul Austriei ce vrea să-mi ia avutul, Să-1 contopească-n moştenirea ei. Mă ameninţă-aceeaşi lăcomie Ce vrea să vă înghită libertatea. Căci şi din mine vor să facă-o jertfă, Răsplată poate-a vreunui favorit.

Vor să m-atragă printre ipocriţi
Şi intriganţi. La curte ce m-aşteaptă?
Un lanţ: o căsnicie ce-o urăsc 1
Doar dragostea ce-mi porţi m-ar mai scăpa,

---

3 **E desigur vorba de împăratul Frledrich cel Frumos (Habsburg) <n. r.).**

*** Bertha era de de origine austriaca (n. r.).**

RUDENZ

Te-ai hotărît atunri ca să rămîi
Aci în ţară-alăturea de mine?
Tot dorul meu să plec departe ce-a fost,
Decît speranţa de a-ţi fi aproape?
Pe drumul gloriei te căutam.
Ambiţia mi-era şi ea iubire.
De-ai sta cu mine-n pacea ăstei văi,
Şi-ai renunţa la străluciri deşarte,
Eu aş atinge ţinta vieţii mele.
Izbească-se talazurile lumii
De ţărmul ăstoi munţi, cît vor voi,
Dar nici un singur gînd de-aci-nainte
Nu voi mai îndrepta spre depărtări;
Ci stîncile acestea 'nalte fi-vor
Un zid de nepătruns jur împrejur,
Şi valea noastră-nchisă, fericită,
Numai din cer îşi va primi lumina!

BERTHA

Acum eşti cel pe care îl visam, Şi nu m-a înşelat credinţa-n tine.

RUDENZ

Pieriţi, pieriţi, voi năluciri deşarte! în ţara mea să-mi pot afla norocul, Unde copilul creşte ca o floare, Şi mii de amintiri mă fac să freamăt, Unde copaci şi ape-mi sînt prieteni, în patrie vrei tu să fii a mea! Ah, pururi am iubit-o! Şi simţeam Că fără ea şi viaţa-mi era goală.

BERTHA

Unde-am găsi o insulă ferice,
De nu în ţara nevinovăţiei,
în care omul se încrede-n om
Şi vorba nu e încă prefăcută?
Nicicînd aicea pizma nu-ntinează
Izvorul fericirii. Şi senine

Curg clipele. Aici ai fi întîiul
Din toţi bărbaţii, nobili sau moşneni,
Cinstit de toţi din inimă, cu drag,
Stăpîn cum e un rege-n ţara lui.

RUDENZ

Te văd aici, aleasă-ntre alese,
De farmec plină şi de vrednicie.
Tu cerul mi-ai aducc-n casă, Bertba!
Cum primăvara flori presară-n cale,
Aşa. îmi vei împodobi viaţa,
Şi totu-n jurul tău vei ferici!

BERTHA

Vezi, dragul meu, de ce eram mîhnită
Cînd te vedeam zdrobindu-ţi fericirea
Cu mîna ta? Vai mie, ce m-aş face Să
fiu silită să-1 urmez pe Gessler, Pe-
acest tiran, în sumbra lui cetate!
Castele nu-s aici, să mă despartă De
un popor ce pot să>l fericesc!

RUDENZ

Dar cum să scap? Cum să-mi dezleg azi lanţul în care singur mi-am vîrît grumazul?

BERTHA

Să-1 rupi cu hotărîre bărbătească!
Ce-o fi să fie 1 Ţine cu poporul! E
locul tău firesc.

(Se-aud de departe cărnuri de vînătoare.)

Vin vînătorii. Se-apropie. Te
du. Şi pentru ţară Să lupţi, căci
lupţi pentru iubirea ta! De *un*

duşman ni-e tuturora teamă, Şi
una-i libertatea pentru toţi. ***(Iese.)***

S C E N A 3

O poiană în Altorf. In primul plan copaci. în fund se vede pălăria aşezată în vîrful unei prăjini. Peisajul este închis de culmea Bannberg, deasupra căreia se zăreşte un munte acoperit de zăpadă. *Friesshardt* şi *Leuthold* fac de strajă.

FRIESSHARDT

Degeaba^ stăm la pîndă. Cine vine
Să facă-o plecăciune pălăriei? Pe-
aici era o forfotă de bîlci. De cînd
e sperietoarea pe prăjină, Poiana
asta parc-ar fi pustie.

LEUTHOLD

Vin doar golani, să scoată cuşme
rupte Se vede bine că-şi bat joc de
noi. Iar cine-i cumsecade,
înconjoară Mai iute locul tot,
decît să facă O temenea în faţa
pălăriei.

FRIESSHARDT

P-aici e dmmul lor, cînd pe la prînz
Vin de la primărie, după sfat.
Tot o să prind cîţiva, ziceam, căci
nimeni
Nu vrea să se închine pălăriei.
Cînd iată popa Rosselmann, că vine
De la vreun muribund, cu sfîntul
maslu,
Şi-1 văd că-n faţa stîlpului s-aşază.
Din clopoţel paracliserul sună
Şi-ngenunctează toţi — şi eu cu ei —
Dar la chivot şi nu la pălăriei

LEUTHOLD

Zău frate, parcă nu sîntem de strajă, Ci parcă sîntem puşi la stîlp chiar noi. Pentr-un ostaş e lucru de ocară Să'străjuiască-o pălărie goală. Doar un nebun putea să poruncească La pălărie să se-nchine lumea 1

FRIESSHARDT

Şi ce-i dacă e goală? Doar te pleci Şi-n faţa multor tigve fără minte 1

(Hildegard, Mechthild şi Elsbeth intră înscena cu copiii şi înconjură prăjina.)

LEUTHOLD

Slugoi plecat stăpînului! Eşti gata S-arunci năpasta pe nevinovaţi. Da' treacă cine-o vrea! închid un ochi, Nu văd, nu ştiu.

MECHTHILD

(arătînd spre

pălărie)

Copii, luaţi aminte,
Colo pe stîlp atîrnă pîrcălabul.

ELSEETH

De ne-ar lăsa încalţe pălăria.
Şi ar pLeca, zău, nu ne-ai ii mai lăuî

FRJESSHAB-

DT ***(le alunţi)***

Hai, ştergeţi-o, muieri afurisite! Ce căutaţi? Bărbaţii să poftească. Porunca de se-ucumentâ s-o calceî

(Femeile ies.) (Tell intră eu arbaleta pe umăr, ***dutlndit-şi*** *bS-iatul* ***de*** *mină.* ***Trecind*** *pe* ***lingă pălărie,*** *jâră s-o ia tn seamă, vin la faţa scenei.)*

WALTHER

(arătind cu mina spre muntele Bannberg)

Ia, spune, tată, e adevărat
Că sus, pe Bannberg, sîngeră copacii,
Cînd îi izbeşti cu barda?

TELL

Cine spune?

WALTHER

Păi, baciu' zice: colo sus pe Bannberg, Copacii-s blestemaţi.[4]
Cine-i atinge, îi creşte mîna-afară din mormînt.

TELL

E drept, nu-i voie de tăiat copacii. Vezi colţii albi pe piscurile-acelea Ce se înalţă de se pierd In cer?

Păi sînt gheţarii care tună noaptea Şi slobozesc lavinele în văi.

TELL

Aşa e, şi «le mult ar fi-ngropat Lavinele, tot tîrguşorul Altorf — Aşa-s de grele — dacă n-ar fi fost Pădurea sus, ca să le taie calea.

WALTHER ***(după o clipă de gindire)***

Sînt, tată, ţări pe lume, fără munţi?

TELL

Cînd de pe aste plaiuri de cobori De-a lungul apelor, mereu la vale, Ajungi într-un ţinut întins şi oblu, Cu ape care spumegă-n viitori, Cu rîuri care

4 **Bannberg,** In **limba germană: muntele blestemat (n. r.).**

lunecă-n tăcere. Jur împrejur vezi zarea larg deschisă, Cîmpii cu lanuri fără de sfîrşit Şi toată ţara e ca o grădină.

WALTHER

De ce nu coborîm atunci, tătucă,
In ţara ceea-n loc să stăm aici,
Cu truda numai şi cu frica-n spate?

TELL

Frumoasă-i ţara, bună cum e cerul,
Dar unii seamănă şi-alţii culeg Tot rodul trudei lor.

Ei mu sînt Ti bei

Ca tine pe ogor?

TE1L

Episcopul Şi regele-s stăpîni pe ţarini.

WALT HI R Dar barem pot **vîna în** codri, liber?

TELL

Vînatul tot e al stăpînului.

WALTHER Dar barem pot să pescuiască liberi?

TELL

Şi rîu şi mare-s ale regelui.

WALTHER Dar cine-i

regele aşa temut?

TELL

E cel ce-i apără şi îi hrăneşte.

WALTHER Dar nu se

pot ei apăra şi singuri?

TELL

Nu, nu se pot încrede în vecini. **433**

Nu-mi place ţara cea întinsă, tată.
Mai mult îmi place sus, între lavine.

TELL

Da, tot mai bine e să ai vecini
Gheţarii, decît oamenii haini.

WALTHER Ia uite,

tată,-n par e-o pălărie.

TELL

Ce-ţi pasă? Las'să fie. Haide, Walther.

(Cînd** vor **să plece, Fricsshardt le taie drumul cu suliţa.)

FRIESSHARDT în

numele-mpăratului, opreşte!

TELL

(apucă suliţa cu mina) Ce vrei?
Şi pentru ce m-opreşti din drum?

FRIESSHARDT Păi ai
călcat porunca; vii cu noi!

LEUTHOLD Nu te-ai
plecat în faţa pălăriei.

TELL

Lasă-mă, frate.

raiKSSITAILDT fi a la
î-nchiseare !

VTA I.1HER

Cura, tata la-nchisoar*r* A-jntor!

(SIrigtni imsjire scenS.)

Săriţi, săriţi, \oi oameni buni! Săriţi
L-au prins şi acum îl duc de-aici cu
sila.

(Preotul Resselmann şi paracliserul Petermann repede împreuna cu alţi trei inşi.)

PARACLISERUL,

Ce e?

ROSSELMANN De ce te-
atingi de omul ăsta?

FRIESSHARDT E-un
trădător, duşmanu-mpărăţiei.

TELL ***(îl apucă cu
violenţă)*** Eu trădător?

ROSSELMANN

Prietene, te-nşeli! E Tell, un om cinstit, bun cetăţean.

WALTHER ***(îl zăreşte pe Walther Fiirst şi-i sare înainte)*** Sări, tată-mare, vor să-1 ia pe tata!

FRIESSHARD

T Hai la-nchisoare.

WALTHER FURST ***(akrgind spre el)***

Staţi, dau chezăşie!

MELCHTHAL şi **STAUFFACHER** ***(vin şi ei: către Tell)*** Dar, pentru dumnezeu, ce s-a-ntîmplat?

FRIESSHARDT

Nu recunoaşte şi dispreţuieşte
Puterea pîrcălabului.

STAUFFACHER

Cum, Tell Să fi făcut una ca asta?

MELCHTHAL

Minţii

LEUTHOLD N-a-ngenuncheat în faţa pălăriei.

WALTHER FURST

De asta să-1 închizi? Prietene,
Primeşte-mi chezăşia şi dă-i drumul.

FRIESSHARDT

De vrei să fii chezaş, fii pentru tine 1
Iar noi ne facem datoria. Haidem!

MELCHTHAL

(către ţăranii adunaţi)

E strigător la cer! Şi-or să ni-1 ia
Neruşinaţii, de sub ochii noştri?

PARACLISERUL

Sîntem mai lari şi n-**D** s-»■ ngăd«im!
Sîntem mai mulţi şi mergem **tot la** cot.

FRUESS HJLRI>T Se-

mpctriveşte careva pom racii?

ALŢI TREI INŞI

(vin în geo nâ)

Noi v-ajutăm. Ce e? Să-i dolorîm!

(Hildcgard, Melchthalşi Elsbeih se întorc.)

TELL

M-ajut şi singur. Oameni buni, plecaţi! De suliţele lor m-aş teme, credeţi, Dacă mi-aş pune braţul la-ncercare?

MELCHTHAL ***(către Friesshardt)*** Hai,

îndrăzneşte să ni-1 iei acum!

WALTHER FURST şi **STAUFFACHER**

Domol! domol!

FRIESSHARDT ***(strigă)*** Răzmeriţă, răscoală! ***(Se aud cornuri de vînătoare.)***

FEMEILE

Soseşte pîrcălabul!

FRIE SSHARET

(strigă tot mai iire)

Răzvrătire I

STAUFFACHER

Nemernic! zbiară pînă crapi!

ROSSELMANN şi MELCHTHAL

Să taci!

FRIESSHARDT ***(strigă tot mai tare)*** Săriţi, noi sîntem slujitorii legii!

WALTHER FURST

Hait! Pîrcălabul! Vai, ce-o să mai fie!

(Gessler călare cu şoimul pe mînă, Rudolf, Harras, Bertha fi Rudenz; urmează mulţi slujitori înarmaţi, care închid toată scena cu un cerc de suliţi.)

RUDOLF

Loc, trece pîrcălabul!

GESSLER

Risipiţi-i! De ce se-adună lumea? Cine strigă Dup-ajutor?

(Toţi tac.) Ei, cine? ***(Către Friesskardt.)***

Yino**-ncoac*** 1 Cine eşti tu? Şi ee-L cu omul ăsta? ***(Dă ţoiwnwil*** **unui** ***slujitor.)***

FREE SSHA RET

Stâpîrie, sînt supusa noastră sliigâ Şi fac de strajă-n faţa pălăriei. L-am prins pe omul ăsta, **cîud** trecea Prin faţa ei, fără să i se-nclire. Vreau să-1 închid asa cum vi-e porunca, Şi gloata vrea cu sila să mi-1 smulgă.

GESSLER

(după o pauiăj

Atît dispreţ ai, Tell, pentru-mpărat Şi pentru cel ce stăpîneşte-n locu-i, Că nu cinsteşti o pălărie caie Mi-arată cine e sau nu supus? Tu singur te-ai trădat: ştiu ce gîndeşti.

TELL

Mă iartă. N-am făcut-o din dispreţ, Ci doar fiindcă n-am băgat de seamă. De-aş fi mai socotit, n-aş mai fi Tell. îţi cer iertare, nu se mai întîmplăl

GESSLER ***(după oarecare tăcere)***

Eşti meşter mare, Tell, la tras cu arcul. Se zice că-i întreci pe toţi arcaşii.

WALTHER

E-adevărat. Tătuca nimereşte
Şi-un măr în pom de la **o** sut' de paşi.

Băiatul e al tău?

TELL Da, precum
vezi.

GESSLER

Mai ai şi alţi copii?

TELL

încă**-un** băiat.

GESSLER

Pe care îl iubeşti mai mult din doi?

TELL

Mi-s dragi deopotrivă amîndoi.

GESSLER

Hai, Tell! Fiindcă nimereşti şi**-un** măr **în** pom, arată-ţi iscusinţa **In** faţa mea. Ia arcul — văd că-1 ai La îndemînă — şi doboară-acum Un măr ce-1 pui băiatului pe creştet. Dar ţin să-ţi spun, ocheşte bine, Tell Nu-1 nimereşti din prima dată? Unde îţi stau picioarele-ţi va sta şi capul. ***(Toţi dau semne de groază.)***

TELL

Dar ce sălbăticie vreţi să fac?

Vreţi să ţintesc spre el, copilul meu?

Nu, nici nu v-aţi putea gîndi la asta!
Ferit-a sfîntul! Că doar nu se poate
Să ceri una ca asta unui tată 1

GESSLER

Ai să ocheşti un măr pe creştetul
Copilului. Aşa vreau eu.

TELL

Dar cum? <
Eu să-mi îndrept săgeata înspre capul
Băiatului? Ba mai curînd să mori

GESSLER

Ori faci cum spun, ori mori cu el o

dată. **TELL**

Eu să-mi ucid cu mîna mea copilul? N-aveţi copii, se vede, şi de-aceea Nu ştiţi ce simte-o inimă de tată.

GESSLER

De cînd eşti, Tell, aşa de chibzuit?
Mi se spunea c-ai fi un visător,
Şi că eşti altfel decît toată lumea.
Iţi plac primejdiile, de aceea tocmai
Ţi-am şi ales ceva mai pe măsură.
Alt om ar cumpăni — dar tu-nchizi ochii,
Pui mîna inimos şi treci la faptă.

BERTHA

Seniore, nu glumi cu bieţii oameni.
Ce palizi sînt! Cum tremurai Căci ştiu
Că nu prea eşti deprins să şăguieşti.

Crezi că-i o glumă?

(Ia un măr de pe o ramură care atirnă deasupra lui.)

Iată mărul. Locl
Băiatul să se tragă înapoi Cît trebuie
1 îi dau optzeci de paşi! Nici mai
puţin şi nici mai mult. Spunea Că
nimereşte-un **om** de la o sută.
Arcaşule, *acum* să nu greşeşti 1

RUDOLF

Nu-i glumă, doamne! în genunchi, copile, Şi roagă-te de el să-ţi lase viaţa.

WALTHER FtRST ***(încet lui***

Melchthal,care deabia-şi stăpineşte furia) Taci!

Ţine-ţi firea, pentru dumnezeu!

BERTHA

(către pîrcălab)

Destul, seniore 1 Crud e să te joci
Cu spaima unui tată! Şi chiar dacă
Prin mica-i vină şi-a primejduit
Viaţa, jur pe cel atotputernic,
A şi simţit de zece ori ce-i moartea.
Lasă-1 să plece-acum nevătămat.
Vă ştie-acum: copiii şi nepoţii
Lui Tell şi-or aminti de ceasul ăsta.

GESSLER

Faceţi-i locl Hai, ce mai şovăieşti?
Eşti vinovat şi eu te pot ucide.
Dar sîul mărinimos. De-ac«ea, soarta
Ţi**-o** pun în mina ta cea iscusita,
Cînd te-am făcut stăpînul soartei tale,
Tu nu poţi să te plîngi câ-s nemilos.

Te lauzi c-ai ochi buni. Ei, foarte binet
Arată-ne ce poţi atunci, arcaşe;
Aleasă-i ţinta şi răsplata-i mare!
în ţinte-obişnuite nimeresc
Şi alţii; însă meşter e acela
Ce-şi dovedeşte-oriunde meşteşugul,
Fără să-i tremure vreodată mîna.

WALTHER FURST

(se aruncă în genunchi tn jaţa pircâlalului)

Ne închinăm azi înălţimii voastre; Nu vă gîndiţi- ce-i drept; fie-vă milă 1 Dau jumătate din averea mea, Dar cer cruţare pentru bietul tatăl

WALTHER TELL

Bunicule, 'i-om rău, nu-ngenunchea. Unde să stau? Arată-mi. Nu mi-e teamă. Doboară tata pasărea din zbor, N-o să-şi lovească tocmai el băiatul I

STAUFFACHER Nici

nevinovăţia-i nu vă mişcă?

ROSSELMANN

Gîndiţi-vă, e-un dumnezeu în cer
Şi-o să daţi seama pentru tot ce faceţi.

GESSLER ***(arată spre***

băiat) Legaţi-mi-1 de teiul

cela.

WALTHER TELL

Cum?
Nu vreau să. fiu legat de fel. Să ştiţi,
Ca mielul **air** să stau, fără să suflu.
Dar nelegat, nu rabd să fiu legat, Şi-o să mă zbat pîn-o să rup frînghia!

RUDOLF HARRAS Să-ţi

lege numai ochii-atunci, copile!

WALTHER TELL

Ochii? De ce? Voi credeţi că mi-i frică
De mîna tatei, de săgeata lui? Am s-o
aştept făr-a clipi măcar. Hai tată,
arată-le ce-i un arcaş. El nu ştie şi
vrea pieirea noastră. Tu fă-i în ciudă
şi ocheşte bine!

(Se** aşa **să lingă tei şi i se pune mărul pe cap.)

MELCHTHAL

(către ceilalţi ţărani)

Nelegiuirea să se-ntîmple-aici
Sub ochii noştri? Dar la ce-am jurat?

STAUFFACHER

Zadarnic. N-avem arme. Vezi ce codru
De lănci e-n jurul nostru!

MELCHTHAL

Dac-atunci
Am fi pornit la fapte! Ierte-i domnul
Pe cei ce ne-au silit să zăbovim!

GESSLER

(lui TdlJ

Hai! Arcul nu se poarta în zadsT.
Primejdioasă-i arma ucigaş,»: Săgeata
ei se-ntoarce spre arcaş, Vezi, dreptul
mîndru ce şi**-1** ia tiranul Jigneşte pe
înaltul dcrnn al -ţării. Căci arme pot
purta numai stăpînii. Vă place arcul
şi săgeata? Bine, Dar ţinta numai eu
am să v-o dau.

TELL

(încordează arbaleta ţi potriveşte săgeata.)

Loc, faceţi loc.

STAUFFACHER

Nu, Tell! Ia seama, şovăi Şi-ţi tremură şi mîna şi genunchii.

TELL

(lasă jos arbaleta)

îmi joacă-n faţa ochilor.

FEMEILE

Vai, doamne!

TELL

(către pîrcălab) Nu-mi cereţi asta. Iată pieptul meu!

(Îşi descheie haina.) Puneţi să mă dohoare călăreţii!

Nu vreau să-ţi iau viaţa; vreau să tragi. Doar poţi orice, cu şovăi niciodată; Tu mînuieşti şi vîsla, ca şi arcul! înfrunţi furtuna ca să scapi pe-un altul. Izbăvitor eşti? Izbăveşte-te!

(In sufletul lui Tell se dă o luptă îngrozitoare, îşi fringe mlinile, îşi roteşte ochii ba spre pircălab, ba spre cer. Decdtită bng& mîna-n tolbă, scoate o a doua săgeată ţi $i-o pune In chimir. Pircâlabul li urmăreşte toate mişcările.)

WALTHER TELL ***(sub tei)*** Hai,
tată! Nu mi-e frică.

TELL

(face** o **sforţare, ridică arbaleta ca să ochească)

Trebuie!

RUDENZ

(care stătuse într-o groaznică încordare şi abia** se **putuse stăpîni, face un pas înainte)

Nu mergeţi mai departe, seniorel
A fost o încercare, aţi făcut-o.
Dar dacă-mpingi asprimea peste
margini
Ea nu-şi atinge ţelul înţelept.
Şi arcul dacă-i prea întins, se rupe.

GESSLE

R Vorbeşte cînd te-

ntreb!

RUDENZ

Vreau să
vorbesc Şi pot; onoarea regelui mi-e
sfîntă.
Astfel de cîrm«iiri siase numai nrâ.
Nu-i voia regelui — spun sus şi taie.
Nu merită asemenea cruzimi Ai mei şi
n-aveţi dreptul să le faceţi.

GESSLER Eşti prea-

ndrăzneţ de-« vreme!

RUDENZ

Am tăcut La
toate ce se întîmplau, Şi ochii i-am
închis, iar indignarea Din inimă, ce
sta să se reverse, Adînc din piept mi-

am tot înăbuşit-o. Dar dac-aş mai tăcea, eu aş trăda Şi patria şi pe-mpăratul însuşi.

BERTHA

(aruncindu-se între el şi pîrcălab)

Tu nu vezi că mai rău **îl** întăriţi?

RUDENZ

Mi-am părăsit poporu'; -am renunţat La rude ; legăturile fireşti Le-am rupt, ca să vă pot urma pe voi. Credeam că este spre al obştei bine, Puterea-mpărătească s-o-ntăresc. *Acum* deschis-am ochii. Spăimîntat Mă văd pe marginea unei prăpăstii. Mi-aţi rătăcit gîndirea; -aţi amăgit Curata-mi inimă. Vrînd binele, Era să-mi duc poporul la pieire.

GESSLER Nesocotitule,

îţi sînt stăpîn 1

RUDENZ

Nu-mi eşti stăpîn. Stăpîn mi-e împăratul.
Eu liber m-am născut, ca dumneata.
Virtuţile-mi de cavaler eu pot
Să le măsor «u dumneata. Ţii locu-
'Mpăratului pe care îl cinstesc
Şi-atunci cînd alţii-1 necinstesc — altminteri
Ţi-aş arunca mănuşa, să-mi răspunzi
Cum se cuvine unui cavaler.
Faci semn să vie călăreţii? Vie!
Pot să mă apăr.

(ArSttnd spre popor.)

Nu-s ca ei, am spadă, Să îndrăznească...

STAUFFACHER *(strigă)* Mărul a căzut!

(In timp ce toţi se întorseseră spre cealaltă parte a scenei, iar Bertha se aruncase între Rudenz şi pîrcălab, Tell a slobozit săgeata.)

ROSSELMANN Băiatu-i teafăr **1**

MULTE VOCI

A lovit chiar mărul.

(Walther Fiirst se clatină, gata să cadă. Bertha îl sprijină.)

GESSLER

(uimi

t

)

A tras? A tras? Cum, chiar a tras?

Nebunul...

BERTHA

Unchiaşule, e viu, vino-ţi în fire!

WALTHER TELL

(fine dintr-o săritură, cu mărul în minei)

Ia uite mărul, eu ştiam prea bine Că tu n-ai să loveşti pe fiul tău.

(Tell, care stătuse cu trupul aplecat înainte, ca şi cum ar fi vrut să pornească în urma săgeţii, scapă arbaleta din mină. Cînd îl** vede pe **băiat venirii spre el, aleargă în întîmpinarea-i cu braţele deschise, îl ridică şi-l strînge la piept; după aceasta cade sleit de putere. Toţi sînt adine mişcaţi.)

BERTHA

0, cerule!

WALTHER FURST ***(către***

tală şi (iu) Copii, copiii

mei!

STAUFFACHE

R Slăvit fii, doamne!

LEUTHOLD

Asta lovitură! De ea s-o mai vorbi şi peste veacuri.

RUDOLF HARRAS

Despre arcaşu' Tell s-o povesti, Cît or fi munţii noştri în picioare.

(îi întinde pîrcălabului mărul.)

Schiller Teatru v»I. II. **449**

GESSLER

Aşa e, mărul e străpuns prin mijloc. Măiastră lovitură, n-am ce zice!

ROSSELMANN

Arcaşu-i bun. Dar va fi vai de-acela Ce **1-a** silit la astfel de-ncercare!

STAUFFACHER

Vino-ţi în fire, Tell. Cu bărbăţie Te-ai mîntuit şi slobod pleci acasă.

ROSSELMANN

Şi du-ţi feciorul, că**-1** aşteaptă mama.

(Vor să-l ducă pe Tell.)

CESSLER

Hei, Tell!

TELL ***(se întoarce)***

Ce porunciţi?

GESSLER

Ţi-ai prins a dou Săgcată-n brîu. Eu am văzut prea bine Cînd ai luat-o. Ce voiai să faci?

TELL ***(încurcat)*** Aşa e

obiceiul la arcaşi.

Cum vrei să cred la vorbe goale, Tell!
* Nu, trebuie sa-nsenme altceva. Hai, spune-mi **adevăTu-**adevărat. Oricare-ar fi, ea viaţa tot ţi-o las. Ce-i cu săgeata-a doua?

TELL

Bine, fiindcă
Făgăduiţi că n-o să vă atingeţi De mine, o să spun tot adevărul.

(Scoate săgeata din chimir, privind pe pîrcâlab cu ochi înspăimîntători.)

De-aş fi lovit copilul cu săgeata
Dintîi, v-aş fi străpuns **cu** cea de-a doua.
Şi zău, n-aş fi greşit a doua ţintă!

GESSLER

Ei bine, nu m-ating de viaţa ta.
Ţi-am dat cuvîntul, Tell, şi-o să mi-1 ţin,
Dar fiindc-ai spus ce gînd vrăjmaş ascunzi,
Să ştii c-am să te-nchid acolo unde
N-ai să mai vezi nici soarele, nici luna
Şi n-am să mă mai tem de arcul tău!
Băieţi, legaţi-1!

(Slujitorii îl leagă pe Tell.)

STAUFFACHER

Oare-i cu putinţă Aşa să vă purtaţi cu omul care Vedeţi că-i ocrotit de cel-de-sus?

O să vedem: îl scapă-a doua oară?
Urcaţi-1 în corabie! Şi vin
Şi eu cu voi. îl ducem drept la Kiissnacht.

ROSSELMANN Dar n-aveţi voie! Nici chiar împăratul[5].

GESSLER

Dar unde-i, împăratul 1-a-ntărit?[6]
Abia mai trebuie să cîştigaţi
Favoarea-aceasta, dacă vă supuneţi.
Dar voi vă răzvrătiţi chiar împotriva
Puterii-mpărăteşti. Pe toţi vă ştiu Şi
vă citesc în suflet ca-ntr-o carte. Pe
el vi-1 iau acuma dintre voi; Dar
vinovaţi sînteţi şi voi. Alt'dată Să
ştiţi să vă plecaţi şi să tăceţi!

(Se depărtează. Rertha, Riulolf şi slujitorii îl urmează. Friesshardl şi Leuthold rămln.)

WALTHER FURST ***(sfîşiat de durere)***

S-a dus. El vrea, se vede, să ucidă Cu
mine-o dată, toată spiţa mea.

5 Prin vechiul hrisov împărătesc ce garanta şviţerilor libertatea, nu era îngăduit să {ie luaţi şi dusi dincolo de ţinutul lor (n. r.).

6Gessler vorbeşte de împăratul Priedrlch ce Frumos (regele Austriei), acela căruia şviţerii nu voiau să i se închine şi care deci nu reînnoise vechile hrisoave (n.r.).

STAUFFAC

HER ***(lui***

Tell)

Ce l-ai întărîtat pe căpcăun?

TELL

Să **tac,** cînd am trecut prin ce-am trecut?

STAUFFACHER

Vai, totul e pierdut! Cu tine sîntem
Noi toţi legaţi şi puşi cu toţi în lanţuri.

ŢĂRANII ***(11 înconjură pe Tell)*** Erai

nădejdea noastră cea din urmă!

LEUTHOLD ***(se apropie)*** Mie milă, Tell,

dar trebuie s-ascult!

TELL

Rămîneţi dar cu bine!

WALTHER TELL ***(se lipeşte de el,***

sfîşial de durere)

Tată,

tată!

TELL

(ridică mîinile spre cer) Acolo-i

tată-1 tău. Pe el să-1 strigi!

STAUFFACHER Nevestei nu-

i trimiţi vreo vorbă?

TELL

(il strlnge pe băiat cu foc la piept)

Fiul
E teafăr. Mie-o să-mi ajute domnul!

(Se smulge din îmbrăţişare şi pleacă sub paza slu jitorilor înarmaţi.)

ACTUL AL PATRULEA

SCENA 1

Ţărmul răsăritean al Lacului celor patru cantoane, înspre apus, stînci ascuţite de forme ciudate închid priveliştea. Lacul e agitat, apa vîjîie şi mugeşte," din cînd în cînd, fulgere şi tunete. ***Kunz din Gersau, Pescarul*** **cu** ***Băiatul lui.***

KUNZ

Doar am văzut cu ochii, crede-mă. Aşa s-a petrecut, ţi-am spus.

PESCARUL

Tell prins şi dus la Kiissnacht; tocmai el,
Cel mai viteaz şi cel mai de ispravă, In
ceasul cînd ne-om rupe lanţurile!

KUNZ

îl trece apa însuşi pîrcălabul.
Se îmbarcau tocmai pe cînd plecam
Din Fluelen; da-mi pare că furtuna,

Ce s-a **pornit** acuma peste lac **Şi** m-a silit să trag la mal aicea, Nu **i**-a lăsat să plece de la ţărm.

PESCARUL

în mîna pîrcălabului, în lanţuri!
O să-1 îngroape-adînc, cît mai adînc,
Să nu mai vadă-n veci lumina zilei.
Dacă-ntărîţi un om neînfricat
Poţi să te temi de dreapta-i răzbunare!

KUNZ

Ştii ce se spune? Judele, seniorul De Attinghausen, e acum pe moarte.

PESCARUL

Şi cea din urmă ancoră-a nădejdii Se rupe dar. El singur mai putea Să-nalţe glasul pentru dreptul nostru!

KUNZ

Cumplită vreme! Rămîneţi cu bine, O să m-adăpostesc în sat, căci azi Nici gînd să pot pleca pe-aşa furtună.

PESCARUL

Tell prins, baronul mort! Tiranul poate Să-nalţe fruntea-i fără de ruşine; Căci gura adevărului e mută, Şi ochiul ce vedea e orb, iar braţul **Ce** ne putea scăpa e-ncătuşatl

BĂIATUL

Hai, intră-n casă, tată, bate piatra. Nu-i bine să rămîi acum pe-afară!

PESCARUL

Hai, urlă, vînt turbat! Trăsneşte, fulger! Te rupe, nor, vărsaţi-vă, şuvoaie De sus din cer şi înecaţi-mi

ţara! Stîrpiţi sămînţa celor nenăscuţi! Stăpîne fiţi, sălbatice stihii! Daţi iar năvală, urşi şi lupi ai mării, Pustieţi străvechi! a voastră-i ţara. Cine-ar voi să mai trăiască rob?

BĂIATUL

Vuiesc vîrtejuri şi adîneul muge,
N-a fost de cînd e lumea-aşa viitoare.

PESCARUL

Pe capul fiului s-aşeze ţinta? Nici un părinte n-a trecut prin asta. Şi firea-n jur să nu se răzvrătească? De-acum nu m-ar mira nimic, nici dacă S-ar apleca şi stîncile spre lac, Nici dacă piscurile mari de gheaţă S-ar prăvăli de sus din culmi, topite, Nici munţii de s-ar sparge şi nici dacă Prăpăstii s-ar surpa, şi un potop Ne-ar înghiţi colibele-n şuvoaie!

BĂIATUL

Auzi, trag clopotul pe munte, sus: Or fi văzut vreo barcă în primejdie, Şi sună, ca tot omul să se roage.

(se suie pe o înălţime.)

PESCARUL

Vai Şi-ide corabia ce e pe drum
legănată-n acest groaznic
leagăn!

Nici cîrmâ, nici cîrmaci nu-i mai aju Stăpînă-i -vijelia. **'N** mîna ei Şî-a valurilor, omul e o minge. Nu-i nici aici, nici dincolo-adăpost. Doar rîpi de cremene, neprimitoare, I-arată pieptul

lor de stînci surpate Şi ţepene-1 privesc cu vrăjmăşie.

BĂIATUL ***(arătînd spre stingă)*** Vezi,

tată,**-o** barcă dinspre Fliielen?

PESCARUL

Ajută-i, doamne! Dacă vijelia Se-nfundă-aci-n bulboanele-nspumate, Se-nvîrte-n loc şi turbă, ca o fiară Izbind cu spaimă gratiile cuştii, Urlînd îşi caută-n zadar o poartă, Prin stîncile din jur şi-nguste chei Se-nchid cu ziduri pînă sus la cer.

(Se urcă şi el pe o colină.) **BĂIATUL**

E Gessler... iată steagul bărcii lui Şi coperişul roşu-1 recunosc.

PESCARUL

Dreptatea cerului! E pîrcălabul, El însuşi în corabie, şi duce Cu sine, jertfa făr'de-legii lui. O, Doamne, Doamne, cît de repede L-a prins din urmă răzbunarea! Ei, Aşa-i că este şi-un stăpîn mai mare?

Că de porunca lui. n-ascultă valul Şi stlnca nu se-uchină pălăriei? Să nu te rogi, copile. Să Laşi braţul Cereştii judecăţi să fie liber.

BĂIATUL

Doar nu mă rog eu pentru pîrcălab, Ci pentru Tell, că e şi **el In** barcă.

PESCARUL

O, nebunie-a oarbelor stihii!
Ca să dobori un singur vinovat,

Cu barca, tu-**1** sfărîmi şi pe cîrmaci.

BĂIATUL

Ia uite, că trecuseră cu bine De Buggisgrat, şi iarăşi îl întoarnă Furtuna dinspre Turla Dracului Şi îi aruncă înspre Achsenberg. Dar nu-i mai văd.

PESCARUL

Acolo e Satîrul! O, cîte bărci s-au sfărîmat de el. Şi dacă nu cîrmesc cu iscusinţă, Şi asta se va sfărîma de stînca **Ce** cade ca peretele-n străfunduri. Să ştii că-n barca lor e-un bun cîrmaci. Doar el i-ar mai putea scăpa: e Tell. Dar e legat de mîini şi de picioare!

(Wilhelm Tell, cu arbaleta.) (Apare în depărtare, venind cu paşi grăbiţi şi căutînd cu surprindere în jurul lui. E foarte emoţionat. Cind ajunge în mijlocul scanei, se aruncă cu braţele la pămînt şi apoi le ridică spre cer.)

BĂIATUL ***(11 zăreşte)*** Cine-

ngenunche, lată, ia te uită?

PESCARUL

Şi cum îmbrăţişează el pămîntul, De parcă şi-a ieşit din minţii

BĂIATUL

(vine mai în faţă)

O tată,
Ce văd? Ia vino-ncoace şi te uită!

PESCAR

UL ***(se***

apropie)

Ce este? Dumnezeule, e Tell?
Cum ai ajuns aicea?

BĂIATUL

Nu erai
în barca ceea şi legat cu funii?

PESCARUL Şi pîrcălabul nu

te-a dus la Kussnacht?

TELL ***(se ridică)*** Acum
sînt slobod.

PESCARUL şi **BĂIATUL**

Slobod? Ce minune!
B&EA.TUL

De unde vii?

TELL Din barca

ceea...

PESCARUL

Cum ?

BĂIATUL şi **PESCARUL** ***(într-***

un glas)
Şi **pÎTcălabul?**

TELL E **în voia** apei.

PESCARUL

Se poate? Dar **cum** ai **ajuns aici?** Cum
ai **scăpat din frîngbii** şi **furtună?**

TELL

Prin **mila domnului.** Staţi să vă **spun.**

PESCARUL şi **BĂIATUL** Da,

spune, spune!

TELL

Ştiţi **ce** s-a**-ntîmplat**
La Altorf?

PESCARUL

Da. Pe urmă?

Pîrcălabul A
dat poruncă să mă lege cobză, Ca să
mă ia-n cetatea lui, la Kiissnacht.

PESCARUL

Da, v-aţi urcat la Fluelen în barcă, Şi
asta ştiu. Dar cum de ai scăpat?

TELL

Şedeam în barcă, fără apărare, Legat;
pierdusem orişice nădejde C-am să mai
văd cîndva lumina zilei Şi pe copiii mei
şi pe nevastă. Nemîngîiat priveam
pustiul apei.

PESCARUL

Biet om!

TELL

Călătoream cu pîrcălabul,
Cu Budolf Harras şi cu slujitorii, Dar
tolba şi-arbaleta mea zăceau Trîntite
către pupă, lîngă cîrmă. Ajunşi la cot,
pe la Satîrul Mic, Ca la un semn
ceresc, o vijelie Zbucneşte din
coclauri, de sub Gotthard, Aşa
sălbatică şi fioroasă, Că-şi pierd

vîslaşii cumpătul de spaimă Şi toţi îşi spun că vor pieri-n viitoare. Atunci s-apropie un slujitor De pîrcălab şi-i zice: „Vezi, stăpîne, La ce ananghie ne-aflăm cu toţi? Sîntem acum doar la un pas de moarte, Cîrmacii noştri şi-au pierdut toţi capul, Nici meseria n-o cunosc prea bine.

Ea-i Tell aici, un om vtcjos. El ştie
Să ţie cîrma. Ce-ai fi, deci, stăpîne,
Să-I folosim acuma, la nevoie?"
Şi pîrcălabul: „Ce zici, Te]l, te-ncumeţi?
Ne poţi scăpa de lucia furtunii?
C-atuncea pun pe loc să 1e dezlege".
Eu li răspund: „O să mi-ajute cerul,
Şi cred c-o să vă scot de-aici cu bine".
Ei mă dezleagă, eu m-aşez pe dată
La cîrmă. Dar, pieziş, mai trag cu ochiul
Spre partea unde-i arbaleta mea.
Şi totodată cercetez şi ţărmul
Şi caut locul bun, să pot sări.
De cum zăresc un şir de stînci ce ies
Tocite de sub valurile-n spumă...

PESCARUL

Le ştiu, acolo, sub Satirul Mare, Dar prea sînt drepte; nu, **e** peste poate Să sai din barcă p-un perete neted.

TELL

Strig către slujitori: „Vîsliţi vîrtos! Să trecem doar de stîncile de colo, Că după ele, am scăpat de greu!" Mă-nchin lui dumnezeu în gîndul meu, In cîrmă m-opintesc o dată zdravăn Şi-apropii pupa de stîncosul zid. Iau iute arcul, tolba, îmi fac vînt, Şi sar pe-un colţ de piatră; iar de-acolo Dau bărcii

brînci izbind-o cu piciorul Şi-o zvîrlu-n mijlocul viitorii. Gata! **De**-acuma duc-o domnul unde vrea. Aşa scăpai din gheara vijeliei, Şi din a oamenilor, încă şi mai rea!

PESCARUL

Tell, Tell! Dar ai scăpat printr-o minune. Nu-mi vine-a crede: este cu putinţă? Şi unde ai de gînd să pleci acum? Căci dacă scapă astăzi pîrcălabul, Nu mai eşti sigur nicăirea, Tell.

TELL

în barcă-1 auzeam spunînd că vrea S-ajungă-ntîi la Brunnen, să mă ducă Pe urmă-n cetăţuia Iui, prin Schwytz.

PESCARUL

Vrea s-o pornească pe

uscat?

TELL „

Da, da.

PESCARUL

Atunci ascunde-te, nu pierde vremea! A doua oară nu-i scapi!

TELL

Spune, care E drumul cel mai scurt spre Art şi Kussnacht?

PESCARUL

Şoseaua trece-ntîi prin Steinen; dar
Băiatu-meu ţi-arată o potecă
Mai scurtă, neumblată, peste Lowerz.

TELL

(ii dă mine)

Te răsplătească domnul. Bun rămas !

(O porneşte, dar se întoarce din drv-m.J

7A, n-ai jurat şi dumneata pe Riitli i*
Căci parcă mi s-a spus şi de-un **pescaT.**

PESCARUL Am fost si am

jurat. Sînt federat.

TELL

Atunci fii bun, dă fuga pîn' la Burglen,
Şi du-i nevestei mele, biata, vestea Că-
s teafăr şi că stau ascuns.

PESCARUL

Dar unde
Să-i spun că ai fugit?

TELL

0 să-**1** găseşti Pe
socru-meu acolo şi pe alţii Care-au
jurat pe Riitli. Să le spui Să fie tari, să
nu-şi piardă curajul. Că Tell e slobod
şi-are arcu-n mînă, Şi că-n curînd vor
auzi de el.

PESCARUL

Dar ce-ai de gînd? Hai, spune-mi-o

deschis! **TELL**

Să fac ce-am de făcut, şi-om sta de vorbă.

PESCARUL

Arată-i drumul, Jenni. Doamne-ajută-i!
Tell **ăsta,** tot ce-şi pune-n minte, face.

S C E N A 2

în castelul baronului de Attinghausen.
Baronul, **într-un iotoliu, pe moarte.**
Wallher Fiirsi, Staujjacker, MeUhthal **şi**
Baumgarten **stau § i-1 îngrijesc.** ***~|Valther Tell***
stă îngenuncheat în faţa muribundului.

IVALTER FURST S-a dus;

acu**-i** pe celălalt tărîm.

STAUFFACHER

Nu, nu e mort. Căci pana-n faţa gurii
Se mişcă, uite! Doarme liniştit Şi
parcă ne zîmbeşte împăcat.

(Baumgarten se duce la uşă şi vorbeşte cu cineva.)

WALTHER FURST ***(către Baumgarten)***

Da' cine-i?

BAUMGARTEN

(se întoarce)

Hedwig, fiica dumitale. Vrea
să-ţi vorbească şi să-şi vadă fiul.

(Wallher Tell se scoală.)

WALTHER IURST

S-o mîngîi eu? Dar *eu* am mîngîiere?
Toate durerile mă copleşesc.

H R D W] G-*(repezindu-ie. in edcie)*

Unde-i copilul? Lasâ-mă să-**1** yăd.

. STA UFTAC KER

Dar, ţine-ţi **firea,** vezi că moare-um om.

(Arată spre Atlinghausen- J

HEDWIG *(se repede să-l îmbrăţişeze)*

Wălthi al meu! Trăieşte!

WALTHER TELL

(se lipeşte de ea)

Mama mea!

HEDWIG

E-adevărat? Eşti teafăr, Wălthi, spune?

(îl priveşte lung, plină de îngrijorare.)

Cum? El să tragă-asupra ta? Se poate? Nu, n-are inimă dac-a putut Să-ndrepte arcul înspre fiul lui.

WALTHER FtÎRST

A tras silit şi sfîşiat de groază. Tu uiţi că viaţa ne era în joc.

HEDWIG

Ba dac-avea o inimă de tată, Murea de zece ori, dar nu trăgea.
Ar trebui să l»uzi cerul care
"Ti 1-a ferit.

HEDWIG

Dar cum pot **eu** să uit, Ce-ar **fi** *putut* să **fie?** 0 s-apuc Optzeci **de** ani şi tot o să mai văd Copilul meu legat, pe Tell ochindu-1... Pe veci mi s-a înfipt săgeata-n piept.

MELCHTHAL De-ai şti **ce**-

ntărîtat a fost **de** Gessler 1

HEDWIG

Bărbatul are-o inimă de piatră. De e jignit, în oarba lui mînie Aruncă totu-n joc, şi capul scump Al fiului şi inima de mamă!

BAUMGARTEN

Nu-ţi este îndeajuns lovit bărbatul? Ce-1 mai jigneşti cu-asemenea mustrare? Nenorocirea *lui* te lasă rece?

HEDWIG

(se întoarce spre el şi-l priveşte cu ochi mari)

Doar *lacrimi* ai pentru nenorocirea Prietenului? *Unde-ai* fost atunci Cînd **l**-au legat? Şi cum **l**-ai ajutat? Da, aţi lăsat să i se-ntîmple toate Şi aţi răbdat să-1 smulgă dintre voi. **Tot** astfel s-a purtat şi **Tell** cu tine?

A stat să te privească doar, eu milă, Cînd pîrcălabul a "trimis o ceată De călăreţi, şi lacul **de** furtună, Fierbea în faţa ta? Nu, nu cu lacrimi Te-a plîns, ci-n luntre a sărit, uitfnd De mine, de copii, şi te-a scăpat.

WALTHER FURST

Dar cum am fi putut noi să**-1** scăpăm? Un pumn de oameni fără arme!

HEDWIG ***(se aruncă la pieptul lui)***

Tată.

Azi l-ai pierdut şi dumneata şi ţara, Noi l-am pierdut cu toţi! Şi tuturora El ne lipseşte, şi-i lipsim; o, doamne, Tu scapă-i sufletul de deznădejde! în tainiţa cea rece din cetate, La el n-ajunge nici o mîngîiere. Dacă se-mbolnăveşte-n umezeala Şi bezna temniţei, se vestejeşte **Ca** floarea stîncilor căzută-n mlaştini. Căci viaţa-i pentru el doar la lumină, La soare, sus, în aer miresmat. închis! Cînd el e însăşi libertatea! El nu poate trăi ca într-o groapă!

STAUFFACHER

Dar linişteşte-te! Noi vrem cu toţi Să spargem temniţa, să-1 liberăm.

HEDWIG

Dar ce puteţi voi fără el? Atît Cît era liber Tell, aveaţi nădejde.

Nevinovatul mai găsea un sprijin, **Cel** urmărit găsea un ajutor. **El** v-a scăpat pe toţi. Voi la un loc **Tot** nu puteţi să-i rupeţi lanţurile?

(Baronul se trezeşte)

BAUMGARTEN

Sst! Mişcă !

ATTINGHAUSEN ***(îndrepiîndu-se)***

Unde-i?

STAUFFACHER

Cine?

ATTINGHAUSEN

N-a venit? Mă
părăseşte-n cea din urmă clipă?

STAUFFACHER Vorbeşte **de**

nepot. S-a dus să-1 cheme?

WALTHER FURST

Am şi trimis să-1 caute pe drum. Şi-a revenit, şi azi este de-ai noştri.

ATTINGHAUSEN Şi-a spus

cuvîntul pentru ţară?

STAUFFACHER

Da.
L-a spus ca un viteaz.

De ce nu vine
Acuma, să-1 pot binecuvînta? Eu simt
că mi se-apropie sfîrşitul.

STAUFFACHER

Ba nu, seniore, aţi dormit puţin, V-aţi odihnit, vi-s ochii limpeziţi.

ATTINGHAUSEN

Durerea m-a lăsat, dar ea e viaţa. S-au dus şi suferinţa, şi speranţa.

(Zărindu-l pe băiat.)

Băiatul cine-i?

WALTHER FURST

Binecuvîntaţi-1.
Nepotu-meu. El nu mai are tată.

(Hedwig şi băiatul cad în genunchi în faţa muribundului.)

ATTINGHAUSEN

Vă las pe toţi azi fără de părinte.
Cu ultima privire mi-este dat
Să văd — vai mie! — ţara mea cum piere.
A trebuit s-apuc sfîrşitul vieţii,
Ca să-mi îngrop nădejdile cu mine!

STAUFFACHER

(către Walther

Fiirst)

Să plece cu durerea neagră-n suflet?
Să nu-i mai luminăm nici ceasul morţii
Cu-o rază. **de** speranţă?... Seniore 1
Fiţi liniştit! Nu sîntem părăsiţi Cu
totul, nici pierduţi fără scăpare.

ATTINGHAUSEN Dar cine **să**

vă scape?

WALTHER FURST

Noi, pe noi. Şi-au
dat cuvîntul cele trei ţinuturi S-alunge
pe tirani, şi s-a-ncheiat O federaţie ;
pe toţi ne leagă Acelaşi jurămînt.
Pornim la faptă, Pînă ce **anul** nu-şi
răstoarnă crugul. Veţi odihni în ţară
liberată.

ATTINGHAUSEN Aşadar,

legămîntul s-a-ncheiat?

MELCHTHAL

Da. Toate trei cantoane deodată Se vor scula. Căci totu-i pregătit Şi taina o păstrăm, deşi sîntem **Cu** sutele. Se clatină pămîntul De sub tirani. Şi numărate sînt Şi zilele cît ne mai sînt stăpîni. Curînd, din ei nici urmă n-o rămîne.

ATTINGHAUSEN Dar **cu**

cetăţile lor întărite?

MELCHTHAL Cad toate-

odată în aceeaşi zi.

Şi s-au legat şi nobilii cu voi?

MELCHTHAL

Cînd om porni, gîndim c-or fi alături Dar pîn-acum jurat-au doar ţăranii.

ATTINGHAUSEN

(se ridică încet, cu mare uimire)

De-a cutezat ţăranul să pornească Făr-ajutorul nobililor, singur, Cu-atîta-ncredere-n tăria lui, Atunci de noi nici nu mai e nevoie. Pot să cobor în groapă liniştit, Căci chiar şi după noi, prin alte forţe Va dăinui splendoarea omenirii.

(Pune mîna pe capul copilului îngenuncheat faţa lui.)

Din creştetul pe care stat-a mărul, Va răsări o libertate nouă. Ce este vechi apune, şi o viaţă Mai bună înflori-va din ruine.

STAUFFACHER

(către Walther Fiirst)

Vezi ce lumină-i umple ochii? Asta Nu-i viaţa ce se stinge. E o rază A răsăritului de lume nouă.

ATTINGHAUSEN

Din vechi cetăţi coboară nobilimea Şi jură azi credinţă-oraşelor.

Au şî-nceput în Uechtland şi în Thurgau, Şi mîndra B«rnă îşi înalţă capul; Cetate-a «elor liberi este Freiburg[1]; Harnicul ZiQnch înarmează bresle Şi Ie preface-a oşti. Se frînge forţa Regală-n **faţa** veşnicelor ziduri.

(El rosteşte crea te urmează cu Ionul unui vizionar. Glasul îi creşte pînâ la înflăcărare.)

Văd principii venind. Ii văd pe nobili, Toţi în armuri, cu oaste să atace Poporul paşnic de ciobani ce luptă Pe viaţă şi pe moarte. Şi, prin sînge, Vor căpăta renume munţii noştri. Cu pieptul gol, jcrtfindu-se cu drag, Ţăranii-nfruntă miile de lăncii. Le rup —i şi cade floarea nobilimii, Iar libertatea îşi înalţă steagul.

(Prinzînd de mîini pe Wallher Fiirst şi pe Staujfacher.)

Vreţi să fiţi liberi? Fiţi uniţi pe veci! Nici un om liber să nu stea deoparte; Să puneţi străji pe munţi, din culme-n cui Mereu alţi fraţi la legămînt să vină, Şi fiţi uniţi, uniţi, uniţi...

(Cade din nou pe pernă, mîinile lui fără via fă mai strîng încă mîinile celorlalţi doi. Fiirst şi Stauffacher îl mai privesc un timp în tăcere, apoi pleacă, fiecare pradă durerii sale. între

timp, au intrat fără zgomot şerbii, care se apropie, arătîn-du-şi durerea, unii tăcut, alţii mai vizibil; cîţiva îngenunchează şi plîng cu capul pe mîna lui Attinghausen; în timpul acestei scene mute, se trage clopotul în cetate.)

(Intră Rudenz.)

iFrelburg, în limba germană: cetate liberă (n.r.).

RUDENZ

(apropiindu.se cu grabă) Trăieşte?

Şi mai poate să **m-audă?**

WALTHER FU~RST

(arată spre mort, fără să-l privească)

De-acum ne sînteţi senior şi scut; De azi castelul poartă un alt nume.

RUDENZ

(vede mortul şi rămîne înlemnit, cuprins de o puternică durere)

0 doamne, prea tîrziu veni căinţa? De ce n-a mai trăit **o** clipă numai, Să vad-o inimă ce s-a schimbat? N-am preţuit eu vorba lui cea dreaptă Cît mai era pe lume... Şi s-a dus, Şi pentru totdeauna m-a lăsat C-o vină grea neispăşită. Spuneţi: Oare-a murit tot supărat pe mine?

STAUFFACHER

Aflînd cum aţi vorbit, în clipa morţii V-a binecuvîntat curajul faptei.

RUDENZ ***(în genunchi în faţa mortului)***

Da, rămăşiţe sfinte tuturora.
Da, unchi iubit! în faţa ta eu jur,
Cu mîna-n mîna-ţi rece, că m-am rupt
Pe veci de orice legături străine
Şi mam Sxtors azi la poporul meu.
Stnt un şviţer şi-aşa rămîn pe vecii

(Ridicîndu-se)

Cu drept cuvînt voi plîngeţi un prieten,
Un tată, dar nădejdea să n-o pierdeţi.
Eu n-am primit doar moştenirea lui,
Ci inima şi duhul lui pătrund
în mine. Tinereţea mea plătească
Ce **v-a** rămas datoare bătrîneţea-i.
Dă-mi mîna **ta,** o, dă-mi-o, scump
părinte!
Şi dumneata dă-mi mîna, Melchthal,
dă-mi-o.
Nu şovăiţi şi nu întoarceţi capul!
Primiţi un jurămînt, care mă leagă.

WALTHER FURST

înerede-te în cel ce s-a
întors, Dă-i mîna.

MELCHTHAL

Aţi dispreţuit ţăranul; La ce
să ne-aşteptăm din partea voastră?

RUDENZ

Iertaţi-mi rătăcirea

tinereţii!

STAUFFA

CHER

(lui

Melchthal

)

Oare-ai uitat că ultimu-i
cuvînt A fost „unire"?

MELCHTHAL

Iată mîna
mea. Cînd bate palma un
ţăran, îşi ţine
Cuvîntul dat. Ce-s **fără** nai seniorii?
"Naintea voastră fost-am nei, ţăranii.

■RUDENZ

Eu îi cinstesc

(arăt'uid spadaJ Ş/i o

să ştiu să-i. apăr.

MELCHTRAL

Ştiţi, domnule baron, cu braţu-n stare
Să scoată rod din ţarina cea aspră, îşi
apără un om şi pieptul lui!

RUDENZ

Eu apăr pieptul ***vostru,*** voi pe-al ***meu.***
Sîntem astfel mai tari şi eu, şi voi. Dar
stăm la sfat, cînd patria mai este O
pradă a tiranilor străini? Să curăţim
pămîntul de duşmani, Şi-apoi om sta să
chibzuim în pace.

(După ce-a tăcut o clipă.)

N-aveţi nimic să-mi spuneţi? încă nu
Vă merit eu încrederea? Atunci
Va trebui chiar împotriva voastră
Să intru-n taina legămîntului.
Voi aţi ţinut un sfat pe Riitli, sus.
Aţi şi jurat — ştiu tot ce-aţi pus la
cale.
Şi ceea ce nu mi-aţi încredinţat
Eu totuşi am păstrat ca sfînt zălog.

Duşman al ţării n-am fost niciodată,
Şi niciodată n-aş fi uneltit
în contra voastră. Rău c-aţi zăbovit;
Acum e ceasul grabnicelor fapte.
Tell e o jertfă a zăbavei voastre.

STLAFFACHER Noi **ain** jurat

să aşteptăm Crăciunul.

RUDENZ

Eu n-arn j irat, căci nu am fost acolo;
Toi aşteptaţi, eu trec la fapte.

MELCHTHAL

Cum?

RUDENZ

Mă număr azi printre părinţii ţării Şi
prima datorie-i să vă apăr.

WALTHER FURST

Redaţi pămîntului cenuşa-i scumpă; E-
ntîia, cea mai sfîntă datorie.

RUDENZ

Cînd ţara va fi libcră-i vom pune
Peste cosciug cununa de izbîndă.
Nu numai pentru-a voastră cauză lupt
Cu tirania, ci şi pentru-a mea:
Aflaţi că draga mea, Bertha de Bruneck
A dispărut. Printr-o nelegiuire
A fost pe-ascuns răpită dintre noi.

STAUFFACHER

Să fi-ndrăznit tiranul să se-atingă De
tagma liberă a nobilimii?

RUDENZ

0, v-am făgăduit tot ajutorul Şi eu sînt cel care vi-**1** cer acum.

El **mi-a** răpit iubita. Cine **ştie** Unde-o ascunde sângerosul despot, Şi cîte silnicii n-o să încerce Nelegiuitul, ca **să**-1 ia de **soţ?** Nu **mă** lăsaţi, **eu** trebuie **s**-o **scap.** E-alăturea de voi, şi-i vrednică S-o ajutaţi! La **arme pentru** ea!

WALTHER PUR ST Ce vrei să faci?

RUDENZ

Ştiu **eu?** In noaptea care învăluie în taină soarta ei, Cînd **ros** de gheara crudei îndoieli, De nici o urmă sigură **nu** dau, Un singur lucru**-i** limpede în minte-mi Numai de sub ruina tiraniei Putem s-o dezgropăm; deci, **să** luăm Cetăţile tustrele deodată, Şi-ajungem poate la-nchisoarea ei.

MELCHTHAL

Porniţi şi vă urmăm! Dc ce-am lăsa Pe mîine ce se poate face astăzi? Cînd am jurat, era Tell încă liber, Şi grozăvia nu se săvîrşise. **Legi** noi ne-aduce timpul. Spuneţi, cine E-atît dc laş, să şovăie şi-acum?

RUDENZ

(către Stauffacher şi Walther Fiirsl)

Să vă-narmaţi şi, gata de bătaie, Veţi aştepta semnalele din munţi. Şi zvonul biruinţei va ajunge Mai repede ca printr-un porumbel.

Cînd focuri vii pe creste s-or încinge,
Ca fulgerul să v-aruncaţi; sfărmaţi
Cuibarul de tirani — şi veţi învinge!

(Iese)

SCENA 3

Cheile de lîngă Kiissnaclit. Drumul coboară în fund printre stînci. Drumeţii se zăresc de sus, înainte de a intra în scenă. Stîncile închid întreaga privelişte; pe una din ele, aşezată mai în faţă, se află o ieşitură acoperită cu tufişuri. Intră *Tell,* cu arbaleta.

TELL

Prin cheile acestea o să treacă
El vrînd-nevrînd. Alt drum spre
Kiissnacht nu-i.
Aici e locul cel mai potrivit.
M-ascund acolo-n tufele de soc.
De-acolo-1 poate nimeri săgeata.
E drumu-ngust şi nu pot să mă prindă.
S-a isprăvit. E timpul, pîrcălabe.
Să-ţi faci acum cu cerul socoteala.
Eram om paşnic, liniştit. Săgeata-mi
Ochea doar fiarele pădurii; gîndul
Mi-era departe de omor. Dar tu,
Tu m-ai trezit, m-ai scos din pacea
mea,
Şi-n apa clară-a cugetului, tu
Mi-ai picurat venin cumplit de şarpe.
Tu ai făcut din mine un sălbatic.
Cel ce-a ţintit spre capul unui fiu
Va nimeri şi-n inima duşmană.
Eu trebuie să-i apăr pe copii
Şi pe nevastă, de mînia ta.
Atunci cînd potriveam săgeata-n arc,
Şi mîna-mi tremura, cînd mă sileai,

Cu o drăcească bucurie-n ochi,
Să iau drept ţintă capul fiului
Şi cînd cerşeam zadarnic
îndurare —
Atunci eu m-am legat c-un
jurămînt
Cumplit şi auzit numai de cer,
Că inima-ţi va fi întîia ţintă,
Cînd o să trag din nou. Şi ce-am
jurat,
în iadu-nfricoşatei clipe, este
Un zapis scris cu sînge; şi-1
plătesc.
Tu-mi eşti stăpîn, eşti pîrcălabul
pus
De împărat; dar nici chiar
împăratul
Nu cuteza ce-ai cutezat *tu,* fiară!
Te-a pus să-mparţi dreptatea,
chiar şi aspră,
Că-i mîniat; iar nu, nepedepsit,
Să-ţi faci orişice poftă ucigaşă.
Dar cerul pedepseşte şi răzbună!
Săgeată, care ştii să-mparţi
durere,
0, giuvaer de preţ, comoara mea,
îţi dau o ţintă-n care n-a pătruns
Nici ruga cea cucernică, nici
plînsul.
Dar *ţie* n-o să ţi se-
mpotrivească.
Şi tu, arc credincios, ce mi-ai
slujit
Atît de des la joc şi bucurie,
O, nu mă părăsi-n cumplitul
ceas.
O dată să mai ţii, tu, astăzi,
coardă,
Ce-ai dat de-atîtca ori aripi
săgeţii.
De-mi scapă-acum din mîna fără
vlagă,

Nicicînd nu mai apuc să trag a doua.

(Călători străbat scena.)

Aici m-aşez acum, pe-această piatră, Ce-mbie pe drumeţi la scurt popas, Căci nu-i a nimănui. Grăbiţi trec toţi, Străini unii de alţii, ne-ntrebînd Pe celălalt ce-1 doare. Trec pe-aici Neguţătorul apăsat de griji, Piosul schimnic, pelerinul sprinten, Tîlharu-ntunecat, scripcarul vesel,

Şi cel ce-şi mînă calu-mpovărat De peste mări şi ţări, căci orice drum Te duce pîn'la marginile lumii. Şi toţi îşi văd de-o cale unde-i mînă O treabă-anume. Treaba mea-i omorul. ***(Se aşază.)***

Copiii mei, odinioară, cînd Mă-napoiam, ce bucurie-n casă! O dată nu veneam cu mîna goală. Ba v-aduceam o floare de pe stînci, Ba păsări rare ori culbeci de piatră, Cum se găsesc ades pe drum de munte. Azi după alt fel de vînat gonesc; Cu gînduri ucigaşe, pe un drum Sălbatic, stau pîndindu**-1** pe duşman. Dar gîndul mi-e şi-acum numai la voi. Copiii mei, vreau numai să vă apăr De răzbunarea unui căpcăun. De-aceea-ntind azi arcul ucigaş.

(Se ridică.)

Pîndesc vînat de soi. Şi vînătorii Cutreieră prin munţi zile de-a-rîndul De ger năprasnic şi se caţără Pe povîrnişuri lucii; de pereţi Ei se lipesc cu sîngele lor însuşi. Şi-apoi sar îndrăzneţi din stîncă-n stîncă, Şi totul, poate, pentru-o biată capră! Aici e un

alt preţ: e inima Vrăjmaşului, ce stă să mă doboare.

(Se aude în depărtare o muzică veselă, care se apropie.)

O viaţă-ntreagă-am mînuit eu arcul, Cum trebuie să fac-un bun arcaş. Am nimerit în ţintă nu o dată, Şi-acasă m-am întors cu multe premii De pe la-ntreceri. însă astăzi vreau

Să dau o lovitură de maestru: S-ajung cel mai vestit arcaş din ţară.

(Un alai de nuntă trece pe scenă şi suie prin trecătoare. Tell priveşte alaiul, sprijinindu-se in arc. Stiissi, jitarul, se apropie de *el.)*

STUSSI

Vezi mirele? El ţine în arendă Pămîntul mănăstirii Morlischachen; E om bogat, cu zece turme-n munţi. La Imisee îşi duce-acum mireasa, Iar astă-noapte-i zaiafet la Kussnacht. Şi vine cine vrea. Nu vii cu mine?

TELL

Prea-s amărît. Ce caut eu la nuntă?

STUSSI

Te-apasă jalea? Zvîrle-o jos! Ia viaţa Aşa cum este; azi sînt vremuri grele; Nu pierde rarul ceas de voie bună, C-aici e-o nuntă, colo un prohod.

TELL

De multe ori se întîlnesc pe drum.

STt)SSI

Aşa e mersul lumii. Nenorocul Te paşte peste tot... Aşa, în Glarus, Căzut-au

stînci şi s-a surpat o parte Din ditai muntele, din Glarnisch.

TELL

Munţi

Se clatină? Nimic nu mai e sigur.

STUSSI

Şi-n alte părţi se-ntîmplă ciudăţenii... Vorbeam cu unul de venea din Baden: Un cavaler, cică voia s-ajungă La rege; cînd, în drumul lui, un roi De sute de bondari pe cal s-aşază Şi-1 prăpădeşte, bietul. Cavalerul Ajunge Ja palat pe jos.

TELL

Bondarul,

Vezi cît de mic e, şi tot are-un ghimpe!

(Arm gard intră cu cîţit'a copii şi se aşază la intra-rea trecătorii.)

STUSSI

Se zice că sînt prevestiri de rele Şi răsturnări în rînduiala firii.

TELL

Ba zilnic afli de-ntîmplări,
Şi nu le prevesteşte nici un semn.

STtîSSI

Bine de omul care-şi ară cîmpul Şi e lăsat în pace-ntre ai lui.

TELL

Nici cel mai cumsecade n-are pace.
Dacă vecinu-i caută pricină...

(Tellse uită mereu cu nerăbdare în susul drumului.

STUSSI

Rămîi cu bine; aştepţi pe cineva?

TELL

Aştept.

STOSSI

Atuncea bun întors acasă. Zi, eşti din Uri? Pîrcălabul nostru Cică se-ntoarce azi şi el din Uri.

UN

DRUMEŢ

(intră)

Ba nu-1 mai aşteptaţi, căci apele S-au revărsat de-atît amar de ploaie Şi-au rupt şi-au dus Ia vale punţi şi podur

(Tell se ridică.)

ARMGARD ***(vine în faţa scenei)*** Nu vine pîrcălabul?

STUSSI

Ce, l-aştepţi?

ARMGA1! D

Vezi bine!

STUSSI

Tocm-aicea ţi-ai găsit Să-i ieşi în cale, pe-un drumeag pustiu?

ARMGARD Aici nu-mi

scapă; trebui să m-asculte!

FRIESSHARDT

Cioioari* pe *<hsiîn jos, cu slugarnică grabă, şi strigă pe scenă.)

Feriţi din drum, că trece pîrcălabul, Stăpînu] meu; acu vine călare! ***(Tell iese.)***

ARMGARD

(cu vioiciune) ,

E dînsul.

(înaintează cu copiii în fala scenei.) (Gtssler** şi* ***Jtudolf Ilarras apar călare în partea de sus a drumului.)

STtlSSI

(către Friesshardt)

Dar cum de-aţi trecut prin apă, Că toate punţile le-a rupt şuvoiul!

F.HIESSHARDT

Prietene, noi ne-am luptat cu lacul, Şi nu ne temem de-un pîrău de munte.

STTJSSI

Ai fost pe Iac, pe vijelia ceea?

FRIESSHARDT Am fost. Cît

oi trăi n-am s-o mai uit.

STUS

SI Stai, povesteşte-

mi 1

FRIESSHARDT

Nu pot; merg la Kiissnacht, Ca să vestesc că vine pîrcălabul. ***(Iese.)***

STOSSI

Dac-ar *ii* fost în barcă oameni Luni, Mă prind că s-ap fi dus la fund cu toi i i. Da' din păcate, iarba rea *nu.* piere.

(Se uită împrejur.)

Unde-a pierit ciobanul de-adineauri?

(Iete.)

(Gessler şi Iiuiclf Ilarras apar, tătari.)

GESSLER

Zi ce pofteşti, slujesc pe împăratul, Şi trebuie să-i fiu mereu pe plac. Nu m-a trimis aci s-alint poporul; El vrea supunere; căci totul este Să ştie lumea cine e stăpîn în ţară: împăratul, ori ţăranul?

ARMGARD Acuma-i

ceasu,-acuma o să-ncerc.

(Se apropie cu sfială.)

GESSLER

Eu n-am pus pălăria-n par, la Altorf, De glumă doar, sau ca să-ncerc norodul. De mult ştiu ce gîndeşte... Dar am vrut Să-şi plece capul, că prea sus şi-**1** ţine. Şi-anume am înfipt *ce nu le place,* în drumul tuturora, ca să vadă Toţi pălăria şi să-şi amintească De un stăpîn, de care-adesea uită.

RUDOLF

Dar şi poporul are-anume drepturi.

Nu-i timpul să le cîntărim. Se-ntîmplâ Atîtea fapte mari şi mari prefaceri, împărăţia vrea să crească: fiii

Desăvârşesc ce-au început părinţii.
Poporul ăsta mic le stă în cale; Aşa sau altfel, trebui' să se plece.

(Vor să treacă. Femela se aruncă în genunchi în fala lor.)

ARMGARD Stăpîne,

îndurare, fie-ţi milă!

GESSLER

Cum de cutezi, femeie, să-mi tai calea?
Hai pleacă!

ARMGARD

Mi-e bărbatu-nchis şi plîng
Orfanii lui flămînzi. Fie-vă milă De
sărăcia noastră, seniore!

RUDOLF

Dar cine eşti şi cine ţi-e bărbatul?

ARMGARD

E-un biet ţăran, stăpîne, de pe Rigi:
Coseşte numai iarba care creşte Pe
stîncile prăpăstiilor, unde Nici vita nu
se-ncumetă să pască.

RUDOLF ***(pîrcălabului)*** E vai de viaţa ei! Vă

rog, daţi drumul
Sărmanului; oricît de vinovat
O fi, e îndeajuns de pedepsit
Cu meseria lui. *(Femeii.)* Ţi se va face
Dreptate. Dar aicea nu e lo>eul
S-o ceri, ci adu jalba în cetate.

ARMGARD

Ba nu, n-am să mă mişc nici moartă,
pînâ Ce **nu**-mi dâ pîrcălabul emu[1] meu!

De şase luni e-nchis în turn şi-aşteaptă
Zadarnic hotărîrea judecăţii!

GESSLER

Ce, vrei **să mă** sileşti? Hai, feri în lături!

ARMGARD

Dreptate, pîrcălabe! Tu eşti jude, Ţii
loc de împărat şi dumnezeu. Aşa
precum aştepţi din cer dreptatea,
Dator eşti să ne-o faci şi nouă. Fă-ne-o!

GESSLER Ce-obrăznicie!

Daţi-o la o parte!

ARMGARD

(apucă frîul calului)

Ba nu, ba nu, tot nu mai am ce pierde.
Şi n-ai să pleci de-aicea, pîrcălabe,
Pînă nu-mi faci dreptate; 'ncruntă-te,
Şi uită-te cum vrei. Atît de mare E
jalea noastră, încît prea puţin Ne pasă
de mînia ta.

în lături! Ori vrei să trec cu calul peste tine?

ARMGARD

Ei bine, poţi să treci.

(Trage copiii Ungara, şi se aruncă imprciuiă cu ei la pâmînt.)

Aicea stăm,
Eu şi copiii mei — orfani — şi calu-ţi
Să le strivească ţeasta sub copite;
Doar ai făcut şi altele mai rele!

RUDO

LF Ai căpiat, femeie?

ARMGARD ***(din ce in ce mai aprinsă)***

N-ai călcat O ţară-mpărătească[7] în picioare? Sînt doar femeie; o, de-aş fi bărbat, Aş şti sa fac ceva mai bun decît Să zac în drum!

(Se aude iar aceeaşi muzică în susul drumului, dar mai înăbuşit.)

GESSLER

Hei, slujitori, ce faceţi? Luaţi-ode aici, că nu răspund De ce se-ntîmplă şi ar fi păcat.
Nu pot să treacă prin mulţime. Drumul E-nchis de un alai întreg de nuntă.

GESSLER

' Sînt încă prea bun cu poporul ăsta. Mai are încă limba dezlegata Şi nu-i ţinut în Ltîu de-ajuns de strîns. Dar toate s-or schimba curmal, t-o **jur.** Toţi vor **să** fie liberi? Las' pe mine, C-am să le frîng eu îndărătnicia, Voi face-o lege nouă-n ţaia asta Ca să vestesc...

(0 săgeată îl străpunge; îşi duce raîna la. inimă, gata să cadă; cu vocea înăbuşită.)

O, doamne, fie-ţi milă!

RUDOLF

Ce s-a întîmplat, seniore? Cum? De unde

---

7 O aluzie la faptul că Gessler, pîrcălabul unei cetăţi vasale împăratului Fricdrich cel Krurnos (regele Austriei), cotropise de fapt întregul ţinut Scbwytz, feudă a împăratului Germaniei (pe atunci Ludwig de Bavaria) (n.r.).

ARMGARD

(izbucnind)

A fost ucis! Se clatină şi cade. în inimă **1**-a nimerit săgeata!

RUDOLF

(sare jos de pe cal)

Ce groaznică-ntîmplare, seniore!
închină-te, nu vezi că vine moartea?

GESSLER

Săgeata asta e-a lui Tell.

(A alunecat de pe cal în braţele lui Rudolf, care-l culcă pe piatră.)

TELL

(se arata sus pe slîncă)

A lui!
Ştii cine-a tras, nu căuta pe altul.
Nevinovatul nu mai e-n primejdie.
Colibele sînt libere de azi.

(Dispare de pe |ual|ime. Mulţimea năvăleşte.)

STU SSI

(în fală)

Ce s-a-ntîmplat? Ce se petreee-aici?

ARMGARD Săgeata **1**-a străpuns pe pîrcălab.

MULŢIMEA

(dînd buzna pe scenă)

Cine-a căzut?

(în timp ce fruntea alaiului de nuntă intră pe scenă, cei din urmă mai sînt sus şi muzica se aude mereu.)

RUDOLF

Mai iute, pierde sînge!
Daţi ajutor şi prindeţi ucigaşul! Cum
ţi-a fost scris să pieri, sărmane! Vez N-
ai vrut s-asculţi povaţa mea la vreme

STUSSI

Ce galben e şi fără pic de viaţă!

MAI MULTE VOCI

Cine-a făcut-o?

Au înnebuniţi
El moare şi ei cîntă? Hei,
tăcere !

(Muzica se întrerupe brir.sc, pe te&iâ intră şi meii mulţi oameni.)

Vorbeşte dacă poţi, seniore.
Ai Ceva de-ncredinţat?

(Gessler face un semn cu mina. pe cete îl repetă., supărat că n-a fost înţeles imediat.)

Unde să merg? La
Kijssiiaeht? Nu-nţeleg. Nu-ţi pierde
firea, Şi lasă cele pămînteşti. Mai bine
Gîndeşte-te să te împaci ci*, cerul.

(Alaiul de nuntă, cuprins de groază, iar nu de durere, îl înconjură pe muribund.)

STUSSI

Priviţi, păleşte, i se sting şi ochii —
Pesemne moartea-n inimă-i pătrunde.

ARMGARD *(ia în braţe pe unul din copii)* Uitaţi-vă, copii, cum moare-o
fiară!

RUDOLF

Femei nebune, n-aveţi pic de suflet? Vă desfătaţi privirea c-un omor? Hai, puneţi mîna, nimeni nu m-ajută
Să scot. săgeata?

FEMEILE

(dîndu-se îndărăt)

Cum să ne atingem De
omul pedepsit de cel-de-sus?

Fiţi blestemate!

f *frage sabia.)*

STUSSI

(U prinde mina)

îndrăzneşte numai.
S-a dus puterea voastră. A căzut
Tiranul ţării. Astăzi sila voastră N-o
mai răbdăm, Căci sîntem oameni liberii

TO

ŢI

(tum

ultuo

s)

E ţara liberă!

RUDOLF

S-a şi sfîrşit
Cu frica şi cu ascultarea
voastră?

(Către slujitorii înarmaţi, care se înghesuie să intre.)

Vedeţi ce grozăvie ■— a fost ucis
Stăpînul şi nimic nu-i mai ajută.
Zadarnic am porni după făptaş.

Avem azi alte griji. La drum, spre Kiissnacht,
Să apărăm cetatea-mpărătească!
S-au dezlegat din astă clipă toate,

?

i rînduieli, şi legăminte vechi, **n**
nimeni nu mai poţi să te încrezi.

(In timp ce iese cu slujitorii înarmaţi, apar şase călugări din Ordinul Mizericordiei.)

ARMGARD

Loc, faceţi loc ! Vin vreo cîţiva călugări.

STtrSSE

E-o jertfă-aici. **Aeumai** vin si ccniii.

CĂLUGĂRII

(se aşază in semicerc în jvntl rit»riuliit. şi ciută, cn voci jnase)

Cum vine moartea pe neaşteptat'! Nici un răgaz nu dă ea nimănui; Şi omul în plin mers e fulgerat; O clipă, şi s-a stins viaţa lui. Şi, pregătit sau nu, el se îndreaptă Spre marea judecată ce-1 aşteaptă!

ACTUL AL CINCILEA

SCENA 1

O piaţă la Altorf. In Fund, în dreapta, cetatea Zwing Uri, cu schelăria încă în jurul ei, aşa cum se vedea în scena III a actului întîi. în stînga, vedere spre munţi, pe toate culmile cărora ard focurile de semnal. E tocmai la revărsatul zorilor, clopote răsună de departe, din diferite părţi. *Rucdi, Kuoni, Werni, Meşterul pietrar* şi mulţi alţi *ţărani,* precum şi *femei* şi *copii.*

RUODI

Vedeţi voi focurile?

PIETRARUL

Şi-auziţi
Cum sună clopotele colo-n Walden?

RUODI

Duşmanii-s alungaţi.

PIETRARUL

Şi au căzut
Cetăţile.

RUOPL"

Da' noi, în Uri, «ît timp Om mai răbda cetatea tiraniei? Să fitil noi cei din urmă la răscoală?

PIETRARUL

Şl jugul cc voia să ne-ncovoaic Să-I mai purtăm? Jos I Jos !

TOŢI

Să-l sfârîmăm.

RUODt

Dar unde-i Stier din Uri?

STIER DIN URI

Aici, cc vre

RUODI

Te urci pe munte, sus, şi suni din corn,
Ca să răsune munţii, hăt departe,
Trezind ecou-n rîpilc de piatră, Şi să
s-adune, fără de zăbavă Muntenii toţi!

(Stier din Uri iese.) (Intră Wallher Fiirst.)

WALTHER FURST

Prieteni, staţi o clipă, S-
aflăm întîi ce-a fost în Unterwalden Şi
Schwytz. Să aşteptăm întîi ştafeta.

Schiller — Teatru **voi. II** **497**

RUODI

De ce s-o.aşteptăm? Tiranu-i mort, Şi ziua libertăţii-a răsărit.

PIETRARUL

Au **nu** vă spun. nimic aceste focuri Ce ard pc munţi şi luminează totul?

RUODI

Haideţi cu toţi acum, bărbaţi, femei! Jos schelele! Sfărîmaţi şi bolţile Şi spargeţi zidul, ca din cetăţuie Să nu rămînă piatră peste piatră!

PIETRARUL

Băieţi, noi am clădit-o şi vom şti S-o dărîmăm tot noi.

TOŢI

S-o dărîmăm!

(Dau năvală din leale, părţile, asupra cetăţii.) (Intră Mclchlhal şi Baumgarten.)

MELCHTHAL

Cetatea-i în picioare, cînd în Sarnen Castelu-i scrum, şi-n pulbere e Rossberg?

WALTHER FURST

A, Melchthal? Spune, oare sîntem liberi? Duşmanii-au fost goniţi de peste tot?

MELCHTHAL ***(11 îmbrăţişează)*** S-a isprăvit, moş Walther, poţi fi vesel.

în clipa asta chiar ĭв-**toată** ţara
Nu mai e nici picior de-asupiitor.

WALTHER FUR ST Ia

spuneţi-**iti***i,* cum aţi luat «etatea?

MELCHTHAL

Cu bărbăţie ş**i**-ndrăzneală, Rrrdenz Ne-a cucerit castelul Sarnen. Eu Luasem Rossbeig în ajun cu-asalt. Ascultă cum a fost: Am curăţat Castelul de vrăjmaşi şi i-am dat foc. Priveam cum piere **mistuit.** Deodată, O slugă de-a lui Gessler **iese-afară,** Şi strigă: Arde, arde Bertha Brutieckl

WALTHER FfjRST

Vai, doamne!

(Se aude cum se prăbuşeşte schelăria.)

MELCHTHAL

Era ea, fusese prinsă Şi-nchisă-n tainiţă **de** pîrcălab. **Rudenz**— să-nnebunească ! Auzeai Cum se prăvale grindă **după** grindă, Stîlp după stîlp. Şi auzeai prin fum Ţipînd întemniţaţii.

WALTHER

FfjRST Şi-a

scăpat?

MELCTtTttAL

Nu era timp. Je loe să stai la gînduri. Dac-ar- fi fest ***numai*** seniorul nostru, We-am fi gîaiit **ÎEtîi** la noi. Dar Rudenz Jurase ca şi ici, şi Bertha Bruneck Ţinea ca noi. De asta ne-am şi pus Viaţa-n joc, şi am intrat în flăcări.

W| LTTI E R Ft RST

Deci a scăpat?

MELCHTHAL

Da, Rudenz şi cu mine Am scos-o arnîndoi **din** vîlvătaie Şi după-o clipă, grinzile-au căzut. Apoi, cînd fata s-a văzut scăpată Şi a deschis iar ochii mari, baronul M-a strîns la piept, fără cuvinte. Astfel De azi e între noi o legătură Călită-n foc, ce veşnic va dura, Orioîtc încercări ne mai aşteaptă.

WALTHER FURST

Dar Landenberg?

MELCHTHAL

E dincolo de Briining. Nu-s vinovat că cel ce 1-a orbit Pe tatăl meu mai vede încă. Eu L-am fugărit şi l-am ajuns din urmă, L-am prins şi l-am adus în faţa tatii, Şi-am ridicat asupra-i spada... Cînd Nemernicul cerşi-ndurare, milă,

Bătrânul ort îi dărui viaţa, *Sub furămînl* că. **nu 5-0** mal întoarce... Şi-aşa **Ta** face; a simţit de- ajurs Cam ce **ne** poale **braţul**.

WALTHER FURST

Foarte bine Că n-ai pătat victoria **cu** sînge.

COPIII

(trec alcrgînd cu luedţi de schelărie sjârtinată)

Trăiască libertatea! Ura! Ura! ***(Se aude răsunlud puternic cornul ilin Uri.)***

WALTHER FURST

Ce sărbătoare! Or s-o ţină minte
Copiii, cîte zilc-or mai avea.

(Nişte fete. aduc pălăria in vtrjul Unei prăjini; scena se umple de mulţime.)

RUODI

Cerca să ne-nchinăm Ia cîrpa asta!

BAUMGARTEN Acuma spuneţi,

ce facem cu ea?

WALTHER FURST în faţa ei mi-a

stat nepotul ţintă!

MAI MULŢI DEODATĂ Să ardem

amintirea lira nici!

WALT ELE R FURST

Ba s-o păstrăm, căci dac-a fost
Unealta tiraniei, să slujească
De azi, ca veşnic semn al libertăţii 1

(Ţăranii — lăttini, femei şi copii —stau pe grinzile schelăriei sfârîmate, grupaţi pitoresc într-un marţ semicerc).

MELCHTHAL

Şi iată-ne cum fericiţi călcăm
Pe cioburile tiraniei. Astăzi
Tot ce-ani jurat pe Riitli s-a-mplinit.

WALTHER FURST

E doar un început, dar mai avem. Ne trebuie-ndrăzneală şi unire, Căci regele va vrea să pedepsească Uciderea lui Gessler, şi cu sila Să-**1** rcaducă-n ţară pc fugar.

MELCHTHAL

Să vie cu oştirea lui întreagă 1 Duşmanul dinăuntru-i alungat, Şi-om înfrunta duşmanul dinafară.

RUODI

Spre ţară duc puţine trecători! Le-om astupa cu trupurile noastre.

BAUMGARTEN

De-acum sîntem uniţi în veşnicie Şi nu ne speriem de nici o oaste!

(Intră Rasselmann şi Slauffăclier.)

ROSSSLVIATW ***fie euir»***

iulru)

Cereasca judăcată s-a rostit!

ŢĂRANII

Ce **s-a-ntîmplat?**

ROS SKLMANN

Ce-ngrozitoare vremuri!

WALTHER FURST Dar ce c? Dumneata

eşti, Werner?

ŢĂRANII

Ce e?

ROSSELMANN Crucii i-vă de

ce-o să auziţi.

STAUFFACHER Scăpât-

am de primejdie!

ROSSELMANN

'Mpăratul[8]
A fost ucis.

WALTHER FORST

O, doamne!

("Mişcare printre ţăranii care se. înghesuie în jurul lui Slauffacker.)

TOŢI

Se poate? împăratul? Ian auzii

MELCHTHAL Dar cine-aduse

vestea? Nu se poate!

STAUFFACHER

Ba da. Regele Albrecht a căzut
Ucis la Bruck. Mi-a spus-o Johann Miiller,
Un om de-ncredere din Schaffhausen.

WALTHER FURST Şi

cine-a făptuit nelegiuirea?

8 Schlller face — poate înadins — o confuzie de date: acţiunea pletri se petrece In 1314—1315, pe cînd Albreclit a fost ucis 1n 1308 (la Rheinfeld, aproape de Bruds). Albreclit era un Habsnurg, rege al Austriei şl tmparit al Germaniei (n.r.).

503

STAUFFACHER

E şi mai groaznic decît crezi: făptaşul E
chiar nepotul unui frate-al său,
Johannes, duce de Suabia.

MELCHTHAL

Se poate? Cum se poate?
Dar ce I-a îndemnat la fapta asta?

STAUFFACHER

Ei, graba să ia-n mînă moştenirea De la
părinţi. Se zice că-mpăratul N-avea de
gînd s-o dea, ci căuta Să-i pună-n
schimb o mitră de episcop.

504

Oricum, tăiatul şi-a plecat urechea
La sfaturi rele, cică de prieteni,
Şi-a hotărît cu câţiva senioti,
De Eschenbach, de Tegerfelden şi
De Wart şi Palm, sâ-şi faeă el dreptate,
Să se răzbune chiar cu mina lui.

WALTHER FURST Dar cum şi-a-nfăptuit

cumplitul gînd?

STAUFFACHER

Venea spre Baden, regele, călare,
Şi-1 aşteptau curtenii toţi la Rheinfeld.
Cu el pe drum mergeau mulţi seniori,
Şi prinţii Hans şi Leopold. Sosind
La rîul Reuss, pe care-1 treci cu-o plută,
Pe plută s-au urcat şi ucigaşii
Buluc, şi-aşa l-au despărţit de toţi
ceilalţi.
Pe mal plecat-a regele călare,
Pe un ogor — sub care e-ngropat,
Se zice, un oraş din vremi păgîne —
Şi-n faţa vechiului castel, de unde

Se trag Habsburgii[9] — ducele Johannes
I-a împlîntat pumnalu-n beregată;
Cu lancea 1-a străpuns Rudolf de Palm
Şi ţeasta i-a sfărîmat-o Eschenbach.
Albrecht se prăbuşi-ntr-un lac de sînge,
Ucis de-ai lui, chiar pe pămîntul lui.
Iar cei rămaşi pe mal văzură crima,
Dar despărţiţi **de** apă, nu puteau
Să facă altceva decît să strige.
La margine de drum şedea o babă;
Albrecht muri cu capu-n poala ei.

MELCHTHAL

Cum şî-a sâpat mormîntul timpuriu Da nesătul **ce-a.** vrut **să** aibă totul 1

STALTFACHER

Întreaga ţară-n jur e-nspăimîntată. închise-s trecătorile din **munţi Şi** toată Iximea-şi apără hotarul; **Chiar** vechiul Ziirich zăyorît**-a** poarta Ce-a stat deschisă **larg** treizeci de ani. Se teme de-ucigaşi şi mai mult încă Dc răzbunare. Fiindcă **va** veni Regina Agnes **a** Ungariei, O fire aspră, nu ca de femeie; Cu-afurîsenie va năvăli Să se răzbune pe întregul neam, Pe şerbi **şi** pe copii **şi** pe nepoţi **Şi** scrum să facă ale lor castele[10] : Căci **a** jurat **să**-ngroape cîte spiţe! Sînt în tot neamul lor **şi să** se scalde In sînge, ca în rouă cea de **mai.**

MELCHTHAL Dar

ucigaşii unde au fugit?

---

9 E vorba de castelul Habichtsburg („Castelul Uliului") şi mai tîrziu prescurtat, Habsburg, situat In adevăr lîngă Rheinfeld pe Reuss, în Elveţia neamul Habsburgilor se trage de acolo (n.r.).

10 Fapt istoric; urmaşii lui Albreclit s-au răzbunat crunt pc toţi cel cc au luat parte la omor şi pe familiile lor (n.r.).

i Tronul imperiului german devenea electiv ori de cîte ori **se** stin**gea** o dinastie lipsita de urinaşi direcţi în linie, bărbătească (n.r.).

STAUFFACHER

S-au risipit de cum l-au omorît, Pe cinci **căi** osebite, hotărîţi Să nu se **mai** revadă. Pe cît ştiu, Johannes, ducele, colindă munţii.

WALTHER FORST

Nu, crima nu dă rod. Nici răzbunarea;
Ci se Lrăneşte numai din ea însăşi;
Omorul este singura-i pi acere
Şi numai groaza-i potoleşte setea.

STAUFFACHER

Nu, ucigaşii nu trag vreun folos. Dar noi cu mîini curate vom culege Urmarea fericită-a faptei lor; Căci astăzi am scăpat de-o mare teamă. Duşmanul cel mai mare-al libertăţii E mort şi sceptrul lui habsburgic trece în mîna altui neam. Imperiul îşi va putea alege liber drumul.[11]

WALTHER FtjRST şi **ALŢII** Şi cine-i?

STAUFFACHER

Cei mai mulţi vorbesc De contele de Luxemburg.**WALTHER FURST**

Ce bine
Că am păstrat credinţă-mpărăţiei!
Dreptate se va face 1

STAUFFACHER

Noul domn Are
nevoie de prieteni dîrji Şi ne va fi scut faţă de Habsburgi.

---

11 După Albreclit a fost în adevăr ales împărat al Germaniei Henric **al** Vll-lea de Luxemburg, care a domnit între 1308—1313, deci tot anterior anilor 1314—1315, cînd se petrece acţiunea piesei (n.r.),.

(Ţăranii se, îmbrăţişează. Intră Paracliserul cu un sol al împăratului.)

PARACLISERUL

Aicea sînt fruntaşii ţării.

ROSSELMANN şi **ALŢII** Ce-i?

PARACLISERUL E-un sol

împărătesc cu o scrisoare.

TOŢI ***(lui Walthcr***

Fiirst)

Desfă-o şi citeşte-o!

WALTHER FURST

(cileşle)

„Oameni vrednici
Din Uri, Schwytz şi Unterwald, regina Vă zice-n bunătatea-i: Sănătate!"

MAI MULTE VOCI Ce vrea regina?

S-a sfîrşit domnia-i!

WALTHER FURST

(citeşte)

„In jale şi în lacrimi prăvălită De săvîrşirea bunului ei domn, Regina-si aminteşte de credinţa Şi dragostea cea veche a Şviţerei."

MELCHTHAL

La zile bune mi şi-a amintit-o.

ROSSELMANN

Tăcere! S-auzim.

WALTHER FURST

(citeşte)

„Ea ştie că norodu-i va nutri O dreaptă scîrbă pentru vinovaţi Şi fapta fără seamăn de cumplită, Şi-aşteaptă ca nici una dintre ţări Să nu le dea vreodată-adăpostire, Ci s-o ajute ca să-i dea pe mîna Acelora ce au a-i pedepsi, în amintirea unui rege care A fost atît de bun şi milostiv."

(Ţăranii dau semne de nemulţumire)

MAI MULTE VOCI Ei aş! Nu

zău? El, bun şi-ndurător?

STAUFFACHER

Da, tatăl lui ni se-arăta prieten. Dar ce-am primit de la fecioru-său? Ne-a întărit hrisovul libertăţii, Precum toţi împăraţii pîn'la el? Ori judecat-a după drepte datini? Pe cel nevinovat **1**-a ocrotit? Cînd la primejdie-i ceream un sprijin, A vrut măcar să ne asculte solii? Nimic nu ne-a făcut din toate-acestea. Şi dacă noi nu ne făceam dreptate,

EI n-ar fi ridicai măcar un deget.
Şi noi sâ-i mulţumim? Dar pentru ce?
N-a semănat aici recunoştinţa.
Din locul Iui înalt, putea să fie
Popoare loi un tata, dar a vrut
Să aibă grijă numai de ai lui.
Sâ-**1** plîrigă dai acei ce-au tras foioasei

WALTHER FURST

Nu, de cădciea-i iu ne bucurăm, Nici de sfîrşitul lai— ferit-a sfîntull Dar noi să răzbunăm un rege care Nu ne-a făcut un bine niciodată? Să urmărim pe-acei care nici cînd Nu ne-au niîhnit? Nu, asta nu se cade, Căci dragoste cu sila nu se poate, Iar legămîntu-i dezlegat prin moarte. Cu el sînt socotelile-ncheiate.

MELCHTHAL

Şi dacă plînge în iatac regina, Şi-n crunta-i jale cerul îl blesteamă, Spre-acelaşi cer se-nalţă mulţumirea Unui popor întreg scăpat de teamă. Iubire de nu semeni, nu culegi Nici milă.

(Solul iese.)

STAUFFACHER

Unde-i Tell? Cum să lipsească Cel ce-a pornit răscoala şi-a-ndurat Ce-a fost mai greu de îndurat din toate? Hai, fraţilor, la el, ca să-i strigam: „Trăiască Tell, izbăvitorul nostru 1" ***(Ie» toţi.)***

S C E S A i

Tinda casei Lui ¥«11. Focul «rele în raţii. P-ric uja d«sclisâ se vede afara. ***IIeinig, TTa.lii.tr* fi *Wil&elm.***

HBDWICS

Copiî, sc-ntoaiea lata azi, copii! Trăieşte,-i liber, toţi sîntem azi liberii Şi ţara-a izbăvit-o tatăl vostru.

WALTHER

Şi eu am fost cu tata, nu uita! Şi ştii că viaţa toată-**nii** atîrna Doar tic săgeata tatii, şi cu totuşi N-am tremurat.

HEDWIG

(tmbriţîgtndu-l)

Da, mi-ai fost dat din nou!
Parcă te-aş fi născut a doua oară. De două ori am îndurat dureri; Dar au trecut; vă am pe amîndoi. Şi azi se-ntoarce dragul vostru tată!

(Un călugăr apare în uşă.)

WILHELM

Ia uite, mamă, un călugăr.
Cere Vreun ajutor.

HEDWIG

Spune-i să intre.
Să-i dăm ceva, să simtă c-a
păşit în casa unde azi e
bucurie.

(Intră înăuntru şi se întoarce cu un pahar.)

WTLHELM

(călugărului

)

Pofteşte, să te ospăteze mama.

WALTHER

Mai primi putere pînă pleci la drum.

CĂLUGĂRUL ***(privind cu teamă in jurul lui, cu faţa răvăşită)*** Dar unde sînt? în care ţară? Spuneţi!

WALTHER Te-ai rătăcit, de nu ştii unde eşti? Te afli-n Biirglen, în ţinutul Uri. De -aicea dai de-a dreptu-n valea Schăchen

CĂLUGĂRUL

((către Iledmg, care s-a întors)

Eşti singură? Şi soţul nu-i acasă?

HEDWIG

Tocrna**-1** aştept. Dar, omule, ce ai? N-arăţi a purtător de veşti plăcute! Oricine-ai fi, tot nevoiaş eşti. Bea! ***(li întinde paharul.)***

CĂLUGĂRUL

Oricît îmi e de sete, n-am s-ating Paharul, dacă nu-mi făgăduieşti...

HEDWIG

Să nu te-apropii, să n-atingi copilul. 512

CĂLUGĂRUL

Pe vesela lumină din cămin, Pe capetele scumpilor tăi iii Ce-i strîng la piept...

(tmbro|i?ează lÂic|ii.)

HEDVVIG

Stai, ©muie, ce faci. Nu mi-i atinge! Nu, **nu** eşti călugăr Şi porţi veşmînt de pace, dar **Pe** faţă numai pace nu-ţi citesc!

CĂLUGĂRUL

Nefericirea mea **nu** are seamăn.

HEDVVIG

Oricine-i zguduit, privind durerea;
Dar ochii tăi şi inima o-ngheaţă.

WALTHE

R

(sărind

în sus)

Auzi că vine tata!

(Iese grăbii.)

IIEDWIG

Doamne!

(Vrea să-l urmeze, se clatină şi se sprijină.)

WILHELM

(aleargă şi el

afară)

Tata!

33 513

WALTHEB

(ijn ră)

B î ae- a i venit I

W1LHELM O, tata, dragă

tată !

TELL

Sint **iai** aicea, iarăşi! Unde-i mama?

(Intră.)

WALTHER

E-n uşă, uite, stă încremenită, De spaimă şi de mare bucurie.

TELL

Tu care mi-ai născut copiii, Hedwig, Nici un tiran azi nu ne mai desparte.

HEDWIG ***(la pieptul lui)*** O, Tell, ce spaim-am tras eu pentru tinel ***(Călugărul ascultă cu mare băgare de seamă.)***

TELL

S-o uiţi şi să trăieşti doar bucuria! Sînt iar aci! Şi asta mi-e căsuţa! De-acum sînt iar stăpîn pe ce-i al meu!

WILHELM

Dar nu-ţi văd arcul, unde l-ai pus, tată?

TELL

Nicieind n-o să-1 rnai vezi. Căci l-am lăsat La loc sfinţit, pă&trat să fie pururi. El **n**-o să-mi mai slujească la \ ijiit.

HEDWIG

O, TelII

(Se trage înapoi gi lasă m\na cadă.)

TELL

Ce te-nspăimlntă, draga mea?

HEDWIG

Dar cum mi te-ai întors? Şi mîna asta Pot s-o ating? O, mîna asta, doamnei

TELL

(cald şi plin de voie bună)

V-a apărat şi a scăpat şi ţara. Şi azi pot s-o ridic spre ceruri, liber. ***(Călugărul face o mişcare grăbită, Tell îl vede.)*** Dar cine-i schimnicul?

HEDWIG

îl şi uitasem

1 Vorbeşte-i tu, pe mine mă-nspăimîntă 1

CĂLUGĂRUL

(se apropie)

Eşti Tell, cel ce-a ucis pe pîrcălab?

TELL

Sînt eu, ei ia, şi nu m-ascund de nimeni.

CĂLUGĂRUL

Eşti Tell? O, mina domnului m-a dus De-a dreftu-n casa ta.

TELL ***(îl măsoară)***

Nu eşti călugăr.

Dar cine eşti atunci?

CĂLUGĂRUL

Tu l-ai ucis Pe pîrcălab, pe un duşman. Şi eu Mi-am doborît duşmanul ce nu-mi da Un drept al meu; ţi-era duşman şi ţie; Eu am scăpat de el o ţară-ntreagă.

TELL

(face cîlifa paşi înapoi)

Eşti dar...? Copii, nevastă, hai, intraţi în casă... Cum, nefericitule, Tu eşti...

HEDWIG O,

doamne, cine-i?

TELL

Nu-ntreha.
Duceţi-vă, să n-audă copiii.
Să pleci de-aici îndată. Nu poţi sta
Cu mine sub acelaşi coperiş.

HEDWIG

Vai, ce-i? Intraţi,

copii!

(Inliâ at ei.)

TELL

Eşti ducele De-Austria. Da, eşti! Şi l-ai ueis Pe împărat, stăpînul g-unchiul tău.

JOHANNES PARICIDUL[2] Ştii bine
că-mi răpise moştenirea,

TELL

Pe unchiul tău, pe împărat? Pămîntul
Cum te mai rabdă? Cum trăieşti sub
soare?

JOHANNES

PARICIDUL Intîi ascultă-mă.

TELL

Eşti plin de sînge. Tu, ce-ai
ucis un unchi, un împărat, Cutezi să
intri-n casa mea curată? Să mi te-arăţi
în faţă, şi să-mi ceri Cu drept de
oaspete, un adăpost?

JOHANNES PARICIDUL

Nădăjduiam să aflu milă-aici:
Şi tu te-ai răzbunat pe un duşman.
Tu, ucigaş ambiţios, te-ascmeni
Cu tatăl ear*«-şi apără copiii?
Ţi-ai aparat copiii? Turma ta?
Poţi oare spune c-ai voit s-alungi
Primejdia cumplită pentru-ai tăi?
Spre cer ridic azi mîinile curate,
Şi-ţi blestem fapta. Eu am răzbunat
O lege-a firii. Tu-ai pîngărit-o.
Nu semănăm de loc. *Tu* ai ucis,

---

2 Johannes de Suabia, zis Paricidiul, fiindcă in 1308 ucisese **pe .** unchiul său, împăratul Albrecht I al Germanici (anterior împăraţilor simultani Frledrich cel Frumos de Austria şi Ludwig de Bavaiia). Mai tîrziu călugărindu**-se, s**-a predat împăratului Ilenric al VlII-lea şi de atunci a dispărut (n.r.).

■ Confuzia stăruie şi aci. împăratul ucis este Albrecht (şi el rege al Austriei), care se purtase leal cu vasalii săi, elveţienii, ilar în piesă Se vorbeşte de uciderea acestui împărat ca de o salvare (n.r.).

Iar ***eu*** mi-ani apărat ce-aveam mai scump.

JOELANNES PARICIDUL Deci mă

goneşti. Nu-mi spui *o* vorbă bună...

TELL

Mi-c groază chiar şi să vorbesc cu tine. Urmează-ţi înspăimântătorul drum, Şi nu păta coliba ne-ntinată.

JOHANNES

PARICIDUL *(dînd*

să plece)

Aşa nu *pot* **şi** nu *vreau* să

trăiesc. **TELL**

Mi-e milă totuşi! Doamne, -atît de tînăr, De neam atît de mare, un nepot Al împăratului, stăpînul nostru[1], Fugar şi ucigaş, la mine-n prag, Cerşind pomana mea de om sărac!

JOHANNES

JPARECIDUL *(tfi*

acoperă obrazul cu

palmelt)

O, dacă poţi să plîngi, să-ţi Jie milă
Dc soarta meal Sînt prinţ — ia mu — ara fost;
Puteam fi fericit dacă ştiam
Să-mi stăpînesc la vreme nerăbdarea.
Dar mă muşcase pizma; îl vedeam
Pe vărul Leopold — şi el un tînăr,
Dar răsplătit cu cinuri şi pămînturi —
Iar eu, de-aceeaşi virată ca şi el,
Ţinut de scurt, ca un copil nevîrstnic.

TELL

Te cunoştea prea bine unchiul tău, De nu-ţi dădea pe mîriă ţări şi oameni! Că ce-ai făcut acum e o cumplită Dovadă ce-nţelept era-mpăratul. Dar n-ai făcut-o singur; undc-s ceilalţi?

JOHANNES PARICIDUL

Ştiu eu pe unde-i poartă remuşcarea? Eu nu i-am mai văzut din ziua crimei.

TELL

Tu ştii că eşti proscris? Că nimenea Nu-fi poate fi prieten, ci duşman?

JOHANNES PARICIDUL

De-aceea nici nu ies la drumul mare Şi nu-ndrăznesc să bat la nici o uşă; Mă duc undc-i pustiu şi groază-mi este De mine însumi; rătăcesc prin munţi Şi îndărăt mă trag însjjăimîntat
Daeă-irii zăresc în. vreo f întina chipul.
Şi de ţi-e niilâ, de-ai şi omenie...

***(Cade* IN**

***genundii)* TELL**

(întorclndu-şi cajiui tn altă parte) FI iiicâ-te!

JOHAN.NES PARICIDUL

Nu, pînă nu-mi întinzi O mînă să m-ajuţ i.

TELL

E cu putinţă? Ce muritor mai poate să te-ajute? Dar scoală-te, orice-ai făcut, eşti om, Şi eu sînt om, şi de la Tell nu vreau Să plece careva nemîngîiat. Fac tot ce pot să fac.

JOHANNES PARICIDUL ***(sărind în picioare şi strîngîndu-i cu putere mîna)***

O, Tell, mă mîntui De deznădejde!

TELL ***(îşi retrage mîna)***

Lusă-mi mîna! Pleacă! Dacă rămîi aci, se va afla Şi dacă te descoperă, nu poţi Avea nici o scăpare... Unde crezi C-o să găseşti un pic de linişte?

JOHALWES PATtrCII>Dl

Ştiu eu?

TELL

îmi vine Un gîrid de sus... du-te-n Italia, Tocmo-n cetatea sfîntului apostol, Şi-aruncă-te-n genunchi *m* faţa papei, Descareă-ţi inima.

JOHANNES PARICIDUL

N-o să mă dea Pe mîna celor ce mă urmăresc?

TELL

Orice va fi, tot de la domnul este.

JOHANNES PARICIDUL

Şi cum s-ajung în ţări necunoscute? Eu calea n-o ştiu, nici n-aş îndrăzni Să mă-ntovărăşesc la drum cu alţii.

TELL

îţi spun eu cum să mergi. Ascultă: Urci pînă dai de un şuvoi. E Reussul Ce-o ia din munţi vijelios la vale.

JOHANNES PARICIDUL ***(se sperie)***

Cum Reuss?

Aşa ai spus? Acolo am..

TELL

Pa ling-o rî"pă-i dnimul. E-nsemnat Cui multe cruci, îx amintirea-acelor Nenumăraţi diumeţi prinşi de lavine.

■TOHANNES PARICIDUL

Tfu mi-ar fi frică de mînia firii, Dacă mi-aş alina vreodată chinul.

T1LL

Tu să-ngcnunchi la fiecare cruce, Să plîngi amare lacrimi de căinţă; Şi dacă izbuteşti să treci poteca Şi muntele nu-şi va trimite vîntul De pe-ngheţata-i culme,-atunci vei da De-o punte peste o cascadă. Dacă Ea nu se rupe sub povara vinei, Şi izbuteşti **s**-o laşi **în** urmă, -atunci Ţi se deschide**-n** faţ-o poartă-n stînca **In** care **n**-a pătruns lumina zilei. Prin ea ajungi în Valea Bucuriei. S-o treci grăbit, căci nu ţi-e-ngăduit Să zăboveşti în locuri liniştite.

JOHANNES PARICIDUL

O, Rudolf, tu străbunul meu din cer, Aşa îţi umblă-n ţara ta nepotul!

TELL

Tot urci şi urci, pîn-ai s-ajungi pe culmea Gotthardului cu veşnicele-i lacuri, Umplute de şuvoaiele cereşti. De-acolo te desparţi de-mpărăţie,

Şi-o alta apă sprintena 1e duce Pmă-n Italia fSgăd ainţii.

fSe end rSsrin-lnii mtlodii cltilate de nai. mults ctriuui ciolă.r\<jjll.)

I-auzir* Trebui' să pleci.

HEDWIG *(intri*

alergiiii)

Uncie eşti, Tell? Că vine tata, vesel, laolaltă Cu toţi **cîţi** au **jurat.**

JO HAN NES PARICIDUL ***(îşi acoperă***

olrczul)

Vai mie, nu pot Să zăbovesc printre cei fericiţi.

TELL

Tu, draga mea, să-i dai ceva să bea, Şi dă**-i** merinde multe; îl aşteaptă 0 cale lungă, fără hanuri. Iute, Că vin.

HEDWIG

Dar cine **e?**

TELL

Nu cerceta. Cînd
pleacă-ntoarce ochii, să nu ştii Nici
drumul ce-o să-I ia nenorocitul.

(Johannes Paricidul face cîţiva paşi grăbiţi spre Tell. Acesta ii răspunde cu un semn cu mîna şi pleacă. După ce-au ieşit fiecare prin altă parte, xc schimbă decorul pentru)

523

ULTIMA SCENA

im care se vedt Sntxeaga vale din faţa casei Iui Tell. \Cigui4 le ce-o includ sînt pline de oameni caie tomnează, «m grup compact. Alţi oameni cclcară.]»e c piuite ce trece peste rîul Schăclien. *WallJier IT tir st* ttî amîndoi băieţii lui Tell, *Melch-tkacl <ji Slnu-ljacl\er* vin înfrunte. Alţii se înghesuie îndăritu] lor; eîud iese Tell din casă, toţi îl hithiipiiiă ca strigăte de bucurie.

TOŢI

Trăiască Tell, izbăvitorul nostru!

(în timp ce cei din faţă il înconjură şi-l îmbrăţişează, apar Bartka şi Rudenz. Rudenz se sărută cu ţăranii şi Berlha cu lledwig. în timpul acestei scene mute, se nude mereu cîntecul din munţi. Cînd încetează, Berlha vine in mijlocul mulţimii.)

BERTHA

Voi cc-aţi jurat, primiţi-mă-ntre voi,
Căci mie azi îmi hărăzi norocul,
în ţara libertăţii, ocrotire.
Sub scutul vostru-i dreptul meu acuma;
Vreţi voi să m-apăraţi ca pe-un egal?

ŢĂRANII Da,

vrem, cu trup şi suflet!

BERTHA

Fraţilor,
atunci Eu dau acestui tînăr mina-mi
dreaptă; Şviţeri şi liberi!

RUDENZ

Şerbii mei, s-o ştiţi, De azi au libertatea ce-o aşteaptă. ***(în timp ce muzica reîncepe deodată, cortina cade.)***